

การออกแบบเรขาคณิตในหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย

นางสาว ทวรรณ ศิริมงคล

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ ภาควิชาศิลปกรรมศาสตร์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-53-2612-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GRAPHIC DESIGN OF KINDERGARTEN PICTURE BOOKS

Miss Tassamon Sirimongkol

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Fine and Applied Arts Program in Creative Arts

Department of Creative Arts

Faculty of Fine and Applied Arts

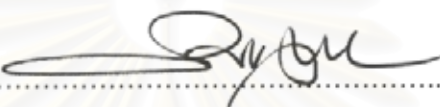
Chulalongkorn University

Academic Year 2005

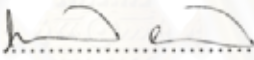
ISBN 974-53-2612 -7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การออกแบบเรขาคณิตในหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย
โดย นางสาว ทรรศมน ศิริมงคล
สาขาวิชา นฤมิตศิลป์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิไล อัครเดชศักดิ์

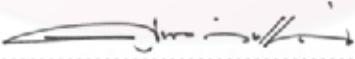
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรสนอง วงศ์สิงห์ทอง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิไล อัครเดชศักดิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกมล ดิษฐพันธุ์)

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทรรคมณ ศิริมงคล : การออกแบบเรขาคณิตในหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย.

(GRAPHIC DESIGN OF KINDERGARTEN PICTURE BOOKS.)

อ. ที่ปรึกษา : ผศ.วิไล อัครเดชศักดิ์, 155 หน้า. ISBN 974-53-2612-7.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหารูปแบบการออกแบบภาพประกอบในหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัยที่เด็กชื่นชอบมากที่สุด โดยศึกษาทั้งด้าน การใช้สีของภาพประกอบตามน้ำหนัก ความเข้ม ความสดของสี ที่สัมพันธ์กับประเภทของเนื้อเรื่องต่างๆ การใช้สีตามการจับคู่สีแบบโทนร้อน โทนเย็น ในอัตราส่วนที่แตกต่าง และ การใช้สีตัดกัน รวมถึงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือ ที่เด็กปฐมวัยชื่นชอบมากที่สุด

วิธีการวิจัย ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะหนังสือภาพแบบที่มีเนื้อเรื่อง หรือ หนังสือภาพประกอบเรื่อง โดยแบ่งประเภทของเนื้อเรื่องออกเป็น 3 ประเภทโดยผู้เชี่ยวชาญหนังสือสำหรับเด็ก คือ เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย, ชีวิตสัตว์, และความรัก จากนั้นผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวิจัยเป็นชุดแผ่นภาพให้เลือกตอบจำนวน 7 ข้อ ตามถึง รูปแบบสีและรูปแบบการจัดหน้า โดยให้กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยเลือกตอบแบบที่ตนชอบมากที่สุดข้อละ 1 คำตอบ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรนี้มีจำนวน 200 คน เป็นเด็กชาย/หญิงที่อายุระหว่าง 3-5 ปี ในโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. เด็กปฐมวัยชอบภาพประกอบที่ใช้สีที่มีระดับสดเข้ม(Vivid Tone) มากที่สุด ไม่ว่าจะหนังสือภาพจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับ การผจญภัย ชีวิตสัตว์ หรือความรัก
2. การจับคู่สีที่เด็กปฐมวัยชอบมากที่สุด ได้แก่ การใช้สีตัดกันแบบ 50 : 50
3. การจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดียวที่เด็กปฐมวัยชอบมากที่สุดคือ ตัวหนังสือวางทับบนภาพด้านซ้ายมือผู้ดูภาพ
4. การจัดหน้าหนังสือแบบหน้าคู่ที่เด็กปฐมวัยชอบมากที่สุดคือ ตัวหนังสือวางทับบนภาพสองหน้าต่อกัน ด้านบนของภาพ
5. แต่เมื่อให้เด็กเลือกการจัดหน้าแบบหน้าคู่ และการจัดหน้าแบบหน้าเดียว เด็กชอบการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าคู่มากกว่าแบบหน้าเดียว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... นฤมิตศิลป์..... ลายมือชื่อนิสิต..... ภาวรัศมิษา ศิริมงคล

สาขาวิชา..... นฤมิตศิลป์..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา.....2548.....

4586554135 : MAJOR CREATIVE ARTS

KEY WORD: PICTURE BOOKS / ILLUSTRATION / KINDERGARTEN / DESIGN / GRAPHIC

TASSAMON SIRIMONGKOL : GRAPHIC DESIGN OF KINDERGARTEN PICTURE BOOKS.

THESIS ADVISOR : ASST. PROF. WILAI ASAWADECHSAKDI, 155 pp. ISBN 974-53-2612 -7

This research aimed to find out the style of illustration design in picture books for kindergarten that children like most. The studied were by the type of illustration as color using by intensity that related with any type of stories, using the color match such as warm tone and cool tone in the different ratio and using the contrast color. Included layout that kindergartens like mostly.

The research solution, researcher has chosen only the picture storybooks. Then separated types of stories for 3 types by the kid's book specialist. As are the adventure book, Animal's life and Love story. After then, the researcher used the set of picture as a researching tool to answer 7 questions. Asked for style of color and style of layout, the group of research had to choose only one style they like mostly. The group has 200 kids, boys and girls, age between 3-5 years old, from the kindergarten schools in Bangkok.

The result of research has summarized as follows :

1. Kindergartens like the illustrator which is using vivid tone color mostly, whatever that book is about adventure, animal's life or love story.
2. The color matching those kindergartens like most is 50 : 50 contrasted color.
3. The single page layout that kindergartens likes most is text printed on the picture on the left hand of them.
4. The double pages layout that kindergartens like most is text printed on the picture continue on 2 pages, on the top of picture.
5. But when kindergartens chose the layout style between single and double, they like double layout more than single layout.

Department.....CREATIVE..ARTS.....Student's signature..... ทวีศักดิ์ สิริมงคล

Field of studyCREATIVE..ARTSAdvisor's signature.....

Academic year.....2005

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ไม่อาจประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ หากไม่ได้รับความอนุเคราะห์และเอื้อเฟื้อ ข้อมูล ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะดีๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการทำงานจาก ผศ.วิไล อัสวเดชศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.พรสนอง วงศ์สิงห์ทอง และ รศ.ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธ์ กรรมการผู้ตรวจวิทยานิพนธ์, รศ.เกริก ยุ้นพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษที่ช่วยตรวจสอบ วิเคราะห์และ คัดเลือกข้อมูล, ผู้อำนวยการสถานศึกษา อาจารย์ เจ้าหน้าที่ โรงเรียนอนุบาลต่างๆที่ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล, เพื่อนๆที่ภาควิชาานฤมิตศิลป์ทุกคนที่คอยให้กำลังใจ กัน, ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ให้โอกาสจากประสบการณ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ตามความต้องการของท้องถิ่น หนึ่ง อาทิตย์ที่พฤษภาคม 2538 ที่มีค่ามาก เป็นแรงบันดาลใจให้หลงรักหนังสือ และเลือกเรียนออกแบบ เรขศิลป์ และตั้งความหวังไว้ว่า จะได้มีโอกาสสร้างหนังสือดีๆเป็นแรงดลใจให้คนอื่นหลงรัก หนังสือเช่นกัน

ขอขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาานฤมิตศิลป์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้โอกาสได้เข้ามาเรียน โอกาสที่ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจ เป็นเกียรติ และเมื่อทำถอยในการเรียน การทำวิทยานิพนธ์ โอกาสที่ได้รับมอบนี้ ก็คือสิ่งที่เป็นการกำลังใจว่า “ต้องทำให้ได้”

สุดท้ายขอขอบพระคุณ พ่อกับแม่ การลงทุนในการศึกษาและทุกอย่างของชีวิต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฐ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา.....	1
ปัญหาของการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์.....	4
ขอบเขตของงานวิจัย.....	5
วิธีดำเนินงานวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ส่วนที่ 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย.....	8
การแบ่งช่วงวัยเด็ก.....	8
ความหมายของคำว่า พัฒนาการ.....	8
พัฒนาการทางสติปัญญา.....	10
ความสำคัญของการสร้างนิสัยรักการอ่าน.....	12
ส่วนที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือสำหรับเด็ก.....	14
การแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็ก.....	14
ลักษณะของหนังสือภาพ.....	19
การแบ่งประเภทของหนังสือภาพ.....	21
การแบ่งประเภทเนื้อหาของหนังสือภาพ.....	24

บทที่	หน้า
ปัญหาของหนังสือภาพ.....	29
ส่วนที่ 3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบหนังสือภาพสำหรับเด็ก.....	34
ส่วนประกอบของหนังสือ.....	35
ภาพประกอบ.....	37
การจัดหน้าของหนังสือ.....	54
ตัวอักษร.....	58
การจัดรูปเล่มของหนังสือ.....	59
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	66
วัตถุประสงค์.....	66
คำจำกัดความ.....	66
การเลือกประชากรที่ใช้ในงานวิจัย.....	67
ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของเครื่องมือวิจัย.....	68
การสร้างเครื่องมือวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	98
6 สรุปผลงานการออกแบบ.....	107
รายการอ้างอิง.....	117
ภาคผนวก.....	121
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	155

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1. แสดงรายละเอียดการจัดแบ่งหนังสือภาพตามลักษณะการใช้.....	24
2. แสดงรายชื่อหนังสือสำหรับเด็กเล็ก 3-5 ปี ที่ได้รับรางวัลดีเด่นในปีพ.ศ.2515-2548.....	30
3. แสดงส่วนประกอบของหนังสือโดยทั่วไป.....	35
4. แสดงการเปรียบเทียบส่วนของหนังสือทั่วไปและหนังสือภาพสำหรับเด็ก.....	36
5. แสดงการจัดหมวดหมู่การแบ่งประเภทของภาพประกอบ.....	38
6. แสดงขนาดของกระดาษชุด เอ (A-Series).....	62
7. แสดงขนาดของกระดาษชุด บี (B-Series).....	63
8. แสดงสถิติการเกิดของเด็กในเขตกรุงเทพฯ ที่จะมีอายุครบ 3ปี 4ปี และ 5ปี ในปีพ.ศ.2547.....	67
9. แสดงการแบ่งกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	68
10. แสดงผลความชอบของเด็กต่อการใช้สีตามระดับแบบต่างๆในภาพประกอบนิทาน สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัย (หนูน้อยหมวกแดง).....	76
11. แสดงผลความชอบของเด็กต่อการใช้สีตามระดับแบบต่างๆในภาพประกอบนิทาน สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตสัตว์ (ราชสีห์กับหนู).....	79
12. แสดงผลความชอบของเด็กต่อการใช้สีตามระดับแบบต่างๆในภาพประกอบนิทาน สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก (เจ้าชายกบ).....	82
13. แสดงผลความชอบของเด็กต่อการใช้สีตามการจับคู่สี ตามสัดส่วนโทนร้อน : โทนเย็น ในภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี.....	85
14. แสดงผลความชอบของเด็กต่อการจัดหน้าหนังสือนิทานแบบหน้าเดียว.....	88
15. แสดงผลความชอบของเด็กต่อการจัดหน้าหนังสือนิทานแบบหน้าคู่.....	91
16. แสดงผลความชอบของเด็กปฐมวัย หากให้เลือกการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดียว และหน้าคู่ที่ตนชอบเพียงแบบเดียวว่าชอบแบบใดมากที่สุด.....	95

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1. แสดงแผนผังพัฒนาการด้านต่างๆของเด็กปฐมวัย.....	10
2. แผนผังแสดงการแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กของ สมพร จารุณีฏ กับแบบทั่วไป.....	18
3. แผนผังแสดงรายละเอียดย่อยการแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กของ สมพร จารุณีฏ.....	19
4. แผนผังแสดงลักษณะการใช้หนังสือภาพประเภทต่างๆ.....	23
5. แผนผังแสดงขั้นตอนการแบ่งประเภทของหนังสือภาพจนมาถึงการแบ่งประเภท ของเนื้อเรื่องของหนังสือภาพ.....	28
6. แสดงข่าวจากหนังสือพิมพ์ ที่รายงานถึงการขาดแคลนหนังสือดีสำหรับเด็ก กลุ่มอายุ3-5 ปี.....	29
7. แสดงแผนผังการใช้สีตามวิธีการต่างๆ.....	44
8. แสดงการแบ่งกลุ่มสีออกตามระดับหรือน้ำหนักสี (Vivid Tone, Bright Tone, Subdued Tone, Dark Tone).....	46
9. แสดงตัวอย่างหนังสือสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบใช้สีกลุ่ม Vivid Tone สีระดับสดเข้ม.....	46
10. แสดงตัวอย่างหนังสือสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบใช้สีกลุ่ม Bright Tone สีผสมขาว - สีระดับสว่าง.....	47
11. แสดงตัวอย่างหนังสือสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบใช้สีกลุ่ม Subdued Tone สีผสมเทา - สีระดับหม่น.....	47
12. แสดงตัวอย่างหนังสือสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบใช้สีกลุ่ม Dark Tone สีผสมดำ - สีระดับมืด.....	48
13. แสดงตัวอย่างสีตามวรรณะหรืออุณหภูมิ.....	49
14. แสดงการใช้สีที่สื่อสารถึงบุคลิกภาพต่างๆ.....	50
15. แสดงวงล้อสี.....	51
16. แสดงแผนผังการจับคู่สี.....	53
17. แสดงการจัดหน้าหนังสือ แบบใช้หลักการ “ช่วงจังหวะแบบก้าวหน้า” แสดงการขยายมุมมองกรอบของภาพให้กว้างขึ้นเรื่อยๆ.....	55

18. แสดงการจัดหน้าหนังสือ แบบใช้หลักการ “การจัดช่วงจังหวะต่อเนื่อง” แสดงความต่อเนื่องของภาพลูกโป่งที่ค่อยๆลอยขึ้นจากซ้ายไปขวาจนหลุด กรอบภาพออกไป.....	55
19. แสดงแผนผังการจัดหน้าหนังสือ 14 แบบ.....	57
20. แสดงการตัดแบ่งขนาดของกระดาษชุด เอ (A-Series).....	62
21. แสดงขนาดกระดาษ 24 x 35 นิ้ว.....	64
22. แสดงขนาดกระดาษ 31x43 นิ้ว.....	64
23. แสดงตัวอย่างชุดแผ่นภาพA ที่ให้เด็กเลือก.....	78
24. แสดงตัวอย่างชุดแผ่นภาพB ที่ให้เด็กเลือก.....	81
25. แสดงตัวอย่างชุดแผ่นภาพC ที่ให้เด็กเลือก.....	84
26. แสดงตัวอย่างชุดแผ่นภาพD ที่ให้เด็กเลือก.....	87
27. แสดงตัวอย่างชุดแผ่นภาพE ที่ให้เด็กเลือก.....	90
28. แสดงตัวอย่างชุดแผ่นภาพF ที่ให้เด็กเลือก (F1-F3).....	93
29. แสดงตัวอย่างชุดแผ่นภาพF ที่ให้เด็กเลือก(F4-F6).....	94
30. แสดงการใช้สีระดับสดเข้ม(Vivid Tone) ในภาพประกอบที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับ การผจญภัย.....	100
31. แสดงการใช้สีระดับสดเข้ม(Vivid Tone) ในภาพประกอบที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับ ชีวิตสัตว์.....	100
32. แสดงการใช้สีระดับสดเข้ม(Vivid Tone) ในภาพประกอบที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับ ความรัก.....	101
33. แสดงการใช้สีแบบตัดกัน 50 : 50 ที่เด็กเลือก.....	101
34. แสดงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือแบบเดียวที่เด็กปฐมวัยชอบมากที่สุด.....	102
35. แสดงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือแบบคู่ที่เด็กปฐมวัยชอบมากที่สุด.....	102
36. แสดงแบบของปกหน้าและปกหลังของหนังสือ.....	109
37. แสดงแบบของหน้าปกรอง.....	109
38. แสดงแบบของหน้าหนังสือหน้าคู่ คู่ที่1.....	110
39. แสดงแบบของหน้าหนังสือหน้าคู่ คู่ที่2.....	110
40. แสดงแบบของหน้าหนังสือหน้าคู่ คู่ที่3.....	111
41. แสดงแบบของหน้าหนังสือหน้าคู่ คู่ที่4.....	111
42. แสดงแบบของหน้าหนังสือหน้าคู่ คู่ที่5.....	112

ภาพ	หน้า
43. แสดงแบบของหน้าปกหนังสือหน้าคู่ คู่ที่6.....	112
44. แสดงแบบของหน้าปกหนังสือหน้าคู่ คู่ที่7.....	113
45. แสดงแบบของหน้าเกม หน้าที่1.....	113
46. แสดงแบบของหน้าเกม หน้าที่2.....	114
47. แสดงแบบของหน้าเกม หน้าที่3.....	114
48. แสดงแบบของหน้าลิขสิทธิ์.....	115
49. แสดงรูปเล่มของหนังสือเล่มจริง.....	115
50. แสดงรูปเล่มของหนังสือเล่มจริง.....	116
51. แสดงหน้าเกมที่มีการตัดครึ่งหน้า ให้เด็กพลิกเล่นเพื่อจับคู่ภาพ.....	116

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
1. แสดงความชอบของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ต่อการใช้สื่อตามระดับต่างๆในภาพประกอบนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัย (หนูน้อยหมวกแดง).....	77
2. แสดงความชอบของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพฯและปริมณฑลต่อการใช้สื่อตามระดับ ต่างๆในภาพประกอบนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตสัตว์ (ราชสีห์กับหนู).....	80
3. แสดงความชอบของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพฯและปริมณฑลต่อการใช้สื่อตามระดับ ต่างๆในภาพประกอบนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก (เจ้าชายกบ).....	83
4. แสดงความชอบของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพฯและปริมณฑล ต่อการใช้สื่อตามการจับคู่สี แบบ สัดส่วนโทนร้อน : โทนเย็น ในภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี.....	86
5. แสดงความชอบของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพฯและปริมณฑล ต่อการจัดหน้าหนังสือ นิทานแบบหน้าเดียว.....	89
6. แสดงความชอบของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพฯและปริมณฑล ต่อการจัดหน้าหนังสือ นิทานแบบหน้าคู่.....	92
7. แสดงความชอบของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพฯและปริมณฑล หากให้เลือกการ จัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดียวและหน้าคู่ที่ตนชอบที่สุดเพียงแบบเดียว.....	96

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

เด็กปฐมวัย หรือ เด็กที่อยู่ในช่วงก่อนวัยเรียน คือ เด็กเล็กที่อยู่ในระดับชั้นอนุบาล ซึ่งวัยนี้ยังไม่ได้รับการเรียนการสอนโดยตรง แต่จะมีการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ด้วยวิธีการส่งเสริมให้เรียนรู้สิ่งต่างๆ เพื่อเป็นประสบการณ์ชีวิตและนำมาพัฒนาความสามารถของตนเอง ให้มีการพัฒนาถึงจุดหนึ่งก่อนเริ่มเรียนจริง การเตรียมความพร้อมจึงมีความสำคัญ เด็กที่มีความพร้อมจึงหมายถึง เด็กที่มีความสามารถทางกายและจิตใจที่จะเรียน ซึ่งประกอบด้วยความอยากเรียน มีทักษะและพื้นฐานที่เหมาะสม เพราะถ้าเด็กขาดความพร้อม การเรียนรู้ก็จะได้ผลดี¹ ถึงแม้เป็นความจริงที่ว่า เด็กทุกคนจะต้องเจริญเติบโตตามวัย หรือเด็กจะสามารถพูดได้ก็ต่อเมื่อเขาได้มีการพัฒนาการใช้เสียงโดยการร้อง การส่งเสียงก่อน แต่การปูพื้นฐานหรือส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อม จะช่วยให้เด็กเป็นคนปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมใหม่ในการเริ่มเรียนจริงได้รวดเร็วและดียิ่งขึ้น

การเตรียมความพร้อมจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการที่เกิดขึ้นในแต่ละด้านของเด็ก ซึ่งแบ่งออกเป็น พัฒนาการทางด้านร่างกาย พัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคม พัฒนาการทางสติปัญญา และพัฒนาการของเด็กจะเป็นไปในทางที่ดี หากได้รับการเตรียมความพร้อมด้วยกิจกรรมหรือวิธีการที่เหมาะสม นักการศึกษา นักวิจัยพบว่า การเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน (เด็กปฐมวัย) เป็นผลดีต่อเด็กมากกว่าการสอนเขียนอ่านในชั้นก่อนวัยเรียนซึ่งผลการวิจัยของ กิตติยวดี บุญชู² เกี่ยวกับการทดลองเด็กนักเรียนในชั้นอนุบาลที่ไม่เน้นการสอนหนังสือ แต่มุ่งฝึกความพร้อมในทุกๆด้านและพัฒนาการทางความคิด กับนักเรียนที่ผ่านการอ่าน-เขียนและคิดเลข ซึ่งผลปรากฏว่า การเรียนอ่านเขียนและคิดเลขในชั้นก่อนวัยเรียน(ปฐมวัย) ไม่เกิดประโยชน์อย่างไร เพราะเด็กที่ได้รับการเตรียมความพร้อมในชั้นก่อนวัยเรียนสามารถเรียนทันเด็กที่เรียนอ่าน-เขียนและคิดเลขมาก่อน เมื่อชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 4

ดังนั้นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก จึงเป็นสิ่งที่ละเลยไปไม่ได้ และ “หนังสือ” นับเป็นสื่อหนึ่งที่ช่วยในการเตรียมความพร้อม และผลักดันให้พัฒนาการของเด็กเจริญงอกงามไปในทางที่ดี

¹พัชรี สวนแก้ว, จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย(กรุงเทพมหานคร: ดวงกมล, 2536)

, หน้า 31.

²วารภรณ์ รักริฉัย, การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย(กรุงเทพมหานคร: แสงศิลป์การพิมพ์, 2535), หน้า 55.

จนมีผู้กล่าวว่า “หนังสือที่สนุกทำให้เด็กชอบอ่านก็จะทำให้เด็กพัฒนาด้านสติปัญญา อารมณ์ และจิตใจได้รวดเร็วยิ่งกว่าการสอนตรงๆเสียอีก”³ หนังสือดีเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เด็ก เรียนรู้สิ่งแวดลอมต่างๆและช่วยในการรู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม หนังสือดีจะ ช่วยให้เด็กมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด รอบรู้ในสิ่งต่างๆสามารถแก้ปัญหาได้โดยง่ายจากการศึกษาค้นคว้าจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก ทำให้ค้นพบว่า⁴ เด็กและผู้ใหญ่มีความสนใจ และความต้องการแตกต่างกัน และเด็กแต่ละวัยมีความสนใจและความต้องการแตกต่างกันด้วย ดังนั้น หนังสือสำหรับเด็ก จึงต้องมีความแตกต่างจากหนังสือของผู้ใหญ่ และการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กในแต่ละวัยก็ต้องสนองความสนใจและความต้องการที่แตกต่างกันด้วย หากจัดทำหนังสือโดยไม่คำนึงถึงข้อแตกต่างของความสามารถในการเรียนรู้ในแต่ละวัย รวมทั้งความต้องการ ความสนใจ หรือเรื่องจิตวิทยาเด็กแล้ว ก็จะได้หนังสือที่ไม่ดี ไม่เหมาะสมกับวัยผู้อ่าน และการจัดทำหนังสือที่ไม่ดี ไม่เหมาะสมกับวัยจะส่งผลให้เด็กขาดความสนใจไม่ยอมอ่านหนังสือ และไม่รักการอ่านไปในที่สุด

เหตุผลที่ควรสนับสนุนให้เด็กรักการอ่านนั้น เพราะการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญา ทั้งเป็นบ่อเกิดแห่งองค์ความรู้ให้กับมนุษย์ การได้อ่านหนังสือที่ดี และเหมาะสมตั้งแต่เยาว์วัย จะมีผลต่อการพัฒนาเป็นคนที่มีประสิทธิภาพสูงในอนาคต การสร้างนิสัยรักการอ่านต้องปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเป็นวัยที่คือรากฐานของชีวิตในการเริ่มต้นเรียนรู้สิ่งต่างๆ ดังนั้นการเพาะนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นกับเด็ก จึงง่ายกว่าไปสอนในวัยผู้ใหญ่ การเริ่มต้นให้เด็กรักการอ่านต้องเริ่มจากให้เด็กรู้จักและคุ้นเคยกับหนังสือ ดังนั้นการออกแบบหนังสือก็ต้องดึงดูดใจเด็ก ไม่ให้เด็กปฏิเสธหนังสือ แต่เห็นแล้วอยากหยิบจับขึ้นมาเปิดดู เพราะหากเด็กเกิดความรู้สึกไม่ชอบหนังสือตั้งแต่แรกแล้ว การจะทำให้เป็นคนมีนิสัยรักการอ่านก็คงทำได้ลำบาก

หนังสือสำหรับเด็ก นอกจากสร้างความสนุกสนานให้เกิดขึ้นกับเด็กแล้ว ยังเป็นสื่อในการเตรียมความพร้อมที่สำคัญในการปูพื้นฐานชีวิต การสร้างทัศนคติค่านิยมที่ดี และบ่มเพาะนิสัยรักการอ่านอีกทางหนึ่งด้วย การจัดทำหนังสือสำหรับเด็กให้มีความน่าสนใจ ชวนให้แม้แต่ผู้ใหญ่อยากหยิบจับขึ้นมาอ่าน คงไม่ได้หมายถึงการออกแบบหนังสือให้สวยงามแต่เพียงอย่างเดียว

³ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การทำหนังสือสำหรับเด็ก, พิมพ์ครั้งที่ 4(กรุงเทพมหานคร: อมรรการพิมพ์, 2527), หน้า 20.

⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 13.

แต่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับความต้องการ ความชอบของเด็กในแต่ละช่วงวัย ผู้จัดทำหนังสือจึงต้องใส่ใจทั้งรายละเอียดเล็กน้อยของหนังสือมีความพิถีพิถันในการออกแบบ ควบคู่กับการให้ความสำคัญในการศึกษาด้านพัฒนาทางร่างกายและจิตวิทยาเด็กอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะด้วยวิธีการสำรวจถึงความสนใจความชอบหรือความต้องการของเด็กโดยตรง เพราะเด็กเป็นผู้ที่สื่อสารกับหนังสือ หากผู้จัดทำหนังสือและผู้สร้างภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กยังไม่เข้าใจถึงข้อแตกต่างในเรื่องของความสนใจและพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัยเท่าที่ควรแล้ว ก็จะทำให้เกิดหนังสือสำหรับเด็กที่เป็นไปตามใจของผู้ใหญ่ผู้นั้นเอง

ภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมาก เพราะภาพประกอบเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจจากเด็กได้ง่ายที่สุด เนื่องจาก เด็กวัยนี้ไม่สามารถอ่านหนังสือเองได้ วิธีการอ่านของเด็กวัยนี้คือการอ่านเรื่องจากรูป⁵ โดยเฉพาะหนังสือภาพที่มักจัดทำขึ้นสำหรับเด็กตั้งแต่วัยก่อนเรียนจนถึงวัยเริ่มเรียน มักมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้ภาพเป็นสื่อสำคัญยิ่งกว่าตัวหนังสือ หนังสือภาพสำหรับเด็กวัยนี้ จึงอาจไม่มีคำหรือข้อความเลย หรือจะมีคำ ข้อความ ตัวเลข ก็ได้ แต่ความสำคัญอยู่ที่ภาพและความหมายมากกว่าที่ตัวหนังสือ ในกรณีมีคำหรือข้อความประกอบอยู่ก็มักจะมุ่งหมายให้ผู้ใหญ่อ่านให้เด็กฟัง⁶ การใช้ภาพประกอบสื่อสารกับเด็กอย่างเหมาะสมนั้นจึงเป็นสิ่งละเอียดอ่อน เพราะรูปภาพสามารถที่จะช่วยตอบสนองความต้องการด้านอารมณ์และเสริมสร้างการพัฒนาทางความคิดของเด็กได้เป็นอย่างดี ในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กจึงควรพิจารณาอย่างรอบคอบ การจัดทำหรือการคัดเลือกภาพมาใช้ต้องให้มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก เพราะเด็กจะมีความสนใจในรูปแบบภาพที่แตกต่างกันออกไป⁷ ในการจัดทำภาพประกอบผู้เขียนภาพจะต้องมีหลักเกณฑ์ มิใช่เขียนขึ้นตามความถนัดของตนเอง การพิจารณาถึงความถูกต้องและความเหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญก่อนที่จะนำมาใช้กับเด็ก

นอกจากนี้การออกแบบรูปเล่มที่เหมาะสมหนังสือสำหรับเด็กก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ความเหมาะสมนี้มีความหมายถึง ความเหมาะสมที่เด็กตัดสินใจเลือกเอง ความเหมาะสมที่ผู้ใหญ่ตัดสินใจเลือกให้เด็กส่วนหนึ่ง และความเหมาะสมที่เป็นสิ่งที่ดีในทัศนะของผู้มีความรู้ หรือ

⁵วิริยะ สิริสิงห, “การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก,” ใน ผลงานการประชุมปฏิบัติการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ร่วมกับ UNESCO(กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก, 2524), หน้า 14.

⁶สมพร จารุณี, คู่มือการเขียนเรื่องวรรณคดีและสารคดีสำหรับเด็ก, พิมพ์ครั้งที่2(กรุงเทพมหานคร: คอรัสสา, 2538), หน้า 11.

⁷รัญจวน อินทรกำแหง, วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น, พิมพ์ครั้งที่2(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2520), หน้า 113-117.

ผู้จัดทำหนังสือสำหรับเด็กตัดสินใจเลือกให้ เพราะในการจัดทำหนังสือถึงแม้สำรวจและพบว่า เด็กชอบแบบใดได้แล้ว ในแบบที่เด็กเลือกนั้นก็ควรที่จะจัดทำได้จริง หรือที่ผู้มีความรู้เห็นว่า เหมาะสมและทำได้ กล่าวคือ ขนาดรูปเล่มของหนังสือในแบบที่เด็กชอบ ก็ต้องเหมาะสมกับการ หยิบจับของเด็ก ไม่หนัก หรือใหญ่เทอะทะเกินไป เพราะเด็กวัยนี้กระดูกและกล้ามเนื้อยังไม่ เต็มที่ ทั้งมุมของหนังสือหากมีลักษณะแหลมและให้กระดาษที่แข็ง ก็อาจเกิดอันตรายกับเด็กได้ สิ่งเหล่านี้นักออกแบบไม่ควรมองข้าม ขณะที่ข้อจำกัดในด้านการเลือกขนาดกระดาษที่ใช้พิมพ์ หนังสือตามโรงพิมพ์ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่ง เนื่องจาก การพิมพ์หนังสือผู้ผลิตย่อมเลือกขนาด กระดาษโดยคำนึงว่าให้เหลือเศษตัดทิ้งน้อยที่สุด เพราะหมายถึงต้นทุนที่สิ้นเปลืองหากกระดาษ ใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ จึงมีผลให้ขนาดหนังสือต้องคำนึงถึงทั้งความเหมาะสมคุ้มค่าในการใช้ กระดาษสำหรับจัดพิมพ์ และความชอบของเด็กด้วย

การสร้างหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัยให้เป็นที่ชื่นชอบ นอกจากต้องมีการนำเสนอ เรื่องราวที่น่าสนใจ การออกแบบองค์ประกอบต่างๆของหนังสือให้เหมาะสมกับความต้องการแต่ ละช่วงวัยแล้ว หากได้ศึกษาค้นคว้าถึงความชอบความสนใจของเด็กโดยตรง และนำมาใช้ใน หนังสือ ก็จะส่งผลให้ดึงดูดใจเด็กได้มากยิ่งขึ้น และในการออกแบบและจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก เล็กหรือเด็กปฐมวัย ต้องคำนึงถึงเสมอว่า เป็นการออกแบบและจัดทำที่มีความพิเศษกว่าหนังสือ โดยทั่วไป ที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อนรอบคอบอย่างมาก เพราะเป็นหนังสือเล่มแรกของชีวิตที่ จะส่งผลส่งเสริมจิตใจให้เด็กรักการอ่านในเวลาต่อมา ด้วยวิธีการที่ไม่ได้มุ่งใช้ตัวหนังสือเลย เพราะเด็กวัยนี้ยังไม่มีความสามารถทางด้านการอ่าน หรืออาจจะเรียกว่า เป็นการจัดทำหนังสือ จูงใจให้คนที่ยังอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ให้เกิดความรู้สึกอยากอ่าน และให้รักการอ่านไปในที่สุด จึงต้องอาศัยผู้ที่ใส่ใจทั้งจิตวิทยาพัฒนาการ และความชื่นชอบของเด็ก ควบคู่กับการมี ความสามารถในการออกแบบ จึงจะได้หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัยที่ดีและเหมาะสม มีคุณภาพ อย่างแท้จริง

ปัญหาของการวิจัย

การใช้สีของภาพประกอบ และการจัดหน้าหนังสือในหนังสือภาพรูปแบบใด ที่ดึงดูดความ สนใจเด็กปฐมวัยได้มากที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อค้นหารูปแบบการออกแบบภาพประกอบในหนังสือภาพ สำหรับเด็กปฐมวัย ที่เด็กชื่นชอบมากที่สุด โดยศึกษาในด้าน การใช้สีของภาพประกอบที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง และการ จับคู่สี แบบสีกลมกลืนและสีตัดกันที่เด็กชื่นชอบมากที่สุด

2. เพื่อค้นหารูปแบบการออกแบบจัดหน้าของหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ดึงดูดใจและเด็กชื่นชอบมากที่สุด

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ศึกษาารูปแบบภาพประกอบที่เด็กปฐมวัยชื่นชอบมากที่สุด โดยศึกษาในเรื่อง
 - 1.1 การใช้สี - ตามระดับสีหรือน้ำหนักสี(Tone)ของภาพ ที่สัมพันธ์กับเนื้อหาที่เด็กชอบ (Vivid Tone, Bright Tone, Subdued Tone, Dark Tone)
 - 1.2 การจับคู่สี (สีกลมกลืน, สีตัดกัน) ใน 5 รูปแบบ คือ โทนร้อน100%, โทนร้อน80%, โทนเย็น100%, โทนเย็น80%, และสีตัดกัน
2. ศึกษาการออกแบบจัดหน้าหนังสือที่เด็กปฐมวัยชื่นชอบมากที่สุด ทั้งแบบหน้าเดียวและหน้าคู่
3. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาล 1-3 มีอายุระหว่าง 3-5 ปี ในกรุงเทพฯและปริมณฑลของโรงเรียนอนุบาล 3 ประเภท คือ
 - 3.1 โรงเรียนอนุบาลสังกัดกรุงเทพมหานคร
 - 3.2 โรงเรียนอนุบาลสังกัดในกระทรวงศึกษาธิการ(รวมถึงโรงเรียนสาธิตต่างๆของมหาวิทยาลัย)
 - 3.3 โรงเรียนอนุบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

วิธีดำเนินงานวิจัย

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารพื้นฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. วิเคราะห์ข้อมูล วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางและกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย
3. กำหนดกลุ่มประชากรในการวิจัย สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. เก็บข้อมูลการวิจัยกับกลุ่มประชากรที่กำหนด
5. วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรวิจัย
6. นำผลวิจัยที่ได้ ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานทางการออกแบบ กำหนดแนวทางออกแบบ
7. ทำการออกแบบ พัฒนางานออกแบบ
8. นำเสนอผลงานออกแบบ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงวิธีการใช้สีภาพประกอบ(ระดับน้ำหนักสีTone, ตามการจับคู่สี) ในหนังสือภาพที่ปฐมวัยชื่นชอบมากที่สุดและสามารถไปพัฒนาใช้ในงานออกแบบอื่นๆสำหรับเด็กปฐมวัยได้

2. ทราบถึงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัยที่เด็กสนใจมากที่สุด ทั้งแบบหน้าเดียวและหน้าคู่

นิยามศัพท์

เด็กปฐมวัย	หมายถึง เด็กที่อยู่ในช่วงก่อนวัยเรียน คือ ช่วงก่อนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือเด็กในระดับชั้นอนุบาล อายุระหว่าง 3-5 ปี
หนังสือสำหรับเด็ก	พูดรวมๆถึง หนังสือซึ่งจัดทำขึ้นสำหรับเด็ก มีการแบ่งประเภทของหนังสือย่อยลงไปได้หลายลักษณะตามเกณฑ์ต่างๆ เช่น แบ่งประเภทตามเกณฑ์อายุ แบ่งประเภทตามลักษณะของเรื่อง
หนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย	อาจเป็นหนังสือที่ไม่มีคำหรือข้อความเลย หรืออาจจะมีคำข้อความ ตัวเลขก็ได้ แต่ความสำคัญอยู่ที่ภาพและความหมาย ที่แสดงจากภาพ มากกว่าที่ตัวหนังสือ ในกรณีที่มีคำหรือข้อความประกอบด้วย ก็มักจะมุ่งหมายให้ผู้ใหญ่อ่านให้เด็กฟัง ส่วนเด็กก็จะฟังและดูภาพไปพร้อมกับฟังเสียง ฟังจังหวะ ของการอ่านคำและข้อความ และเรียนรู้ความหมายไปพร้อมกัน ข้อความที่ปรากฏในหนังสือภาพประเภทนี้ จะไม่มีลักษณะเป็นเรื่องราวหรือเป็นเค้าโครงเรื่อง หนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย และเด็กวัยเรียนระดับประถมศึกษา มีลักษณะแตกต่างไปบ้างเล็กน้อย คือ จะเป็นหนังสือ ที่มีเรื่องราวที่มีเค้าโครงเรื่องมากขึ้น ในระดับประถมศึกษาช่วงต้นเค้าโครงเรื่องจะไม่ซับซ้อนในระดับประถมศึกษาช่วงปลายจะมีเค้าโครงเรื่องซับซ้อนขึ้น
ระดับสีหรือน้ำหนักสี	คือการแบ่งระดับสีออกเป็น 4 ระดับใหญ่ๆ คือ <ol style="list-style-type: none">1. ระดับสดเข้ม (Vivid Tone) คือสีแท้ไม่ผสมสีใดๆ2. ระดับสว่าง(Bright Tone)คือสีที่มีค่าน้ำหนักอ่อนหรือถูกเจือด้วยสีขาว3. ระดับหม่น (Subdued Tone)คือสีที่ถูกเจือด้วยสีเทา หรือสีตรงข้ามแต่ไม่ถึงกับทำให้มืด4. ระดับมืด (Dark Tone) คือสีที่ถูกเจือด้วยสีดำหรือสีตรงข้ามในปริมาณค่อนข้างมาก

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อ "การออกแบบเรขศิลป์ในหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย" ผู้วิจัยได้รวบรวมและเรียบเรียงเนื้อหาออกตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เด็กปฐมวัย

1. การแบ่งช่วงวัยเด็ก
2. ความหมายของคำว่า พัฒนาการ
3. พัฒนาการทางสติปัญญา
4. ความสำคัญของการสร้างนิสัยรักการอ่าน

ส่วนที่ 2 หนังสือสำหรับเด็ก

1. การแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็ก
2. ลักษณะของหนังสือภาพ
3. การแบ่งประเภทของหนังสือภาพ
4. การแบ่งประเภทเนื้อหาของหนังสือภาพ
5. ปัญหาของหนังสือภาพ

ส่วนที่ 3 การออกแบบหนังสือภาพสำหรับเด็ก

1. ส่วนประกอบของหนังสือ
2. ภาพประกอบ
3. การจัดหน้าของหนังสือ
4. ตัวอักษร
5. การจัดรูปเล่มของหนังสือ

ส่วนที่1 เด็กปฐมวัย

1. การแบ่งช่วงวัยเด็ก

วัยเด็ก เป็นวัยที่นับอายุจากเริ่มปฏิสนธิในครรภ์มารดา ถึงอายุโดยประมาณ 12 ปี ช่วงปีของการพัฒนาตามวัยประกอบด้วย¹

วัยทารกในครรภ์ (pernatal period) อายุ 0 - 9 เดือน

วัยทารก (infancy period) อายุ 1 ขวบแรก

วันสอนเดิน (toddler period) อายุ 1 - 2 ปี

วัยก่อนเรียน (preschool period) อายุ 3 - 5 ปี

วัยเรียน (school period) อายุ 6 - 12 ปี

หนังสือเรียนบางเล่มอาจแบ่งช่วงวัยเด็กเป็นดังนี้

วัยเด็กตอนต้น อายุ 1 - 2 ขวบ

วัยเด็กตอนกลาง อายุ 3 - 5 ขวบ

วัยเด็กตอนปลาย อายุ 6 - 11 ขวบ

สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนนี้ในตำราบางเล่มอาจจำแนกเป็น 2 ระยะ คือ²

วัยก่อนตอนต้น (early preschool) อายุ 1 - 2 ปีครึ่ง

วัยเด็กก่อนเรียนตอนปลาย (late preschool) อายุ 3 - 5 ปี

2. ความหมายของคำว่า พัฒนาการ³

ซีวี กู๊ด (C.V. good) ได้ให้ความหมายว่า **พัฒนาการ** หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างการทำงานการจัดระเบียบส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ซึ่งทำให้มีการเพิ่มพูนทั้งด้านขนาด ความแตกต่าง ความสลับซับซ้อนการผสมกลมกลืน ขีดความสามารถ ประสิทธิภาพ หรือก่อให้เกิดความเพิ่มพูนภาวะสูงสุด รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่มีความคงทนถาวรอันเนื่องมาจากการเรียนรู้ที่ยาวนาน ซึ่งอาจเป็นการเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมายหรือเกิดขึ้นตามเหตุการณ์ได้

¹ กลุยา ดันดิผลาชีวะ, การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน3-5ขวบ, (กรุงเทพมหานคร: ไซติสวิชาการพิมพ์, 2542), หน้า3.

² วุฒิเพ็ญ บุญประกอบ, "โรคอารมณ์ในเด็ก," ใน ตำราจิตเวชศาสตร์สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), หน้า155.

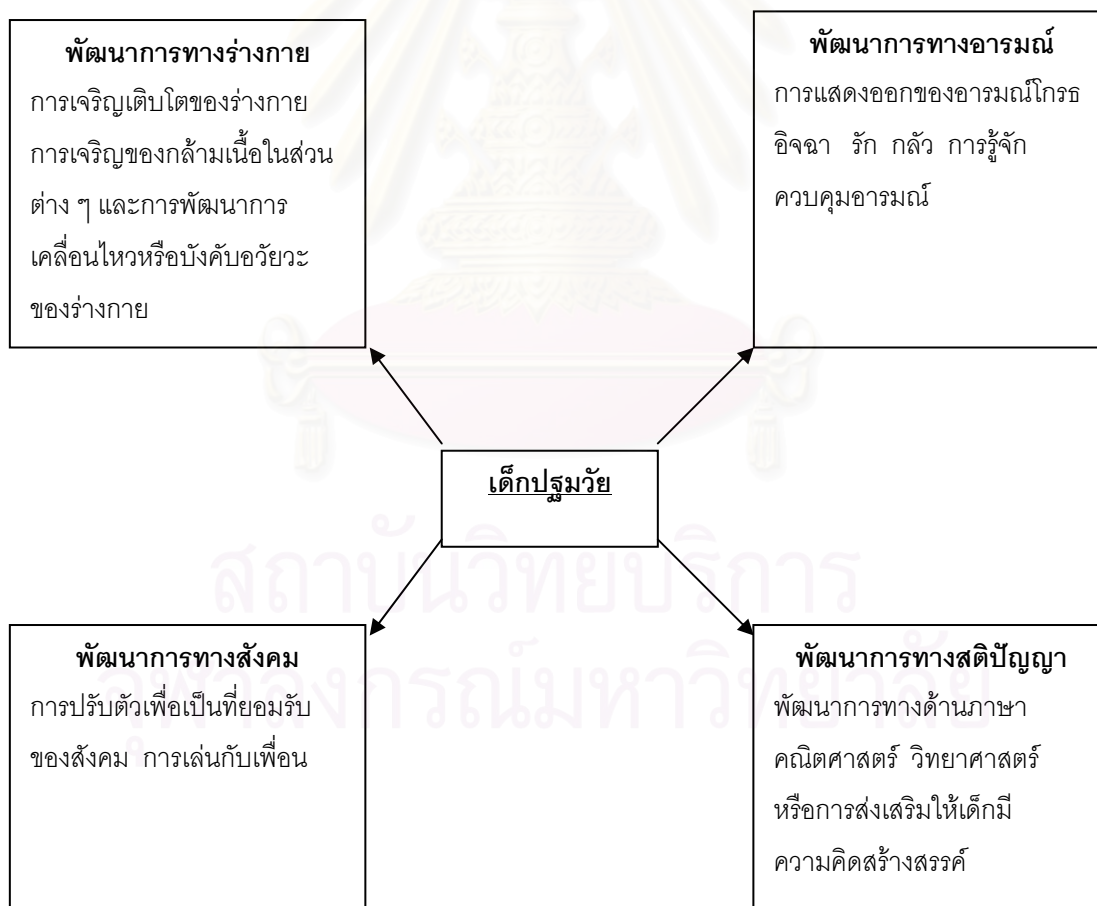
³ กลุยา ดันดิผลาชีวะ, การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน3-5ขวบ, หน้า17.

การ์ดเนอร์ (Gardner) ได้ให้ความหมายว่า **พัฒนาการ** หมายถึง การเปลี่ยนแปลง 5 ด้าน คือ

- ความเจริญทางด้านขนาด
- ความเจริญทางด้านสัดส่วนของร่างกาย
- การเปลี่ยนแปลงความซับซ้อนทั้งด้านโครงสร้างและการทำหน้าที่
- การมีสมรรถภาพในการทำหน้าที่ใหม่ ๆ เกิดขึ้น
- การสลายไปของส่วนต่าง ๆ รวมทั้งสภาพในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ด้วย

พัฒนาการในขั้นต่าง ๆ ของชีวิตนั้นจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามวัย ดังนั้น การจัดทำหนังสือสำหรับเด็กจึงต้องมีการศึกษาและรู้ถึงพัฒนาการต่าง ๆ ของเด็ก เพื่อจัดทำหนังสือให้เหมาะสมและเข้าใจถึงความต้องการของช่วงวัย เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการไปในทางที่ดี

การจำแนกลักษณะพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย

ภาพที่ 1 แสดงแผนผังพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย

ความหมายของคำว่าความพร้อม

ความพร้อม หมายถึง ความสามารถและจิตใจที่จะเรียน ซึ่งประกอบด้วยความอยากเรียน มีทักษะและมีพื้นฐานที่เหมาะสม ความพร้อมมีความสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่งเพราะ ถ้าเด็กไม่พร้อม การเรียนรู้ก็ไม่ได้ผลดี พัฒนาการของเด็กปฐมวัยจึงมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับความพร้อม

3. พัฒนาการทางสติปัญญา

พัฒนาการทางปัญญาเกิดจากการได้สัมผัส การเคลื่อนไหว การตอบสนองสิ่งแวดล้อม เพียงแต่ว่าเด็กยังไม่สามารถสนองตอบด้วยภาษาเท่านั้นเอง แต่เด็กสามารถสร้างหน่วยความรู้ (Schemes) จากสิ่งที่เขาได้รับและจากระบบการปรับตัวของเด็ก แต่เมื่อเด็กอายุ 2 - 7 ขวบ พัฒนาการทางภาษาของเด็กจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว

ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางปัญญา เด็กก่อนวัยเรียนเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษามากขึ้น รู้คำศัพท์มากขึ้น พัฒนาคำพูดเดี่ยวสู่คำพูดเป็นวลี และเป็นประโยคในที่สุด เช่น เด็กเล็กมักเริ่มจากคำว่าแม่ ต่อมา แม่จ๋า ต่อมาเป็นแม่ไปไหน เป็นต้น

พัฒนาการทางภาษาของเด็กแต่ละขวบปีมีความแตกต่างกัน เริ่มจากการออกเสียง คำพูดเดี่ยว เชื่อมคำ เชื่อมประโยค การแสดงท่าทางประกอบจนถึงการตอบโต้กับผู้อื่น แต่ละชั้นแต่ละอายุจะก้าวหน้าเป็นขั้น ๆ

เด็กเรียนรู้ภาษามาตามลำดับขั้นพัฒนาการ เริ่มจากร้องไห้ ทำเสียงทำปากกุก ๆ ตั้งแต่วัยทารก แล้วมาเป็นปาป๊า มาม๊า คำว่า ภาษาสามารถให้คำจำกัดความได้ว่า คือ คำพูดของคน การเขียนสัญลักษณ์แทนคำพูดหรือการสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยภาษาจะพัฒนาตามลำดับวัยความงอกงามทางภาษาต้องใช้อยู่เสมอ คนที่ใช้ภาษาได้ทั้งการเขียน การอ่าน การพูด การฟัง ในระดับสื่อสารได้เรียกว่า รู้หนังสือ เด็กก่อนวัยเรียน ภาษาเป็นการเรียนรู้เพื่อการสื่อสารขั้นต้น

3.1 กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา⁴

- การเล่านิทาน เด็กในวัยก่อนวัยเรียน (ปฐมวัย) จะสนใจและชอบหนังสือนิทาน การเล่าเรื่องต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นพัฒนาการทางด้านภาษา และในขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมให้

⁴ วราภรณ์ รักวิจัย, การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย, (กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์, 2535), หน้า83-87.

เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เกิดความคิดความเข้าใจ และทำให้เกิดความสนุกสนานด้วย

- การเล่นเกมบทบาทสมมติ
- การสนทนา อภิปราย

การอ่านของเด็กปฐมวัย⁵ เด็ก 3 ขวบ ยังไม่มีความสามารถในระดับที่อ่านเองได้ แต่สามารถเรียนรู้พฤติกรรมกรรมการอ่าน การหยิบจับหนังสือ การใช้สายตา การมองภาพแล้วบรรยายภาพตามจินตนาการของเด็ก ต้องเริ่มจากการอ่านนิทาน สบาย ๆ หลังอาหารหรือก่อนนอน เพื่อให้เด็กคุ้นกับสภาพการอ่าน จากตัวแบบพ่อแม่

ในการอ่านหนังสือให้เด็กฟังแต่ละครั้ง ต้องชักจูงให้เด็กคุ้นก่อนเป็นคำ ๆ เช่น การอ่านป้ายชื่อสิ่งของ โฉก เป๊ปซี่ เด็กจะอ่านเป็นคำ ๆ ไม่แยกพยัญชนะ สระ หรือวิธีการผสมคำ ผสมอักษร

3.2 ความสนใจและความสามารถในการอ่านของเด็กแตกต่างกัน⁶

ความสามารถในการอ่านของเด็กแตกต่างกัน ดังนั้นครูผู้ปกครองควรได้ศึกษาความสนใจและความสามารถในการอ่านของเด็ก เพื่อจะได้จัดหาหนังสือที่ตรงกับความสนใจและความสามารถในการอ่านของเด็ก โดยการจัดหาหนังสือที่เด็กชอบ เด็กสนใจ เด็กจะมีความถนัด มีความเชี่ยวชาญ ในการอ่านเพิ่มมากขึ้น เพราะการทำหนังสืออื่น ๆ เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ความสามารถในการอ่านของเด็กนั้นมีความสำคัญมาก แต่ยิ่งอ่านมาก ๆ จะยิ่งมีความชำนาญในการอ่าน จะอ่านเร็วและมีความเข้าใจเร็ว เด็กประเภทนี้มักจะข้ามไปอ่านหนังสือถัดไปเพื่ออ่านหนังสือของผู้ใหญ่ได้ เพราะหนังสือเด็กวัยเดียวกันจะอ่านหมด เมื่ออ่านหมดแล้วก็จะแสวงหาหนังสืออื่น ๆ อ่าน

3.3 ความสนใจและความสามารถในการอ่านของเด็กแตกต่างกัน เนื่องจากสาเหตุหลายประการคือ

⁵ กุลยา ตันติผลาชีวะ, การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน3-5ขวบ, หน้า114.

⁶ อวีวรรณ คูหาภินันท์, การทำหนังสือสำหรับเด็ก, พิมพ์ครั้งที่4(กรุงเทพมหานคร: อมรรการพิมพ์, 2527), หน้า55-56.

3.3.1 **ด้านสติปัญญา** เด็กที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด จะอ่านได้เร็วกว่า มีความสามารถในการอ่านหนังสือที่น่าสนใจว่าเด็กวัยเดียวกัน จะเข้าไปอ่านหนังสือของเด็กวัยถัดไปได้สบายมาก และความสามารถมีความคิดรวบยอดได้ดี

3.3.2 **เด็กอายุต่างกัน** แม้เพียงปีเดียวก็มีความสามารถในการอ่านต่างกัน

3.3.3 **เพศของเด็ก** เมื่อโตขึ้น เด็กชายสนใจหนังสือแตกต่างจากเด็กหญิง เด็กหญิงชอบเกี่ยวกับความงาม การแต่งกาย เด็กชายชอบทดลอง ชอบวิทยาศาสตร์

3.3.4 **ความถนัดตามธรรมชาติ** เช่น เด็กเก่งคณิตศาสตร์จะอ่านเรื่องคณิตศาสตร์

3.3.5 **สิ่งแวดล้อม** ได้แก่

- สิ่งแวดล้อมที่บ้าน ผู้ปกครองรักการอ่านและสนับสนุนการอ่าน เด็กก็จะชอบอ่านหนังสือ
- สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน ถ้าในห้องสมุดมีหนังสือดี ๆ มาก ๆ ให้เด็กได้อ่าน เด็กก็จะชอบอ่านและอ่านเก่ง
- เพื่อนฝูง ถ้าเพื่อนชักชวนอ่าน เด็กก็จะสนใจอ่าน

4. ความสำคัญของการสร้างนิสัยรักการอ่าน⁷

การรักการอ่านเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กทุกเพศ ทุกวัยจะต้องได้รับการฝึกฝนให้มีนิสัยรักการอ่าน นิสัยรักการอ่านนี้จะต้องฝึกฝนตั้งแต่เล็ก ๆ ตามคำที่กล่าวว่า “**ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก**” การฝึกให้มีนิสัยรักการอ่านนั้น ผู้ที่จะทำการฝึกได้แก่ ผู้ปกครอง ครู ที่จะต้องเป็นนักอ่าน รู้จักชี้แนะหรือแนะนำการอ่าน เล่านิทานเล่าเรื่องต่าง ๆ จากหนังสือ เป็นต้น

เมื่อเด็กรักการอ่านตั้งแต่เล็ก ๆ แล้ว เมื่อเจริญเติบโตขึ้นมา นิสัยรักการอ่านนี้ก็จะติดตัวเด็กไปเรื่อย ๆ ก็จะเป็นผลดีต่อการเรียน ต่อการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมของเด็กได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามเมื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านหนังสือ ให้กับเด็กแล้วก็ควรจะแนะแนวทางให้เด็กมีรสนิยมในการเลือกอ่านหนังสือให้กับเด็กด้วย เพราะในปัจจุบันนี้มีหนังสือสำหรับเด็กจัดทำขึ้นมากมายในท้องตลาด ทั้งเหมาะสมและไม่เหมาะสมกับเด็ก ดังนั้น การมีรสนิยมในการเลือกอ่านหนังสือของเด็ก ก็เป็นสิ่งจำเป็นมากในปัจจุบันนี้ และเพื่อช่วยส่งเสริมรสนิยมในการอ่านของเด็ก และมุ่งส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้กว้างขวาง ผู้จัดทำหนังสือสำหรับเด็กก็ควรจะมีความรู้ ความสามารถและศึกษา การจัดทำ

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19-20.

หนังสือเด็กให้เหมาะสมกับเด็กด้วยจึงจะสามารถทำหนังสือที่ดีสำหรับเด็กได้ การให้เด็กได้อ่านหนังสือมาก ๆ เหมาะสมกับวัย ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ เป็นหนังสือที่สนุกทำให้เด็กชอบอ่านก็จะทำให้เด็กพัฒนาด้านสติปัญญา อารมณ์และจิตใจได้รวดเร็วยิ่งกว่าการสอนตรง ๆ เสียอีก หนังสือเป็นเครื่องมือที่จะดีจะช่วยให้เด็กมีสติปัญญา เฉลียวฉลาด รอบรู้ในสิ่งต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้โดยง่าย แต่ถ้าเด็กอ่านหนังสือไม่ดี เนื้อหาสาระไม่เหมาะสมกับเด็กก็ไม่ช่วยพัฒนาด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ เด็กเหล่านี้เมื่อเติบโตไปก็อาจจะเป็นอันตรายหรือเป็นลูกตุ้มถ่วงต่อการพัฒนาประเทศชาติได้

4.1 การสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านให้เด็กปฐมวัย⁸

ในการฝึกการอ่าน เด็กควรได้เห็นพฤติกรรมการอ่านที่ถูกต้อง การหยิบจับหนังสือ การใช้สายตา ทดลองคุณภาพและอ่าน ส่วนการอ่านเป็นคำ ให้เด็กอ่านจากตัวหนังสือโต ๆ ที่เป็นคำสั้น เด็กจะสนใจและชอบพ่อแม่ผู้ปกครองควรต้องให้เวลากับเด็กทุกวันวันละไม่เกิน 10 นาที เพื่อร่วมวงการอ่านกับเด็ก ด้วยการหยิบหนังสือขึ้นมาอ่านเชิงเล่นนิทานให้เด็กฟัง เด็กจะสนุกกับการดูรูป และฟังเรื่องราวในหนังสือกับผู้ใหญ่ในขณะที่อ่าน สิ่งที่เด็กได้เรียนรู้มากกว่าใช้ภาษาปากจากสำนวนการอ่าน การซักถามขณะอ่าน เด็กยังเข้าใจคำศัพท์ เพิ่มทักษะการรับรู้ภาพแล้วเด็กยังสนใจ ในการใช้หนังสือ สร้างนิสัยการใช้หนังสือ เลือกหนังสือและดูแลหนังสือที่ต้องการสร้างเสริมเจตคติที่ดีให้กับเด็กด้านการอ่านให้กระทำได้ดังนี้

- จัดหาหนังสือที่น่าสนใจให้เด็กอ่าน
- ผู้ใหญ่ต้องให้เวลาในการอ่านหนังสือให้เด็กฟัง จะทำให้เด็กได้คำศัพท์และรู้จักประโยคมากขึ้น
- เปิดโอกาสให้เด็กเลือกหนังสืออ่านเองจากในจำนวนหนังสือในบ้าน
- สร้างบรรยากาศการอ่าน การฟัง ให้เป็นการเรียนรู้ ด้วยการชี้รูปภาพประกอบขณะอ่าน พูดคุยเกี่ยวกับภาพและเสียง
- สถานที่อ่านหนังสือ ให้อยู่ในที่เหมาะสมและสบาย ๆ

การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง เป็นการสร้างการซึมซับความรักหนังสือ การเพิ่มพูนความรู้ทางภาษา และยังพัฒนาความรักในการอ่านให้แก่เด็กด้วย

⁸ กุลยา ตันติผลาชีวะ, การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน3-5ขวบ, หน้า15.

การส่งเสริมการอ่านนี้ หมายถึง⁹ การช่วยให้เด็กต้องการอ่าน อ่านได้ตามลำพัง อ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์หลายชนิด ซึ่งจะก่อให้เกิดผลตามมาอีกหลายประการ อาทิ การมีทักษะในการสนทนา การเล่าเรื่อง การใช้ภาษา การมีความรู้เพิ่มขึ้น การมีความคิดสร้างสรรค์ดีขึ้น

4.2 สาเหตุที่เด็กไม่รักการอ่าน เพราะ¹⁰

- ผู้ปกครองไม่รักการอ่าน จึงไม่เห็นคุณค่าของการอ่าน
- ผู้ปกครองเห็นคุณค่าของอย่างอื่นมากกว่า เช่น ของเล่นราคาแพง
- ผู้ปกครองไม่มีเวลาฝึกให้เด็กรักการอ่าน
- โรงเรียนไม่มีห้องสมุด หรือมีแต่ไม่ดี
- วิธีการสอนของครูมุ่งการอ่านแบบเรียนอย่างเดียว ไม่เปิดโอกาสให้เด็กค้นคว้าในห้องสมุด
- มีหนังสือเด็กที่ไม่มีคุณภาพออกมาเยอะ เช่น เรื่องผี เรื่องหวาดเสียว
- เนื้อเรื่องของหนังสือสำหรับเด็กมีน้อย มักเป็นพวกนิทานต่าง ๆ ซึ่งได้ยินได้ฟังมาก่อนและเคยพิมพ์ออกเป็นเล่มแล้วซ้ำซากอยู่เป็นจำนวนมาก
- ขาดแหล่งซื้อสำหรับเด็กชนบท ไม่มีร้านขายหนังสือ มีแต่เมืองใหญ่ ๆ เท่านั้น

ส่วนที่ 2 หนังสือสำหรับเด็ก

1. การแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็ก

การจัดจำแนกประเภทหนังสือสำหรับเด็กโดยทั่วไป ทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

- 1.1 จำแนกตามกลุ่มอายุผู้อ่าน หรือระดับชั้นเรียน
- 1.2 จำแนกตามตามลักษณะการเขียน
- 1.3 จำแนกตามคุณค่าด้านประสบการณ์ที่ให้แก่เด็ก
- 1.4 จำแนกตามลักษณะการใช้
- 1.5 จำแนกตามวัตถุประสงค์ผู้แต่ง

⁹ สุโขทัยธรรมมาธิราช, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. พฤติกรรมวัยเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 13. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539), หน้า 317.

¹⁰ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การทำหนังสือสำหรับเด็ก, หน้า 23.

1.1 จำแนกตามกลุ่มอายุผู้อ่าน หรือระดับชั้นเรียน

ณรงค์ ทองปาน¹¹ ได้แบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กโดยยึดตามวัยหรือระดับชั้นเรียน ได้แก่

- ระดับเด็กเล็กหรืออนุบาล อายุ 3-5 ปี
- ระดับเด็กปฐมศึกษา อายุ 6-11 ปี
- ระดับเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นหรือก่อนวัยรุ่น อายุ 12-14 ปี

วิริยะ สิริสิงห¹² ได้แบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กตามกลุ่มอายุผู้อ่าน ได้แก่

- หนังสือสำหรับเด็กอายุ 0-3 ปี
- หนังสือสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี
- หนังสือสำหรับเด็กอายุ 6-11 ปี
- หนังสือสำหรับเด็กอายุ 11-14 ปี
- หนังสือสำหรับเด็กอายุ 14-18 ปี

และได้แบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กตามระดับชั้นเรียน ได้แก่

- หนังสือสำหรับเด็กเล็ก 3-6 ปี
- หนังสือสำหรับเด็กวัยประถมศึกษา 7-12 ปี
- หนังสือสำหรับเด็กวัยมัธยมศึกษา 13-18 ปี

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์¹³ ได้แบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กตามกลุ่มอายุ ได้แก่

- เด็กวัยแรกเกิด – 3 ขวบ เป็นวัยที่เด็กอ่านหนังสือไม่ออกแต่สนใจดูรูปภาพ
- วัย 3-6 ปี วัยนี้จะเป็นหนังสือสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่าน
- วัย 6-11 ปี วัยนี้จะเป็นหนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา
- วัย 11-14 ปี วัยนี้เป็นวัยก่อนวัยรุ่น
- วัย 14-17 ปี วัยนี้เป็นวัยรุ่น

จะเห็นได้ว่า การแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กตามกลุ่มอายุ นั้น มีการจัดแบ่งอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะกลุ่มหนังสือสำหรับเด็กเล็ก ที่มีการแบ่งประเภทไว้คือกลุ่มอายุ 3-6 ปี

¹¹ ณรงค์ ทองปาน, การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก, (กรุงเทพมหานคร: ชวนการพิมพ์, 2526), หน้า11.

¹² วิริยะ สิริสิงห, การสร้างสรรคัวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2537), หน้า13.

¹³ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การทำหนังสือสำหรับเด็ก, หน้า15.

บ้าง หรือ 3-5 ปีบ้าง จึงค่อนข้างจะสับสนเช่นเดียวกับการแบ่งกลุ่มอายุของเด็กปฐมวัยของหลายๆตำรา ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า หากดูการแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กตามระดับอายุ โดยวิธีการของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ที่มีการจัดประกวดหนังสือตั้งแต่ปีพ.ศ.2515 – ปัจจุบันพบว่า ในระหว่างปี พ.ศ. 2515 -2523 มีการตัดสินใจให้รางวัลหนังสือที่แบ่งเกณฑ์ตามระดับอายุหรือชั้นเรียนคือ¹⁴

1. ประเภทหนังสือสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่าน 3-6 ปี
2. ประเภทหนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา 6-11 ปี
3. ประเภทหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น 11-14 ปี (โดยแยกอีกเป็น หนังสือบันเทิงคดี, หนังสือสารคดี, และหนังสือคำประพันธ์)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 – ปัจจุบัน จึงได้เปลี่ยนแปลงเป็น

1. ประเภทหนังสือสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่าน 3-5 ปี
2. ประเภทหนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา 6-11 ปี
3. ประเภทหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น 12-14 ปี (โดยแยกอีกเป็น หนังสือบันเทิงคดี, หนังสือสารคดี, และหนังสือคำประพันธ์)

ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงยึดว่า หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย น่าจะหมายถึงหนังสือสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

1.2 จำแนกตามตามลักษณะการเขียน

ณรงค์ ทองปาน¹⁵ ได้แบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กตามลักษณะการเขียนไว้คือ

- เขียนแบบร้อยแก้ว (Prose)
- เขียนแบบร้อยกรอง (Poetry)

1.3 จำแนกตามคุณค่าด้านประสบการณ์ที่ให้แก่เด็ก

นิตา ชูโต และ กล่อมจิตต์ พลายเวช¹⁶ ได้แบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กตามคุณค่าด้านประสบการณ์ที่ให้แก่เด็กไว้คือ

- ให้ประสบการณ์ด้านภาษา
- ให้ประสบการณ์ด้านจำนวน
- ให้ประสบการณ์และมโนมตรอบตัวเด็ก

¹⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, ศูนย์พัฒนาหนังสือ. การประกวดหนังสือดีเด่นของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546), หน้า34-67.

¹⁵ ณรงค์ ทองปาน, การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก, หน้า56.

¹⁶ นิตา ชูโต และกล่อมจิตต์ พลายเวช, สภาพและแนวโน้มหนังสือเด็ก, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ประชาชน, 2527), หน้า28.

1.4 จำแนกตามลักษณะการใช้

จินตนา ไบกาชุย¹⁷ ได้แบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กตามลักษณะการใช้ได้แก่

- หนังสือเรียน คือ เป็นหนังสือที่จัดทำขึ้นสำหรับให้นักเรียนใช้ควบคู่กับการเรียน มีสาระตรงตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรอย่างถูกต้อง ใช้แนวการเขียนประเภทความเรียงที่เสนอเนื้อหาให้ความรู้โดยตรง
- หนังสืออ่านทั่วไปสำหรับเด็ก หรือหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือเรียน เป็นหนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กอ่านทั่วไป นอกเหนือจากหนังสือเรียน มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นทั้งให้ความรู้ ความคิด และสาระอันเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน หรือมุ่งหมายให้ความบันเทิงเพลิดเพลิน แบ่งออกเป็น แนวการเขียน แบบสารคดี (Non Fiction) และแนวการเขียนแบบบันเทิงคดี (Fiction)
- หนังสือที่ออกตามวาระ เป็นหนังสือที่จัดทำตามระยะเวลาอย่างสม่ำเสมอ โดยมีเนื้อหาหลากหลายอยู่ในฉบับเดียวกัน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และการ์ตูนสำหรับเด็ก

1.5 จำแนกตามวัตถุประสงค์ผู้แต่ง

นิตา ชูโต และ กล่อมจิตต์ พลายเวช¹⁸ ได้แบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กตามวัตถุประสงค์ผู้แต่งไว้ คือ

- เพื่อความบันเทิง
- เพื่อความรู้
- เพื่อใช้เป็นแบบเรียน

และนอกจากนี้ ยังมีตำราเล่มอื่นๆที่แบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กด้วยวิธีการต่างกันไปอีก เช่น แบ่งจากลักษณะของเนื้อหา แบ่งตามชนิดของเนื้อเรื่อง แต่เป็นที่น่าสังเกตคือ ส่วนใหญ่ในการแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กนั้น จะถูกแบ่งอย่างกว้างๆ ไม่จำเพาะเจาะจง เพราะหากยึดเกณฑ์การแบ่งตามกลุ่มอายุแล้ว หนังสือสำหรับเด็กเล็ก ยังมีรูปแบบที่สามารถแยกย่อยเป็นประเภทต่างๆได้อีก สมพร จารุณัญญ์¹⁹ เขียนไว้ใน หนังสือคู่มือ การเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็กว่า การแบ่งหนังสือเป็นประเภทบันเทิงคดีและสารคดีเป็นการแบ่งอย่างกว้างๆ ตาม

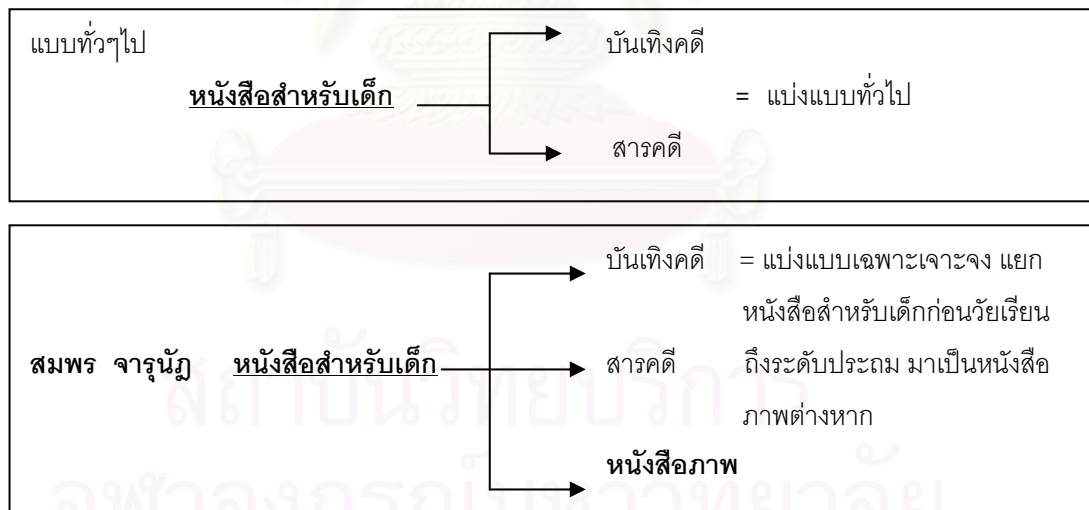
¹⁷ จินตนา ไบกาชุย, เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก.(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), หน้า1-4.

¹⁸ นิตา ชูโต และกล่อมจิตต์ พลายเวช, สภาพและแนวโน้มหนังสือเด็ก, หน้า28.

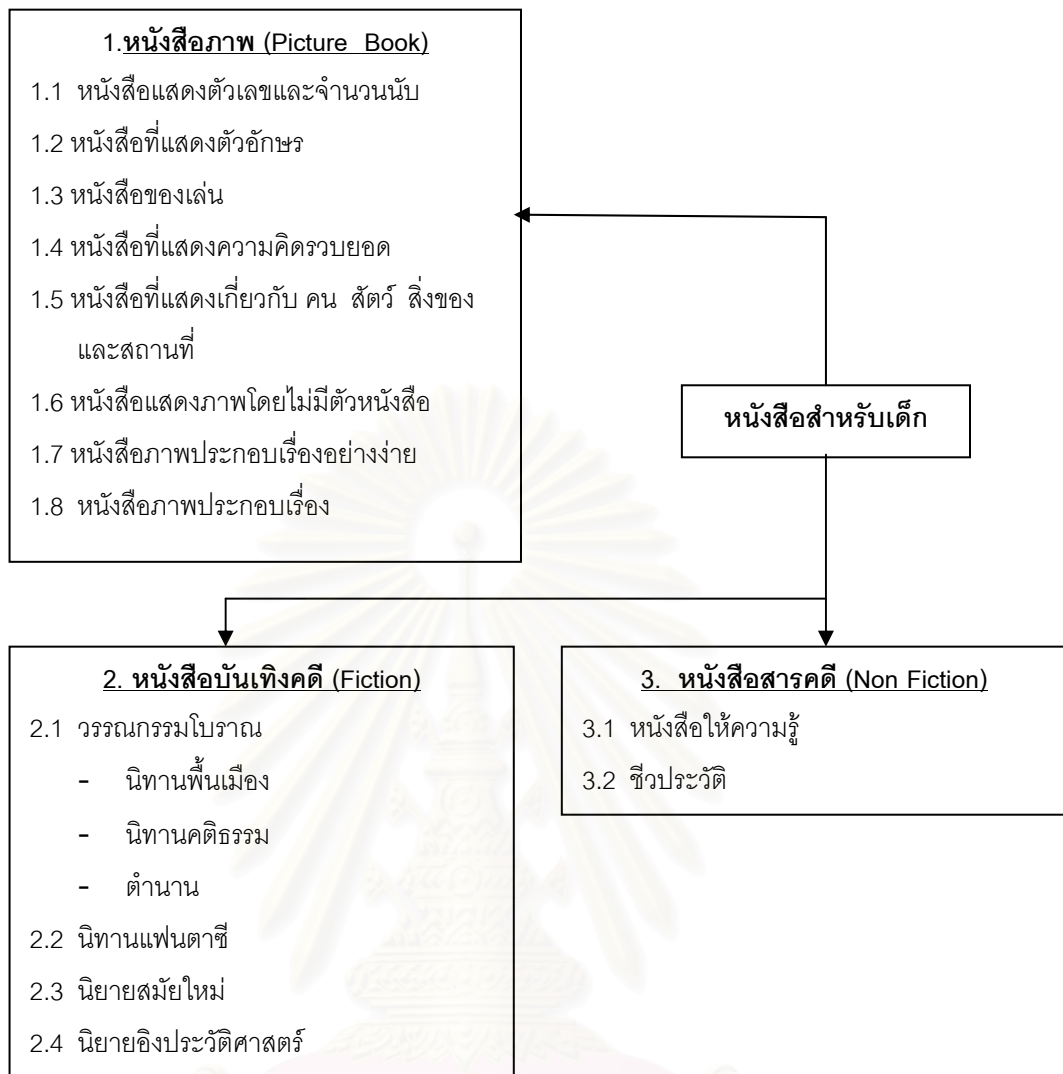
¹⁹ สมพร จารุณัญญ์, คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก, พิมพ์ครั้งที่2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541), หน้า10-11.

จุดมุ่งหมายของผู้เขียนหรือของหนังสือ โดยมีได้ค้ำนึ่งว่าผู้อ่านจะเป็นใครหรืออยู่ในวัยใด แต่ถ้าจะพิจารณาถึงผู้อ่านให้ละเอียดลงไปตามวัย เช่น วัยก่อนเรียน วัยเริ่มเรียน วัยเรียน และวัยผู้ใหญ่ หนังสือทั้งบันเทิงคดีและสารคดีย่อมจะต้องมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องของเนื้อหา ภาษา การเสนอเนื้อหา ความซับซ้อนของเรื่อง ตลอดจนความยาวของเรื่อง นอกจากนี้ถ้าพิจารณาเป็นพิเศษถึงหนังสือที่จัดทำขึ้นสำหรับเด็กในวัยก่อนเรียนซึ่งยังอ่านหนังสือไม่ออก ก็ยังจะต้องมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากหนังสือประเภทบันเทิงคดีและสารคดีตามความเข้าใจที่ว่าๆไป หนังสือที่มีลักษณะพิเศษนี้เรียกว่า “หนังสือภาพ” ซึ่งขอกล่าวถึงหนังสือสำหรับเด็กเป็น 3 ประเภทใหญ่คือ หนังสือภาพ หนังสือบันเทิงคดี และหนังสือสารคดี

ซึ่งในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอยึดหลักการแบ่งของ สมพร จารุณฎ ที่มีวิธีการแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กไว้อย่างน่าสนใจ คือ มีการแยกประเภทหนังสือสำหรับเด็กเล็ก หรือ หนังสือภาพ ออกจากหนังสือสำหรับเด็กแบบทั่วๆไป

ภาพที่ 2 แผนผังแสดงการแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กของสมพร จารุณฎ กับแบบทั่วๆไป

ภาพที่ 3 แผนผังแสดงรายละเอียดย่อยการแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กของสมพร จารุณัญญู

2. ลักษณะของหนังสือภาพ (Picture Book)²⁰

หนังสือภาพส่วนใหญ่จัดทำขึ้นสำหรับเด็กตั้งแต่วัยก่อนเรียนจนถึงวัยประถมศึกษา หนังสือภาพสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนและเริ่มเรียนจะมีหลายรูปแบบและหลายประเภท มีจุดมุ่งหมายที่ใช้ภาพเป็นสื่อสำคัญยิ่งกว่าตัวหนังสือ เพื่อให้เด็กเล็กๆ เกิดความเพลิดเพลินและเรียนรู้ความหมายของภาพเกี่ยวกับ คน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ และเหตุการณ์ จากการดูภาพ รู้จักเปรียบเทียบเสียง

²⁰ สมพร จารุณัญญู, คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก, หน้า 11-12.

และจังหวะของคำกิริยาอาการของคนและสัตว์จากภาพ รู้จักสังเกตเปรียบเทียบคำและความหมาย เช่น เกี่ยวกับสีและตัวเลข เป็นต้น ทั้งนี้สุดแล้วแต่จุดมุ่งหมายของหนังสือภาพแต่ละประเภท

หนังสือภาพสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนอาจจะเป็นหนังสือที่ไม่มีคำหรือข้อความเลย หรืออาจจะมีคำ ข้อความ ตัวเลข ก็ได้ แต่ความสำคัญอยู่ที่ภาพและความหมายที่แสดงจากภาพมากกว่าที่ตัวหนังสือ ในกรณีที่ไม่มีคำ หรือข้อความประกอบด้วยก็มักจะมุ่งหมายให้ผู้ใหญ่อ่านให้เด็กฟัง ส่วนเด็กก็จะรับฟังและดูภาพและสังเกตภาพไปพร้อมกับฟังเสียง ฟังจังหวะของการอ่านคำ และข้อความ รวมทั้งเรียนรู้ความหมายไปพร้อมกัน ข้อความที่ปรากฏในหนังสือภาพประเภทนี้จะไม่มีลักษณะเป็นเรื่องราวหรือเป็นเค้าโครงเรื่องแต่ประการใด ส่วนหนังสือภาพสำหรับเด็กวัยเริ่มเรียนและวัยเรียนระดับประถมศึกษา จะมีลักษณะแตกต่างไปบ้างเล็กน้อย คือ จะเป็นหนังสือที่มีเรื่องราว (Story) ที่มีเค้าโครงเรื่องมากขึ้น ในระดับประถมศึกษาช่วงต้นเค้าโครงเรื่องจะไม่ซับซ้อน ในระดับประถมศึกษาช่วงปลายจะมีเค้าโครงเรื่องซับซ้อนขึ้น

ในหนังสือสร้างนิสัยรักการอ่านให้ลูกน้อย²¹ แปลโดย พรอนงค์ นิยมคำ เขียนไว้ว่า

หนังสือภาพ คือ หนังสือเล่มแรกของลูก หนังสือภาพมีความสำคัญมากต่อพัฒนาการของเด็ก เปรียบเสมือนอาหารมื้อหนึ่งของวัน และเป็นอาหารมื้อสำคัญมาก เพราะเป็นทั้งอาหารสมองและอาหารใจของลูก พ่อแม่ที่มีรายได้จำกัด ก็ยังต้องแบ่งเงินส่วนหนึ่งไว้สำหรับซื้อหนังสือภาพให้ลูก แม้ว่าร่างกายของเด็กจะเติบโตขึ้นมาได้โดยไม่ต้องมีหนังสือภาพ แต่จิตใจและสมองของเด็กก็ต้องการอาหารเหมือนกัน

เลี้ยงลูกให้รักหนังสือ พ่อแม่ทุกคนอยากให้ลูกรักหนังสือ อ่านหนังสือเก่งและเรียนเก่ง การทำให้เด็กรักหนังสือนั้นไม่ใช่เรื่องยากเลย เพราะเด็กทุกคนมีความอยากรู้อยากเห็นชอบเรื่องสนุกสนานอยู่แล้ว ถ้าเด็กได้หนังสือที่ตนชอบและอยากอ่าน เด็กก็จะตั้งหน้าตั้งตาอ่าน โดยไม่ต้องมีใครสั่ง หากพ่อแม่ห้าม เด็กก็จะแอบอ่าน ลองคุยกับนักประพันธ์หรือผู้ใหญ่ที่ชอบอ่านหนังสือดู จะพบว่าในวัยเด็กมีหลายคนที่เคยถูกพ่อแม่ดูเพราะอ่านหนังสือมากเกินไป แต่ก็หาทางแอบอ่านจนได้ เพราะติดหนังสือเสียแล้ว

สอน ก ไก่ เร็วไป เด็กก็ไม่รักหนังสือ เด็กจะรักหนังสือ หากมีประสบการณ์ที่ดีกับหนังสือตั้งแต่ระยะปฐมวัย ทำให้รู้สึกที่หนังสือคือของสนุกและน่าสนใจ พ่อแม่หลายคนซื้อ

²¹ ทาดาชิ มัตซึอิ, สร้างนิสัยรักการอ่านให้ลูกน้อย, แปลโดย พรอนงค์ นิยมคำ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2538), หน้า 1-3.

หนังสือ ก ไก่ ให้ลูกเป็นหนังสือเล่มแรก สอนให้ลูกรู้จักอ่านตัวพยัญชนะ ฝึกให้ลูกอ่านหนังสือออกเร็วๆจะได้รู้จักอ่านหนังสือเอง แต่วิธีนี้กลับกลายเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กหลายคนเกลียดหนังสือ เพราะมีประสบการณ์ที่ไม่ดีกับหนังสือ ถูกบังคับให้อ่าน ถูกบังคับให้ท่องจำ ทั้ๆที่ไม่รู้สึกสนุกเลย เรื่องที่ให้อ่านก็มีแต่เรื่องสั่งสอนจริยธรรมแบบตรงๆ หนูจึงเป็นเด็กดี แปร่งฟันให้ถูกวิธี ฯลฯ เด็กถูกสอนทุกวันจนเบื่ออยู่แล้ว มาเจอหนังสือน่าเบื่ออีก เด็กจึงเกลียดหนังสือไปเลย “หนังสือภาพสำหรับเด็กคือ หนังสือที่ผู้ใหญ่อ่านให้เด็กฟัง ไม่ใช่หนังสือสำหรับเด็กอ่านเอง”

การทำให้เด็กรักหนังสือได้ ก็ช่วยให้พ่อแม่อ่านหนังสือที่ลูกชอบให้ฟังซ้ำแล้วซ้ำเล่า เท่าที่ลูกเรียกร้องต้องการ เด็กจะรู้สึกพอใจและมีความสุขมาก ในขณะที่พ่อแม่หรือแม่อ่านหนังสือให้ฟังยังเป็นหนังสือเล่มโปรดด้วยแล้ว เด็กจะมีความสุขเหมือนกำลังอยู่บนสวรรค์น้อยๆทีเดียว ความสุขในช่วงเวลานี้จะถูกจารึกไว้อย่างลึกซึ้งและยาวนานในจิตใจของลูก พ่อแม่อาจลืมไปหมดในภายหลัง แต่ความสุขกับหนังสือภาพที่ฝังใจเด็กอยู่มีรูปลักษณ์นี้ จะทำให้เด็กสนใจหนังสือ เติบโตขึ้นมาเป็นคนรักหนังสือ และรักการอ่านหนังสือเป็นชีวิตจิตใจ

หนังสือภาพเพื่อเด็กไม่ใช่หนังสือสำหรับเด็กอ่านเองแต่เป็นหนังสือที่ ผู้ใหญ่ควรอ่านให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ เสมือนหนึ่งกิจวัตรประจำวัน

หนังสือภาพเพื่อเด็กต้องไม่ใช่หนังสือที่ทำให้เด็กรู้สึกเบื่อ รู้สึกขมขื่น เพราะถูกบังคับให้อ่าน ไม่ใช่ตำราเรียน ไม่ใช่หนังสือสั่งสอนแบบตรงๆ พ่อแม่ไม่ควรหวังประโยชน์โดยตรงและทันที ทันควัน จากหนังสือที่ซื้อให้ลูกอ่านหรืออ่านให้ลูกฟัง ก่อนตัดสินใจซื้อหนังสือเพื่อลูก สิ่งที่คุณแม่ควรพิจารณาที่สุด คือ หนังสือเล่มนี้จะทำให้ลูกมีความสุขมากเพียงใด เมื่ออ่านให้ฟังหรือให้เด็กอ่านเอง เพราะ “หนังสือภาพสำหรับเด็กในช่วงปฐมวัย วัยอนุบาล และวัยประถม คือตัวกระตุ้นที่ดีที่สุดในการสร้างนิสัยรักการอ่านหนังสือ”

3. การแบ่งประเภทของหนังสือภาพ (Picture Book)²²

3.1 หนังสือแสดงตัวเลขและจำนวนนับ หนังสือประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน แสดงตัวเลข 1-10 และจำนวนนับโดยมีภาพประกอบ เด็กจะได้รู้จักตัวเลข รู้จักสังเกต และเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวเลข

3.2 หนังสือที่แสดงตัวอักษร หนังสือประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน อาจจะเป็นหนังสือที่แสดงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ในภาษาไทยหรือแสดง

²² สมพร จารุณัญญ, คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก, หน้า 11-12.

ตัวอักษรของภาษาอังกฤษ เด็กจะมีโอกาสสังเกตเกี่ยวกับเครื่องหมาย อันเป็นตัวอักษร รู้จักเปรียบเทียบเสียงกับตัวอักษร รู้จักคำศัพท์ที่ผู้เขียนนำมาแสดงเป็นตัวอย่าง

3.3 หนังสือของเล่น หนังสือประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน หนังสือประเภทนี้นอกจากจะผลิตด้วยกระดาษเหมือนหนังสือปรกติแล้ว ยังอาจจะผลิตขึ้นจากวัสดุต่างๆ เช่น กระดาษแข็ง พลาสติก ผ้า เป็นต้น หนังสือประเภทนี้บางชนิดอาจจะแสดงภาพสามมิติ ผู้อ่านหรือผู้ฟังมักจะเพลิดเพลินกับการฟังเรื่องและดูภาพที่สวยงาม และใช้จินตนาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องราวกับภาพ บางชนิดอาจเป็นหนังสือที่ผู้อ่านสามารถเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ชักหรือดึงแถบกระดาษซึ่งจะทำให้ภาพเคลื่อนไหวได้ หรือบางครั้งอาจมีการเล่นเกมเกี่ยวกับภาพและข้อความ เป็นต้น

3.4 หนังสือที่แสดงความคิดรวบยอด หนังสือประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน เป็นหนังสืออีกประเภทหนึ่งพยายามแสดงความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยการใช้ภาพและเส้นช่วยทำความเข้าใจ เช่น หนังสือที่แสดงรูปทรงเรขาคณิต เพื่อให้เด็กในวัยเยาว์เข้าใจในเรื่องของเส้นตรง วงกลม รูปทรงหลายเหลี่ยม หนังสือที่แสดงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี ขนาด ระยะทาง ทิศทาง แสดงสิ่งที่ตรงข้ามกัน เช่น มีด-สว่าน สกปรกสะอาด เป็นระเบียบ-รกรุงรัง เป็นต้น

3.5 หนังสือที่แสดงเกี่ยวกับ คน สัตว์ สิ่งของ และสถานที่ หนังสือประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน เป็นหนังสือภาพสวยงาม เกี่ยวกับ คน สัตว์ สิ่งของ หรือสถานที่ พร้อมกับคำศัพท์หรือคำอธิบายสั้นๆ แทนความหมายที่แสดงด้วยภาพ เช่น หนังสือภาพแนะนำให้รู้จักบุคคลที่มีอาชีพต่างๆ เช่น ครู หมอ ตำรวจ แนะนำให้รู้จักสัตว์เลี้ยงต่างๆ เช่น สุนัข แมว นก แนะนำให้รู้จักสิ่งของ เช่น ผลไม้ อวัยวะของร่างกาย ลักษณะภูมิประเทศ

3.6 หนังสือแสดงภาพโดยไม่มีตัวหนังสือ หนังสือประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน ภาพที่ปรากฏในหนังสือประเภทนี้จะต้องสามารถสะท้อนเป็นเรื่องราวได้ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้จินตนาการ ความคิด และความสามารถทางภาษา เล่าเรื่องจากภาพ อาจจะเป็นการเล่าปากเปล่าหรือการเล่าด้วยการเขียน เป็นการส่งเสริมให้เกิดการอธิบายและตีความหมายจากภาพด้วย

3.7 หนังสือภาพประกอบเรื่องอย่างง่าย หนังสือประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนและวัยเริ่มเรียน มีภาพเป็นส่วนประกอบสำคัญ แต่จะมีเรื่องราวที่มีเค้าโครงเรื่องง่ายๆไม่ซับซ้อน ผู้เขียนจะต้องใช้ภาษาด้วยความระมัดระวังเพื่อให้เด็กในวัยเริ่มเรียนจะสามารถอ่านได้ด้วยตนเอง หนังสือภาพสำหรับเด็กวัยเริ่มเรียนที่ผู้เขียนไม่ระมัดระวังเลือกใช้คำศัพท์และประโยคที่เข้าใจง่าย ผู้ใหญ่อาจจะต้องอ่านให้เด็กฟัง หนังสือภาพประเภทนี้ควรจะมีสาระ

เรื่องราวที่น่าสนใจสำหรับเด็ก เช่น เรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย เรื่องลึกลับ เรื่องเกี่ยวกับสัตว์พูดได้ เรื่องเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่องมหัศจรรย์ต่างๆ และเรื่องเกี่ยวกับเวทมนต์คาถา

3.8 หนังสือภาพประกอบเรื่อง หนังสือภาพประเภทต่างๆที่กล่าวมาข้างต้น ยกเว้นหนังสือภาพประกอบเรื่องอย่างง่าย ส่วนใหญ่จะเสนอเนื้อหาผ่านภาพ ภาพประกอบเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดโดยเฉพาะหนังสือภาพที่ให้ความรู้เกี่ยวกับความคิดรวบยอด การนับเลข การแนะนำให้รู้จักตัวอักษร รวมทั้งหนังสือภาพที่ไม่มีตัวหนังสือเลย หนังสือเหล่านี้โดยปกติจะไม่มีเนื้อหาแต่งเป็นเรื่องที่มีเค้าโครงเรื่องติดต่อกัน แต่จะมีภาพที่สะท้อนเนื้อหาตามสาระสำคัญของหนังสือหรือตามลำดับซึ่งเกี่ยวข้องกับสาระสำคัญของหนังสือ เช่นตามลำดับอักษร ตามลำดับตัวเลข หนังสือภาพประกอบเรื่องจะมีเนื้อหาแต่งเป็นเรื่องราวตามเค้าโครงเรื่องโดยมีภาพประกอบตามเนื้อเรื่องทุกขั้นตอน ส่วนใหญ่จะมีภาพประกอบเรื่องทุกหน้า ภาพประกอบและเรื่องที่ตั้งจะมีความสัมพันธ์กันและส่งเสริมกัน ซึ่งผู้อ่านจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และแนวคิดคติสอนใจ แต่หนังสือประเภทนี้แตกต่างกับหนังสือภาพประกอบเรื่องอย่างง่ายที่ไม่เจาะจงว่าต้องมีเค้าโครงเรื่องสั้นๆและใช้ภาษาง่ายเป็นพิเศษสำหรับผู้อ่านในวัยเริ่มเรียน หรือสำหรับผู้อ่านที่อ่านหนังสือไม่คล่อง

หากดูวิธีการแบ่งประเภทของหนังสือภาพตามแบบของ สมพร จารุณัญ ทั้ง 8 ประเภท เราสามารถจัดกลุ่มให้หนังสือย่อยลงมาได้อีกตามลักษณะการใช้ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4 แผนผังแสดงลักษณะการใช้หนังสือภาพประเภทต่างๆ

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดการจัดแบ่งหนังสือภาพตามลักษณะการใช้เป็น 3 กลุ่ม

กลุ่ม1 แบบไม่มีเนื้อเรื่อง	กลุ่ม2 แบบมีเนื้อเรื่อง	กลุ่ม3 มีหรือไม่มีเนื้อเรื่อง สามารถเล่นได้
1. หนังสือตัวเลขและจำนวนนับ 2. หนังสือแสดงตัวอักษร 3. หนังสือแสดงความคิดรวบ ยอด 4. หนังสือแสดงเกี่ยวกับคน สัตว์ สิ่งของและสถานที่ 5. หนังสือมีแต่ภาพไม่มี ตัวหนังสือ นำเสนอเนื้อหาผ่านภาพ ภาพ ประกอบเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด เป็นหนังสือที่ไม่มีเนื้อหาแต่งเป็น เรื่องที่มีโครงเรื่องติดต่อกัน แต่ จะมีภาพที่สะท้อนเนื้อหาตาม สาระสำคัญของหนังสือหรือ ตามลำดับ เช่น ตามลำดับ อักษร หรือตามลำดับตัวเลข	6. หนังสือภาพประกอบเรื่อง อย่างง่าย (เด็กต้องสามารถอ่านได้เอง) 7. หนังสือภาพประกอบเรื่อง (เด็กอ่านเองได้หรือไม่กี่ได้) ↓ <u>สามารถนำไปแยกประเภทของ เนื้อเรื่องได้อีกที่</u>	8. หนังสือของเล่น นอกจากผลิตด้วยกระดาษ เหมือนหนังสือปกติแล้ว ยังอาจ ผลิตขึ้นจากวัสดุต่างๆ เช่น พลาสติก ผ้า บางชนิดจะแสดงภาพสามมิติ (POP UP) หรือมีแถบกระดาษ ให้ชักหรือดึงเล่น หรือการเจาะ ช่องในหน้าหนังสือเนื้อเรื่องมี หรือไม่มีก็ได้ จุดสำคัญคือผู้อ่าน เข้าไปมีส่วนร่วม

4. การแบ่งประเภทเนื้อหาของหนังสือภาพ

การแบ่งประเภทของเนื้อหาในหนังสือสำหรับเด็กโดยทั่วไป ทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

- 4.1 แบ่งโดยดูลักษณะของเรื่องที่ได้กชอบอ่านหรือต้องการอ่าน
- 4.2 แบ่งโดยการสำรวจลักษณะเนื้อหาและเนื้อเรื่องในท้องตลาด

4.1 แบ่งโดยดูลักษณะของเรื่องที่ได้กชอบอ่านหรือต้องการอ่าน

วิริยะ สิริสิงห²³ ได้แบ่งประเภทของเนื้อหาในหนังสือสำหรับเด็กโดยดูลักษณะของ
 เรื่องที่ได้กชอบอ่าน ได้แก่

- เรื่องที่สิ่งเล็กแสดงความสามารถขณะสิ่งใหญ่ เช่น หนูกับราชสีห์ เจ้าหญิงหัวแม่
 มือ ฯลฯ

²³ วิริยะ สิริสิงห, การสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน, หน้า 36-37.

- เรื่องที่แสดงความเจ้าเล่ห์เพทุบาย กลั่นแกล้งแล้วแพ้ยัยตัวเอง เช่น

หนูน้อยหมวกแดง หมาป่ากับลูกแกะ ฯลฯ

- เรื่องเกี่ยวกับความน่ารักของสิ่งที่ได้รู้จักเช่นสัตว์ต่างๆ เช่น ลูกหมีเป็นหวัด ลูกหมีปวดฟัน ลูกเบ็ดขี้เھر ฯลฯ

- เรื่องตำนาน เช่น ทำไมทะเลถึงเค็ม

- เรื่องคำทาย เช่น ปริศนาคำทายอะไรเอ่ย ปัญหาเซาวน

- เรื่องจินตนาการสนุกสนานเหลือเชื่อ เช่น กระจ่ายน้อยกับหินวิเศษ ตะเกียง

พระจันทร์ ฯลฯ

- เรื่องเป็นชุด เช่น นิทานอีสป ฯลฯ

- เรื่องที่ใช้เซาวน ความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหา เช่น เรื่องศรีธนชัย ฯลฯ

- เรื่องที่เสริมสร้างลักษณะนิสัย เช่น ลูกไก่แสนสวย ป่อมเจอพ่อมด ฯลฯ

- เรื่องลึกลับแต่ต้องไม่ซับซ้อนมากนัก เช่น เรื่องยักษ์ใจดี ฯลฯ

- หนังสือการ์ตูน

ปราณี เชียงทอง²⁴ ได้แบ่งประเภทของเนื้อหาโดยดูจากลักษณะของเรื่องสำหรับเด็ก
 ขอบอ่านไว้ดังนี้

- เรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย

- เรื่องเกี่ยวกับกีฬา

- เรื่องเกี่ยวกับอาชีพ

- เรื่องเกี่ยวกับความรัก

- เรื่องลึกลับและเรื่องสืบสวน

- เรื่องเกี่ยวกับชีวิตสัตว์

- เรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์

จินตนา ไบกาชฎี²⁵ ได้แบ่งประเภทของเนื้อหาตามลักษณะของเรื่องที่ต้องการ
 อ่าน ได้แก่

- เทพนิยาย นิทานวรรณคดี ซึ่งมีทั้งเรื่องราวของ เทวดา นางฟ้า

- นิยายร่วมสมัย เรื่องเกี่ยวกับ ความชอบ เวลาว่าง เรื่องเน้นคุณธรรม

- เรื่องการต่อสู้ผจญภัย วีรบุรุษ-วีรสตรี

²⁴ ปราณี เชียงทอง, วรรณกรรมสำหรับเด็ก (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2526), หน้า125.

²⁵ จินตนา ไบกาชฎี, การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2534), หน้า87-89.

- เรื่องตื่นเต้นผจญภัย
- เรื่องลึกลับประหลาดนักสืบ
- เรื่องขบขันจู้เสี้ยน
- เรื่องวิทยาศาสตร์
- การ์ตูนนานาประเภท การ์ตูนญี่ปุ่น การ์ตูนประเภทสัตว์ประหลาดบุกโลก

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์²⁶ กล่าวถึงเนื้อหาหรือเรื่องราว ที่นำมาเขียนในหนังสือภาพ
ได้นั้น ได้แก่

- บทกลอน บทกล่อมเด็ก บทปลอบเด็ก
- บทเพลงที่ร้องเล่าเรื่องต่างๆ
- บทกลอนต่างๆ
- นิทานชาวบ้าน นิทานปรัมปรา
- เรื่องเพื่อฝัน
- เรื่องตลกขบขัน
- เรื่องสัตว์
- เรื่องจริง
- เรื่องการผจญภัย
- นิยายประวัติศาสตร์
- ชีวประวัติ อุตชีวประวัติ
- เรื่องครอบครัว
- เรื่องเกี่ยวกับเพื่อน
- นิทานคติธรรม
- นิทานเทพเจ้า
- ความรู้ต่างๆ เช่นการทดลองต่างๆหนังสือตอบปัญหา
- เรื่องเกี่ยวกับกีฬา การละเล่นต่างๆ
- งานอดิเรกต่างๆ

²⁶ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การทำหนังสือสำหรับเด็ก, หน้า81-83.

จินตนา ไบกาชุย¹ ยังแบ่งประเภทของเนื้อหาอีกวิธี คือ จากการสำรวจลักษณะเนื้อหาและเนื้อเรื่องในท้องตลาด ได้แก่

- หนังสือภาพการ์ตูนผจญภัย (Adventure)
- หนังสือภาพการ์ตูนผจญภัยแฟนตาซี (Fantastic Adventure)
- หนังสือภาพการ์ตูนสงคราม (War)
- หนังสือภาพการ์ตูนอาชญากรรม – นักสืบ (Crime and Detective)
- หนังสือภาพการ์ตูนเรื่องจริงและชีวประวัติ (Real Stories and Biography)
- หนังสือภาพการ์ตูนผจญภัยในป่าใหญ่ (Jungle Adventure)
- หนังสือภาพการ์ตูนสัตว์ (Animal Cartoon)
- หนังสือภาพการ์ตูนตลกขบขัน (Fun and Humor)
- หนังสือภาพการ์ตูนรักโรแมนติก (Love Interest)
- หนังสือภาพการ์ตูนเล่าเรื่องจากรวรรณกรรมคลาสสิก (Retold Classics)

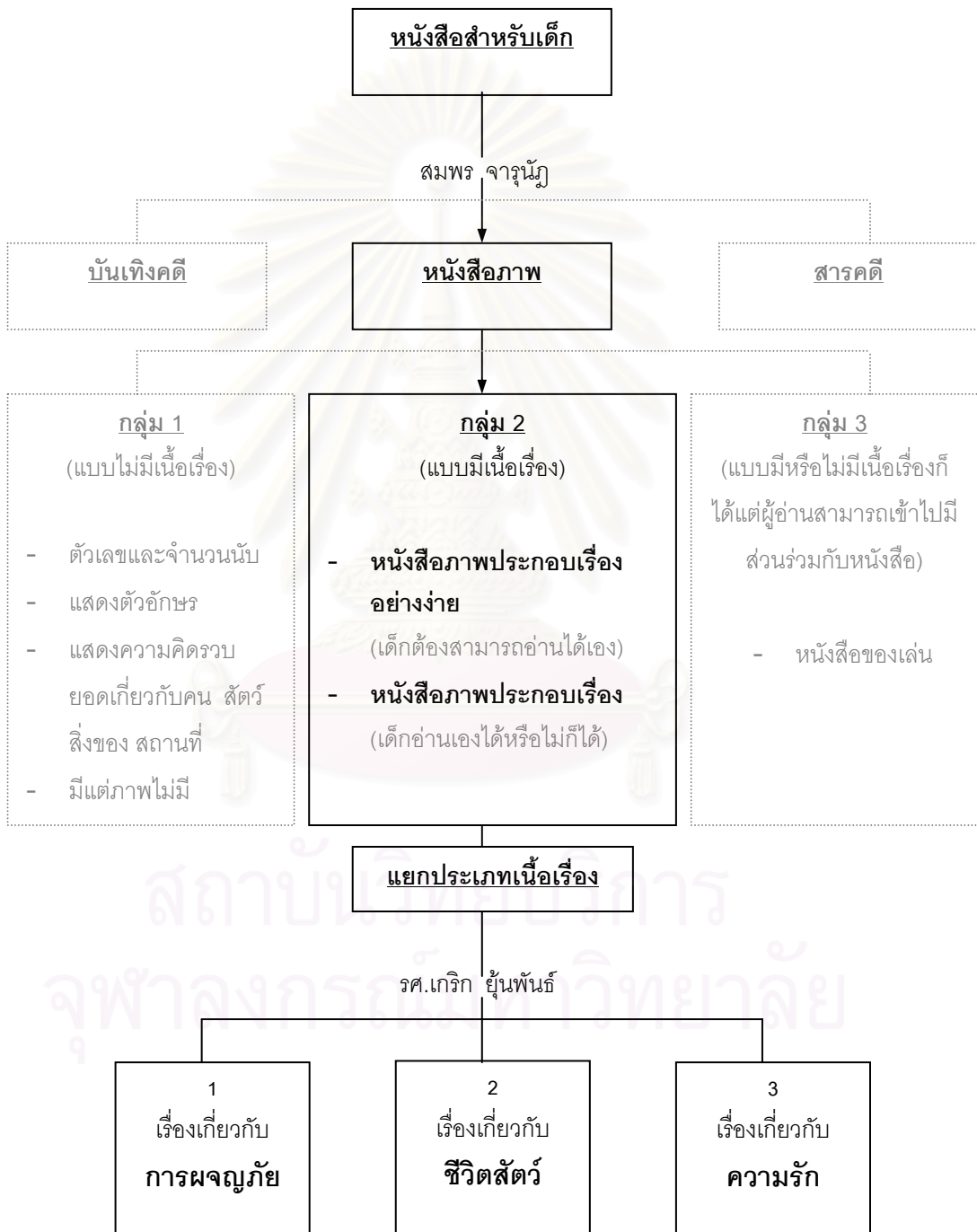
จากทั้งหมดจะเห็นได้ว่า จริงๆแล้วไม่ได้มีการแบ่งประเภทของเนื้อหาของหนังสือภาพไว้ตายตัว เพราะหนังสือภาพ มีทั้งแบบที่มีเนื้อเรื่อง และไม่มีเนื้อเรื่อง และการแบ่งประเภทของเนื้อเรื่องก็เป็นการจัดหมวดหมู่อย่างกว้างๆของหนังสือสำหรับเด็กโดยทั้งหมด ไม่ได้จำเพาะเจาะจงแต่หนังสือภาพเพียงอย่างเดียว และการแบ่งประเภทอย่างกว้างๆนี้ ก็เป็นเพียงการแนะนำแนวทางเรื่องราวที่ควรเขียนให้เด็กอ่านตามความชอบความสนใจของเด็ก ดังนั้น ทางผู้วิจัยที่ต้องการแบ่งประเภทของเนื้อเรื่องในหนังสือภาพสำหรับเด็กวัย 3-5 ปีให้ได้ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลหนึ่งในกระบวนการวิจัย จึงเห็นว่า จะได้นำข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นในเอกสารข้างต้นนี้ไปปรึกษาและขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญหนังสือสำหรับเด็กช่วยในการแยกประเภทของเนื้อเรื่องให้

รศ.เกริก ยุ้นพันธ์ อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์ มศว.ประสานมิตร และนักเขียนนักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี ได้เป็นผู้แนะนำและให้คำปรึกษาถึงวิธีแบ่งประเภทของเนื้อเรื่องหนังสือภาพสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี โดยดูจากหนังสือที่พบเห็นได้ตามท้องตลาด ซึ่งอาจารย์ได้แบ่งประเภทของเนื้อเรื่องไว้ดังนี้

¹ จินตนา ไบกาชุย, "หนังสือการ์ตูน : ประโยชน์ในการเรียนการสอน," ใน การส่งเสริมและพัฒนาหนังสือการ์ตูนไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา, 2534), หน้า61

1. หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัย
2. หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตสัตว์
3. หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก

ซึ่งรายละเอียดของตัวอย่างหนังสือตามประเภทต่างๆจะคัดเลือกอย่างไรนั้น จะกล่าวต่อไปในบทที่ 3 โดยสรุป ตั้งแต่การแบ่งประเภทของหนังสือสำหรับเด็กจนมาถึงการแบ่งประเภทของเนื้อเรื่องในหนังสือภาพ ขั้นตอนต่างๆจะแสดงผังดังต่อไปนี้

ภาพที่ 5 ผังผังแสดงขั้นตอนการแบ่งประเภทของหนังสือภาพจนมาถึงการแบ่งประเภทของเนื้อเรื่องของหนังสือภาพ

เมื่อดูผลการตัดสินการให้รางวัลหนังสือดีเด่นในกลุ่มหนังสือสำหรับเด็กเล็ก 3-5 ปีตั้งแต่ปี พ.ศ.2515 ซึ่งเป็นปีที่จัดการประกวด จนถึงปัจจุบัน พบว่า หนังสือกลุ่มนี้มักขาดหนังสือดีที่สมควรได้รับรางวัล ดังแสดงในตารางต่อไปนี้²

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อหนังสือสำหรับเด็กเล็ก 3-5 ปี ที่ได้รับรางวัลดีเด่นในปีพ.ศ.2515-2548

ปีพ.ศ.	รางวัลดีเด่น
พ.ศ.2515	<i>ไม่มีหนังสือที่ควรได้รับรางวัล</i>
พ.ศ.2516	เรื่อง ลูกไก่แสนสวย ผู้ประพันธ์ สุภา สิริสิงห ผู้จัดพิมพ์ บรรณกิจเทรตติ้ง ผู้จัดทำภาพประกอบ ฟิลิป จัง
พ.ศ.2517	เรื่อง เอื้องแซะสีทอง ผู้ประพันธ์ วิชา พรหมจันทร์ ผู้จัดพิมพ์ องค์การค้าของคุรุสภา
พ.ศ.2518	<i>ไม่มีหนังสือที่ควรได้รับรางวัล</i>
พ.ศ.2519	เรื่อง หวานอยู่ในไหน ผู้ประพันธ์ คริสติน สูงสว่าง ผู้จัดพิมพ์ ดวงกลม ผู้จัดทำภาพประกอบ อรุณ วัชรสวัสดิ์
พ.ศ.2520	เรื่อง เด็กชายดวงเข้าเมือง ผู้ประพันธ์ สุจิตต์ วงษ์เทศ ผู้จัดพิมพ์ ดวงกลม ผู้จัดทำภาพประกอบ อรุณ วัชรสวัสดิ์
พ.ศ.2521	เรื่อง สามสือยากเป็นเสือ ผู้ประพันธ์ กัลยาณี บัวสรวง ผู้จัดพิมพ์ ปาณยา ผู้จัดทำภาพประกอบ เรืองยุทธ ติระวิช

² กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, ศูนย์พัฒนาหนังสือ. การประกวดหนังสือดีเด่นของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ, หน้า34-67.

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อหนังสือสำหรับเด็กเล็ก 3-5 ปี ที่ได้รับรางวัลดีเด่นในปีพ.ศ.2515-2548

ปีพ.ศ.	รางวัลดีเด่น
พ.ศ.2522	เรื่อง จ้อยเรียนรู้ออน “เสียง” ผู้ประพันธ์ รุ่งทิพย์ จันทรประทุม ผู้จัดพิมพ์ ปาณยา ผู้จัดทำภาพประกอบ มন্ত্রী วีรวงศ์
พ.ศ.2523	<u>ไม่มีหนังสือที่ควรได้รับรางวัล</u>
พ.ศ.2524	<u>ไม่มีหนังสือที่ควรได้รับรางวัล</u>
พ.ศ.2525	เรื่อง หมา ลา แพะ ข้ามสะพาน ผู้ประพันธ์ วิสุทธิ สุทธิศรีธธา ผู้จัดพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช
พ.ศ.2526	เรื่อง หนูออกวาดบ้าน ผู้ประพันธ์ อูไร ฟ้าคุ้ม ผู้จัดพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช ผู้จัดทำภาพประกอบ ผ้าขนหนู
พ.ศ.2527	เรื่อง ลูกสัตว์หาแม่ ผู้ประพันธ์ จิตอารมย์ สวัสดิ์ชิตัง ผู้จัดพิมพ์ บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด ผู้จัดทำภาพประกอบ อิทธิพล วาทะวัฒนะ
พ.ศ.2528	เรื่อง น้ำใจ ผู้ประพันธ์ พรจันทร์ จันทวิมล ผู้จัดพิมพ์ สำนักพิมพ์ต้นอ่อน ผู้จัดทำภาพประกอบ พิสิทธิ์ ทับทอง
พ.ศ.2529	เรื่อง ใจใจน้อย ผู้ประพันธ์ พรจันทร์ จันทวิมล ผู้จัดพิมพ์ สำนักพิมพ์ธีรสาส์น ผู้จัดทำภาพประกอบ พล พิทยสกุล
พ.ศ.2530	<u>ไม่มีหนังสือที่ควรได้รับรางวัล</u>
พ.ศ.2531	เรื่อง ฟ้าจ้อยรำร้อง ผู้ประพันธ์ ส. พุ่มสุวรรณ ผู้จัดพิมพ์ สำนักพิมพ์ต้นอ่อน ผู้จัดทำภาพประกอบ จารุพงษ์ จันทรเพชร

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อหนังสือสำหรับเด็กเล็ก 3-5 ปี ที่ได้รับรางวัลดีเด่นในปีพ.ศ.2515-2548

ปีพ.ศ.	รางวัลดีเด่น
พ.ศ.2532	เรื่อง ของเล่นเดินทาง ผู้ประพันธ์ เทพศิริ สุขโสภา ผู้จัดพิมพ์ สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก ผู้จัดทำภาพประกอบ ประทีป หนองปลาหมอ
พ.ศ.2534	<i>ไม่มีหนังสือที่ควรได้รับรางวัล</i>
พ.ศ.2535	<i>ไม่มีหนังสือที่ควรได้รับรางวัล</i>
พ.ศ.2536	เรื่อง พ่อจ๋า แม่จ๋า ผู้ประพันธ์ ส. พุ่มสุวรรณ ผู้จัดพิมพ์ บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด ผู้จัดทำภาพประกอบ กลุ่มเบญจรงค์
พ.ศ.2537	เรื่อง ช้างก้อย ผู้ประพันธ์ นิภา สุขพิทักษ์ ผู้จัดพิมพ์ องค์การค้ำของครูสภา ผู้จัดทำภาพประกอบ ปรีเปรม เปลี่ยนบำรุง
พ.ศ.2538	เรื่อง ความลับในกระสอบ ผู้ประพันธ์ วิริยะ สิริสิงห ผู้จัดพิมพ์ สุวีริยาสาส์น ผู้จัดทำภาพประกอบ เดชา แซ่ซัน
พ.ศ.2539	เรื่อง เม่นหลบฝน ผู้ประพันธ์ ปรีดา ปัญญาจันทร์ ผู้จัดพิมพ์ สำนักพิมพ์แพรวเพื่อนเด็ก ผู้จัดทำภาพประกอบ ปรีดา ปัญญาจันทร์
พ.ศ.2540	เรื่อง ตัวเลขทำอะไร ผู้ประพันธ์ ชีวัน วิสาสะ ผู้จัดพิมพ์ สำนักพิมพ์แพรวเพื่อนเด็ก ผู้จัดทำภาพประกอบ ชีวัน วิสาสะ
พ.ศ.2541	<i>ไม่มีหนังสือที่ควรได้รับรางวัล</i>
พ.ศ.2542	<i>ไม่มีหนังสือที่ควรได้รับรางวัล</i>
พ.ศ.2543	เรื่อง พบกันสวัสดี ผู้ประพันธ์ เกริก ยूनพันธ์ ผู้จัดพิมพ์ สำนักพิมพ์ เกริกยूनพันธ์ ผู้จัดทำภาพประกอบ เกริก ยूनพันธ์

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อหนังสือสำหรับเด็กเล็ก 3-5 ปี ที่ได้รับรางวัลดีเด่นในปีพ.ศ.2515-2548

ปีพ.ศ.	รางวัลดีเด่น
พ.ศ.2544	เรื่อง ข้าวโพดพันหลอ ผู้ประพันธ์ ภัทรวลี นิ่มนวล ผู้จัดพิมพ์ บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด ผู้จัดทำภาพประกอบ เยาวภา จีราระวีร์ศักดิ์
พ.ศ.2545	เรื่อง ขอหนูหลับน้อย ผู้ประพันธ์ รินนา คลานุวัฒน์ ผู้จัดพิมพ์ สำนักพิมพ์แพรวเพื่อนเด็ก ผู้จัดทำภาพประกอบ รินนา คลานุวัฒน์
พ.ศ.2546	<u>ไม่มีหนังสือที่ควรได้รับรางวัล</u>
พ.ศ.2547	<u>ไม่มีหนังสือที่ควรได้รับรางวัล</u>
พ.ศ.2548	<u>ไม่มีหนังสือที่ควรได้รับรางวัล</u>

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ในการจัดประกวดหนังสือดีเด่นประจำปี ของ คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2515 – ปัจจุบัน เป็นเวลา 33 ปี มีถึง 12 ครั้ง ที่มีหนังสือไม่ได้รับรางวัล ทำให้เห็นว่า หนังสือสำหรับเด็กเล็ก 3-5 ปีที่ตีพิมพ์ในตลาด และเด็กกลุ่มนี้ก็ขาดหนังสือดีสำหรับอ่านด้วย

จินตนา ไบกาชุย³ หนึ่งในกรรมการตัดสินหนังสือดีเด่นสำหรับเด็กได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการตัดสินหนังสือสำหรับเด็กมีเกณฑ์พิจารณา 4 ข้อ คือ

- เนื้อเรื่อง (ผู้เขียน)
- วิธีเขียน (ผู้เขียน)
- ความยากง่ายในการใช้ภาษา (ผู้เขียน)
- การจัดรูปเล่ม (นักออกแบบ)

และ ณรงค์ ทองปาน⁴ ได้สรุปถึงลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กควรมีลักษณะ 4 ประการคือ

³ ณรงค์ ทองปาน, การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก, หน้า61.

- คุณภาพด้านการพิมพ์ สามารถพิมพ์ตัวอักษร ภาพประกอบได้ชัดเจน มีสีสดงดงามดึงดูดความสนใจจากเด็ก (ไม่เกี่ยวกับการออกแบบแต่เป็นกระบวนการผลิตของโรงพิมพ์)
- คุณภาพการจัดหน้าและรูปเล่ม ต้องจัดให้เป็นไปตามหลักจิตวิทยาเด็ก หน้าหนังสือดูโปร่งตา การใช้อักษรมีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก (เกี่ยวกับการออกแบบ)
- คุณภาพทางศิลปะ ภาพเขียนหรือภาพประกอบควรเขียนโดยให้อารมณ์แก่ผู้อ่าน เขียนอย่างประณีต การใช้สีต้องเหมาะสม บางครั้งสีอาจจะผิดธรรมชาติไปบ้าง ก็ถือว่าเหมาะสมสำหรับเด็ก (เกี่ยวกับการออกแบบ)
- คุณภาพในการเขียนเรื่องของผู้เขียน นักเขียนต้องมีความสามารถในการเขียน ผูกเรื่องสนุก ใช้ถ้อยคำสละสลวย เด็กอ่านแล้วเข้าใจ (เกี่ยวกับผู้เขียนเรื่อง)

ซึ่งพอสรุปได้ว่า การจัดทำหนังสือภาพให้ดีและเหมาะสมกับเด็กนั้น ต้องอาศัยการทำงานทั้งในส่วนของผู้เขียนเรื่อง กระบวนการจัดพิมพ์ และนักออกแบบที่จะสร้างสรรค์ให้หนังสือมีความน่าสนใจขณะเดียวกันก็ต้องถูกใจเด็ก ในส่วนของงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาเฉพาะในเรื่องการออกแบบหนังสือภาพสำหรับเด็ก ซึ่งจะประกอบไปด้วย

- ศึกษาถึงการจัดหน้าที่เด็กชื่นชอบมากที่สุด (ความสัมพันธ์ระหว่างภาพ + ตัวอักษร)
- คุณภาพทางศิลปะในเรื่องภาพประกอบที่เด็กชื่นชอบมากที่สุด (ในเรื่องแบบของภาพและสีของภาพ)

ส่วนที่ 3 การออกแบบหนังสือภาพสำหรับเด็ก

1. ส่วนประกอบของหนังสือ⁵

หนังสือโดยทั่วไปประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงส่วนประกอบของหนังสือโดยทั่วไป

⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า63-69.

การจัดรูปเล่มของหนังสือทั่วไป	
ก. ลักษณะภายนอกทั่วไป	ข. ส่วนของหนังสือ
<p>1. ขนาดของหนังสือ ยากที่จะกำหนดขนาดของหนังสือสำหรับเด็กให้แน่ชัดลงไป และก็ยังไม่มีการวิจัยที่แน่นอนว่าขนาดใดจะเหมาะสมกับเด็ก ขนาดของหนังสือสำหรับเด็ก มักถือเอาตามความสะดวกของการพิมพ์ ความเหมาะสมกับขนาดของกระดาษพิมพ์ และเครื่องมือที่ใช้พิมพ์ แต่ถ้าจะมีหลักเกณฑ์เรื่องขนาดแล้วก็น่าจะยึดหลักที่ว่า เด็กสามารถหยิบถือ กาง เปิด ได้สะดวกตามวัยของเด็ก (เกี่ยวกับน้กออกแบบ)</p> <p>2. รูปร่างของหนังสือ หนังสือจำหน่ายอยู่ตามท้องตลาดส่วนมากมีรูปแบบอยู่ 2 แบบ คือ แบบแนวตั้ง และแบบแนวนอน หลักของการออกแบบขึ้นอยู่กับความสะดวกในการพิมพ์ และความสะดวกในการหยิบฉวยของเด็ก ไม่ได้อยู่ที่ความสนใจ “หลักของความสนใจ” เกี่ยวกับรูปร่างของเล่มหนังสือ คือ “รูปร่างที่แปลก” เช่น รูปร่างรูปเล่มที่เข้ากับเนื้อหาภายใน หรือทรงหลายเหลี่ยม วงรี วงกลม รูปพับ (เกี่ยวกับน้กออกแบบ)</p> <p>3. การเย็บเล่ม (เกี่ยวกับการผลิตของโรงพิมพ์ โดยคำนึงเรื่องชนิดกระดาษ, จำนวนหน้า)</p> <p>3.1 หนังสือเย็บอก หรือเย็บมุงหลังคา</p> <p>3.1.1 การเย็บเล่มด้วยเชือก</p> <p>3.1.2 การเย็บเล่มด้วยลวด</p> <p>3.1.3 เย็บด้วยจักรตรงที่พับอกกลางหนังสือ</p> <p>3.2 หนังสือเย็บสัน</p> <p>3.3 หนังสือทากาว</p> <p>3.4 หนังสือเย็บกี่</p> <p>3.5 หนังสือเจาะรูร้อยลวดหรือร้อยพลาสติก</p>	<p>1. ส่วนหน้า</p> <p>1.1 หน้าปก</p> <p>1.2 ปกด้านใน</p> <p>1.3 ไบรองปก</p> <p>1.4 ด้านหลังไบรองปก</p> <p>1.5 ปกใน</p> <p>1.6 รองปกใน</p> <p>1.7 หน้าคำนำหรือคำชี้แจง</p> <p>1.8 หน้าสารบัญ</p> <p>2. ส่วนเนื้อหาหรือเนื้อในของเล่ม</p> <p>2.1 สีของตัวอักษร</p> <p>2.2 ขนาดของตัวอักษร</p> <p>2.3 การวางหน้าหรือเลย์เอาท์</p> <p>2.4 สี แบบ และขนาดของภาพ</p> <p>2.5 คุณภาพของกระดาษ</p> <p>3. ส่วนหลัง</p> <p>3.1 หน้ากิจกรรม หรือเชิงอรรถ หรือหน้าบรรณานุกรม หรือหน้าผนวก หรือหน้าคำศัพท์</p> <p>3.2 รองปกใน (หลัง)</p> <p>3.3 ปกหลัง</p>

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบส่วนของหนังสือทั่วไปและหนังสือภาพสำหรับเด็ก

<p style="text-align: center;">ส่วนของ หนังสือทั่วไป</p>	<p style="text-align: center;">ส่วนของ หนังสือภาพสำหรับเด็ก</p>
<p>1. ส่วนหน้า</p> <p>1.1 หน้าปก</p> <p>1.2 ปกด้านใน</p> <p>1.3 ไบรอนด์ปก</p> <p>1.4 ด้านหลังไบรอนด์ปก</p> <p>1.5 ปกใน</p> <p>1.6 รองปกใน</p> <p>1.7 หน้าคำนำหรือคำชี้แจง</p> <p>1.8 หน้าสารบัญ</p> <p>2. ส่วนเนื้อหาหรือเนื้อในของเล่ม</p> <p>2.1 สีของตัวอักษร</p> <p>2.2 ขนาดของตัวอักษร</p> <p>2.3 การวางหน้าหรือ เลย์เอาท์</p> <p>2.4 สี แบบ และขนาดของภาพ</p> <p>2.5 คุณภาพของกระดาษ</p> <p>3. ส่วนหลัง</p> <p>3.1 หน้ากิจกรรม หรือเชิงอรรถ หรือหน้า บรรณานุกรม หรือหน้าผนวก หรือหน้าคำศัพท์</p> <p>3.2 รองปกใน (หลัง)</p> <p>3.3 ปกหลัง</p>	<p>1. ส่วนหน้า</p> <p>1.1 หน้าปก</p> <p>1.2 ปกด้านใน</p> <p>1.3 ไบรอนด์ปก</p> <p>1.4 รองปกใน</p> <p>2. ส่วนเนื้อหาหรือเนื้อในของเล่ม</p> <p>2.1 สีของตัวอักษร</p> <p>2.2 ขนาดของตัวอักษร</p> <p>2.3 การวางหน้าหรือ เลย์เอาท์</p> <p>2.4 สี แบบ และขนาดของภาพ</p> <p>3. ส่วนหลัง</p> <p>3.1 หน้ากิจกรรม หรือหน้าคำศัพท์</p> <p>3.2 รองปกใน (หลัง)</p> <p>3.3 ปกหลัง</p>

ด้านบน แสดงส่วนประกอบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก ซึ่งในส่วนนี้เราจะเห็นได้ว่า ในฐานะผู้ออกแบบหนังสือ สิ่งที่เราควรรู้ในเรื่องของการออกแบบจะได้แก่ เรื่องของภาพประกอบ

- ต้องเลือกใช้ภาพประกอบอย่างไรที่เด็กจะชอบ (ประเภทของภาพ, สีของภาพ)

- เนื้อเรื่องที่ต่างกัน เด็กจะชอบภาพต่างกันหรือไม่

เรื่องของการจัดหน้าหนังสือ (ความสัมพันธ์ระหว่างภาพ + ตัวอักษร)

- จัดหน้าหนังสือแบบใดเด็กชอบมากที่สุด (หน้าเดี่ยว, หน้าคู่) : ซึ่งในหัวข้อนี้ยังสามารถทราบถึงขนาดของภาพที่เด็กชอบ สีของตัวอักษร ความตัดกันกับพื้นที่ที่เหมาะสม และขนาดของตัวอักษร เรื่องอื่นๆ

- การจัดรูปเล่ม รูปร่างของหนังสือ ขนาด และจำนวนหน้าที่เหมาะสม
- ปกหนังสือ

2. ภาพประกอบ

2.1 ความสำคัญของภาพประกอบ

ณรงค์ ทองปาน⁶ กล่าวว่า “ภาพเป็นหัวใจของหนังสือสำหรับเด็ก โดยเฉพาะเด็กก่อนวัยเรียน เพราะเด็กวัยนี้อ่านหนังสือด้วยภาพมากกว่าอ่านด้วยตัวหนังสือ ภาพทำให้เด็กเกิดความสุขสนานเพลิดเพลิน ถึงแม้ในเด็กที่มีวัยสูงขึ้นก็ชอบอ่านหนังสือที่มีภาพประกอบเช่นกัน”

รัญจวน อินทรกำแหง⁷ กล่าวว่า “ภาพเป็นหัวใจของหนังสือสำหรับเด็กที่เดียว เพราะเด็กชอบความเพลิดเพลิน ความสนุก ชอบอ่านหนังสือด้วยภาพมากกว่าด้วยตัวหนังสือ ภาพที่งามมีชีวิต จะเชิญชวนให้เด็กสนใจหยิบหนังสือมาดูและอ่าน ฉะนั้น หนังสือหรือวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็ก ไม่ควรขาดภาพประกอบเลยเป็นอันขาด”

สมศักดิ์ ศรีมานิชน์⁸ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีภาพประกอบทำให้หนังสือสำหรับเด็กมีคุณค่าต่อผู้อ่าน ดังต่อไปนี้

- ส่งเสริมให้เด็กสนใจและอ่านหนังสือ
- ช่วยให้เข้าใจความหมายยิ่งขึ้น
- ช่วยขยายประสบการณ์ให้กว้างขวางขึ้น

2.2 ประเภทของภาพประกอบ

การแบ่งประเภทของภาพประกอบที่ใช้ในหนังสือ มีการแบ่งไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งทางผู้วิจัยได้รวบรวมและจัดหมวดหมู่แสดงให้เห็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงการจัดหมวดหมู่การแบ่งประเภทของภาพประกอบ

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า81.

⁷ รัญจวน อินทรกำแหง, วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น(กรุงเทพมหานคร: ดวงกมล, 2517), หน้า87.

⁸ สมศักดิ์ ศรีมานิชน์, การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก(กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2523), หน้า46.

จำแนกตามวิธีการเขียน

ประยูร จรรยาวัณษ์

1. ภาพจิตรแบบสมจริง
2. ภาพจิตรแบบจินตนาการ
3. ภาพมายา

วิโชค มุกตมณี

1. ภาพลักษณะเหมือนจริง
2. ภาพลักษณะสร้างสรรค์หรือจินตนาการ
3. ภาพแบบรูปทรงเรขาคณิต
4. ภาพที่ใช้รูปทรงสัญลักษณ์มาแทนค่า
5. ลักษณะการเขียนภาพสัตว์

จำแนกตามลักษณะการเรียนรู้

โนสตัน

1. ภาพเหมือนจริง
2. ภาพอุปมาอุปมัย
3. ภาพนามธรรม

จำแนกตามลักษณะของภาพ

บันลือ พฤษะวัน

1. ภาพเขียน
 - 1.1 ภาพสเก็ตซ์
 - 1.2 ภาพการ์ตูน
2. ภาพถ่าย
3. ภาพไดอะแกรมหรือแผนผัง

จำแนกตามความรู้สึกผู้ดูภาพ

กำธร สติกรกุล

1. ภาพที่ดูแล้วเกิดความรู้สึกสบายใจ (Positive feeling)
2. ภาพที่ดูแล้วเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ (Negative feeling)
3. ภาพที่ดูแล้วไม่เกิดความรู้สึกอะไร (Neutral feeling)

จำแนกตามเทคนิคการสร้างสรรค์

เจิมพันธ์ กอวัฒนสกุล

1. ภาพวาดเส้น
2. ภาพระบายสี
3. ภาพปะติด
4. ภาพตัดต่อเติมบนรูปถ่าย

ผดุง พรหมมูล

1. ภาพประกอบ 2 มิติ
 - 1.1 ภาพประกอบลายเส้น
 - 1.2 ภาพประกอบระบายสี สีน้ำ สีไม้ สีโปสเตอร์
 - 1.3 ภาพประกอบจากแม่พิมพ์
 - 1.4 ภาพประกอบจากแอร์บริช
 - 1.5 ภาพประกอบจากภาพถ่าย
 - 1.6 ภาพประกอบจากคอมพิวเตอร์
2. ภาพประกอบ 3 มิติ
 - 2.1 ภาพประกอบด้วยวิธีปะติด
 - 2.2 ภาพประกอบด้วยวิธีการปั้น
 - 2.3 ภาพประกอบแบบตัดเจาะภาพ

จำแนกตามการพิมพ์

กำธร สติกรกุล

1. ภาพลายเส้น
2. ภาพลายสกรีน
3. ภาพสีและภาพสีธรรมชาติ
4. ภาพผสมระหว่างภาพลายเส้นและสกรีน

จำแนกตามลักษณะการถ่ายทอดจาก

ธรรมชาติ

อารี สุทธิพันธ์

1. ภาพที่ถ่ายทอดตามความจริง
2. ภาพที่ถ่ายทอดด้วยการตัดทอน
3. ภาพที่ถ่ายทอดตามความรู้สึก

ประเภทของภาพประกอบในหนังสือ

ประยูร จรรย์วณิช⁹ ได้จำแนกการเขียนภาพประกอบหนังสือออกเป็นประเภทใหญ่ๆ 3 ประเภท ได้แก่

1. ภาพจิตรกรรมแบบสมจริง คือ ภาพที่เหมือนจริง มีรายละเอียดต่างๆอย่างสมบูรณ์
2. ภาพจิตรกรรมแบบจินตนาการ เป็นภาพของความรู้สึกรักนึกคิด ใช้สีสันอย่างเสรี ไม่ยึดถือของจริง
3. ภาพมายา คือ ภาพการ์ตูน ตั้งแต่การ์ตูนสำหรับเด็กไปจนการ์ตูนของผู้ใหญ่และการ์ตูนโฆษณา

วิโชค มุกดามณี¹⁰ ได้จำแนกภาพประกอบออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. ภาพลักษณะเหมือนจริง
2. ภาพลักษณะสร้างสรรค์หรือจินตนาการ
3. ภาพแบบรูปทรงเรขาคณิต
4. ภาพที่ใช้รูปทรงสัญลักษณ์มาแทนค่า คือใช้ลักษณะ Symbolic
5. ลักษณะการเขียนภาพสัตว์

โนลตัน¹¹ ได้แบ่งชนิดของภาพตามลักษณะการเขียนออกเป็น 3 ชนิด

1. ภาพเหมือนจริง (Realistic pictures) เช่น ภาพถ่ายเหมือนจริง ภาพเขียนเหมือนจริง
2. ภาพอุปมาอุปมัย (Analogical pictures) คือ ภาพที่มีรูปร่างตามความเป็นจริง แต่ใช้ในเชิงความหมายอุปมาอุปมัย หรือรูปร่างผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง ได้แก่ ภาพการ์ตูน

⁹ กรมวิชาการ, รายงานการสัมมนาหนังสืออ่านสำหรับเด็กกลุ่ม11-16 ปี, (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ, 2509), หน้า161-166.

¹⁰ วิโชค มุกดามณี, “การเขียนภาพและการจัดทำรูปเล่มหนังสือสำหรับเด็ก,” ใน เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก 18-28 พฤษภาคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อัดสำเนา, 2523), หน้า1-2.

¹¹ สมทรง ลิมาลัย, “การศึกษาความชอบของเด็กที่มีต่อรูปแบบของเนื้อที่ภาพสำหรับเด็ก,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2514), หน้า 20-21.

3. ภาพนามธรรม (Logical pictures) คือ รูปภาพที่ไม่เหมือนสิ่งที่เป็นจริง ใช้สัญลักษณ์แทนความจริง ได้แก่ ภาพแผนภูมิ แผนที่ กราฟ ไดอะแกรม

บันลือ พุกษะวัน¹² ได้แบ่งภาพประกอบหนังสือออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. ภาพเขียน เป็นผลงานของช่างฝีมือหรือผู้ใดผู้หนึ่งเขียนขึ้น
 - 1.1 ภาพสเก็ตช์ เป็นภาพลายเส้นหยาบๆ แสดงให้เห็นเค้าโครงของสิ่งนั้นๆ เป็นภาพที่ทำท่ายให้เด็กอยากลองวาด เพราะเห็นเป็นภาพง่ายๆ
 - 1.2 ภาพการ์ตูน เป็นภาพวาดที่คงลักษณะเด่นของตัวละครไว้ และแสดงออกด้านความแปลกของสัดส่วนและความรู้สึกนึกคิด ความมีชีวิตชีวา ช่วย让孩子เข้าใจเรื่องและจินตนาการได้ดี
2. ภาพถ่าย เป็นภาพที่ถ่ายมาจากสิ่งแวดล้อม ที่ต้องการให้เด็กมีประสบการณ์ในสิ่งนั้นๆ อย่างถูกต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง
3. ภาพไดอะแกรม หรือแผนผัง เป็นภาพที่แสดงให้เห็นสิ่งที่กล่าวถึงอย่างย่อและสามารถเข้าใจได้ทันที ภาพเหล่านี้มักจะใช้เป็นเรื่องทิศทางและความสัมพันธ์สิ่งต่างๆ ที่กล่าวถึง

เจิมพันธ์ กอวัฒนสกุล¹³ กล่าวว่า การใช้เทคนิควิธีการหรือเครื่องมือต่างๆ ในการสร้างภาพ เพื่อช่วยให้ภาพมีความสวยงาม โดยทั่วไปกระทำได้ 4 วิธี

1. ภาพวาดเส้น (Drawing) คือ ภาพที่เขียนด้วยพู่กัน ดินสอ ปากกา ส่วนใหญ่ภาพที่เขียนสีเดียวอนุโลมอยู่ในประเภทวาดเส้น
2. ภาพระบายสี (Painting) อาจจะใช้สีน้ำ สีโปสเตอร์ สีฝุ่น สีน้ำมัน ตลอดจนสีต่างๆ
3. ภาพปะติด (Collage) คือ การนำภาพหรือวัสดุสำเร็จรูป เช่น กระดาษสี เศษผ้า มาประกอบเข้าด้วยกันและอาจเขียนตกแต่งเพิ่มเติมให้เกิดเป็นภาพขึ้นตามต้องการ
4. ภาพตัดต่อเติมบนรูปถ่าย (Photo Montage) คือ การนำรูปถ่ายมาตัดต่อหรือเขียนเติมแต่งเพื่อเน้นความสำคัญ ความสวยงาม หรือเพื่อให้เกิดความใหม่ตามต้องการ

¹² บันลือ พุกษะวัน, วรรณกรรมกับเด็ก, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า72-73.

¹³ เจิมพันธ์ กอวัฒนสกุล, "ภาพประกอบในหนังสือไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522) หน้า11.

ผดุง พรหมมูล¹⁴ ได้จำแนกประเภทภาพประกอบในงานสิ่งพิมพ์ตามการสร้างสรรค์ออกเป็น

1. ภาพประกอบ 2 มิติ

1.1 ภาพประกอบลายเส้น (Drawing Illustration) เป็นกรรมวิธีที่สะดวกในการ
ถ่ายทอด และไม่สลับซับซ้อน

1.2 ภาพประกอบระบายสี (Painting Illustration) สีที่ใช้ได้แก่ สีน้ำ สีโปสเตอร์ สี
น้ำมัน สีเทียนฯ

1.3 ภาพประกอบจากแม่พิมพ์ (Print – Making Illustration) เช่น ภาพพิมพ์แกะไม้

1.4 ภาพประกอบจากแอร์บรัช (Air Brush Illustration)

1.5 ภาพประกอบจากภาพถ่าย (Photograph Illustration)

1.6 ภาพประกอบจากคอมพิวเตอร์ (Computer Graphic)

2. ภาพประกอบ 3 มิติ

2.1 ภาพประกอบด้วยวิธีปะติ (Collage Illustration) วิธีสร้างองค์ประกอบของภาพ
ในลักษณะ 3 มิติ โดยใช้วัสดุกระดาษ ผ้า วัสดุจากธรรมชาติหรือวัสดุอื่นๆมาปะติดบนพื้น
ระนาบ

2.2 ภาพประกอบด้วยวิธีการปั้น (Modeling Illustration)

2.3 ภาพประกอบแบบตัดเจาะภาพ (Pop – Up Illustration)

อารี สุทธิพันธ์¹⁵ ได้แบ่งชนิดของภาพตามลักษณะการถ่ายทอดจากธรรมชาติเป็น 3 ชนิด
คือ

1. ภาพที่ถ่ายทอดตามความจริง (Realism) เช่น ภาพถ่ายเหมือนจริง ภาพเขียนเหมือน
จริง

2. ภาพที่ถ่ายทอดด้วยการตัดทอน (Distortion) เป็นภาพที่พยายามดัดแปลงจากความ
เหมือนจริงโดยเสริมแต่งตัดทอนใหม่ และในขณะเดียวกันก็ยังทิ้งเค้าเดิมไว้ให้ทราบว่าเป็น
เหล่านั้นเป็นอะไร เช่น ภาพการ์ตูน

¹⁴ ผดุง พรหมมูล, การสร้างภาพประกอบหนังสือ, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2545), หน้า
43-61.

¹⁵ อารี สุทธิพันธ์, ศิลปะที่มองเห็น, (กรุงเทพมหานคร: สตรีเนติศึกษาแผนกการพิมพ์, 2516), หน้า 20.

3. ภาพที่ถ่ายทอดตามความรู้สึก (Abstraction) เป็นภาพที่ไม่พรรณนาเรื่องราวตามความเป็นจริง แต่มองลึกลงไปในความรู้สึกภายในวัตถุ หรือเกิดจากอารมณ์ส่วนลึกที่ผู้สร้างได้ถ่ายทอดออกมาเป็นเพียงสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

กำธร สติรกุล¹⁶ ได้แบ่งภาพออกตามความรู้สึกของผู้มองดูภาพเป็น 3 ชนิด คือ

1. ภาพที่ดูแล้วเกิดความรู้สึกสบายใจ (Positive feeling) เป็นภาพที่สวยงาม เช่น ภาพดอกไม้
2. ภาพที่ดูแล้วเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ (Negative feeling) เป็นภาพที่น่าเกลียดน่ากลัว
3. ภาพที่ดูแล้วไม่เกิดความรู้สึกอะไร (Neutral feeling)

ส่วนภาพในด้านการพิมพ์นั้น ภาพสามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. ภาพลายเส้น เป็นภาพขาว-ดำ สีเข้ม ไม่มีสีเทา ไม่ได้ถ่ายผ่านสกรีน ส่วนมากเป็นภาพแบบง่าย (Simple)
2. ภาพลายสกรีน เป็นภาพที่มีลายน้ําหนัก เป็นภาพเหมือนภาพถ่าย
3. ภาพสีและภาพสีธรรมชาติ เป็นภาพลายสกรีน พิมพ์ 4 สี เป็นภาพเหมือนธรรมชาติ ส่วนภาพสีจะเป็นแบบ 1 หรือ 2 ก็ได้
4. ภาพผสมระหว่างภาพลายเส้นและสกรีน

ซึ่ง วิริยะ สิริสิงห ได้กล่าวถึงลักษณะของภาพที่เด็กชอบ ได้แก่

1. เด็กชอบภาพลักษณะง่ายๆ ไม่ซับซ้อน อายุมากขึ้นจะชอบภาพซับซ้อนขึ้น
2. เด็กชอบภาพที่แสดงการกระทำและการผจญภัย
3. เด็กชอบภาพสีมากกว่าภาพขาว-ดำ
4. เด็กชอบเรื่องที่มีภาพประกอบมาก มากกว่าเรื่องที่มีภาพประกอบน้อย ชอบภาพใหญ่ มากกว่าภาพเล็ก ชอบภาพตรงกับข้อความมากกว่าภาพไม่ตรงกับข้อความ
5. ภาพสีน้ำช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการมากกว่าภาพใช้สีชนิดอื่น
6. เด็กชายและเด็กหญิง อ่านหนังสือเก่งหรือไม่เก่งชอบภาพลักษณะเดียวกัน
7. เด็กสนใจภาพที่อยู่ทางขวามือมากกว่าภาพทางซ้ายมือ

¹⁶ กำธร สติรกุล, ประวัติหนังสือและการพิมพ์. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุธรินอักษรกิจ, 2523), หน้า 156-160.

นอกจากนี้ ได้มีการสำรวจว่าเด็กต่างๆทั่วโลกชอบภาพแบบใด ผลจากการสำรวจสรุปได้ว่า เด็กทั้งหลายชอบภาพลูกสัตว์ เด็กยุโรปชอบให้ตัวเอกในนิทานเป็นลูกม้า เด็กญี่ปุ่นชอบลูกแมว ส่วนเด็กไทยชอบให้ตัวเอกเป็นลูกหมี

วิริยะ สิริสิงห ยังกล่าวถึงลักษณะของภาพประกอบที่เด็กชอบอีกว่า ระหว่างภาพถ่าย ภาพวาดเหมือน และภาพลายเส้น เด็กจะชอบภาพถ่ายเป็นอันดับแรก อันดับต่อมาคือภาพวาดเหมือน และภาพลายเส้นเป็นอันดับสุดท้าย แต่สำหรับภาพที่มีสีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยนั้น เด็กจะชอบภาพถ่ายหลายสี (สีธรรมชาติ)มากที่สุด รองลงมาคือภาพถ่ายขาวดำ และภาพถ่ายสีเดียวที่ไม่ใช่สีดำเป็นอันดับสุดท้าย และได้สรุปไว้ตอนท้ายว่า ภาพการ์ตูนคือภาพได้รับความนิยมจากเด็กๆมากที่สุด

ดังนั้น ในเรื่องของการสร้างเครื่องมือใช้ในงานวิจัยที่ต้องอาศัยการเลือกใช้รูปแบบของภาพแบบต่างๆนั้น ผู้วิจัยขอเลือกใช้ภาพประเภทภาพการ์ตูน มาใช้ในการสร้างเครื่องมือวิจัย เนื่องจาก ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำว่าเป็นภาพที่ได้รับความนิยมจากเด็กที่สุด โดยเครื่องมือวิจัยชุดนี้ไม่ได้มุ่งหาคำตอบเรื่องแบบของรูปแบบการ์ตูนที่เด็กชอบแต่ประการใด แต่เครื่องมือชุดนี้มุ่งหาคำตอบในเรื่องสีของภาพประกอบที่เด็กชอบมากที่สุด ดังนั้นแบบภาพการ์ตูนจึงไม่ได้มีอิทธิพลต่อการเลือกคำตอบในเรื่องสี แต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ช่วยดึงดูดใจเด็กให้สนใจทำการทดสอบ

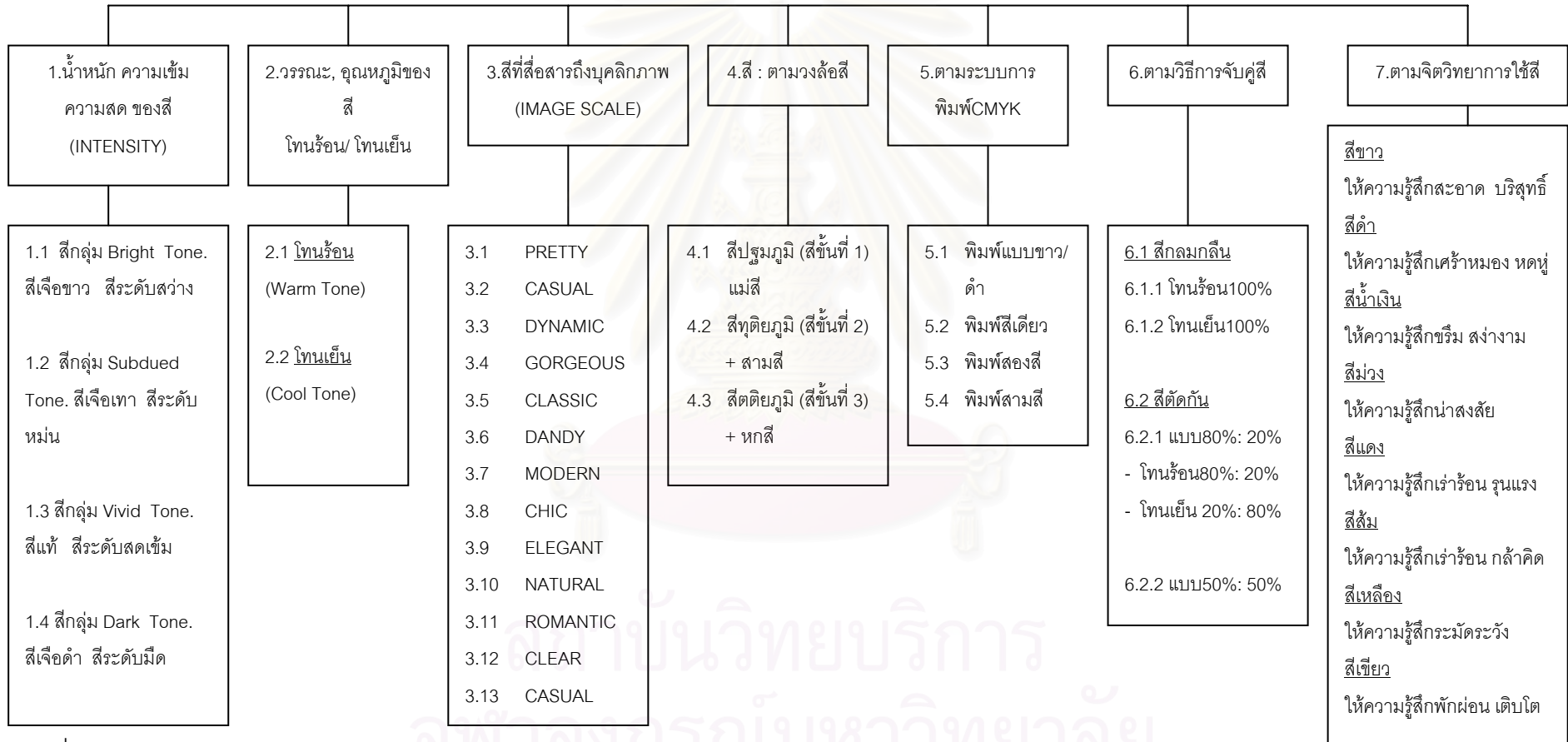
2.3 การใช้สีของภาพประกอบ

ความรู้ในเรื่องการใช้สีในทางศิลปะนั้น มีหลายอย่างตามแต่การใช้งาน ดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COLOR

แยกประเภทการใช้สีออกเป็นกลุ่มๆดังนี้

ภาพที่ 7 แสดงแผนผังการใช้สีตามวิธีการต่างๆ

จากแผนผังภาพ แสดงวิธีการใช้สีทางศิลปะ 7 วิธีการ ซึ่งจะขออธิบายตามแต่ละข้อ
ดังต่อไปนี้

- 2.6.1 การใช้สีตามระดับ หรือน้ำหนักของสี
- 2.6.2 การใช้สีตามวรรณะ หรืออุณหภูมิของสี
- 2.6.3 การใช้สีที่สื่อสารถึงบุคลิกภาพ
- 2.6.4 การใช้สีตามวงล้อ วงจรของสี
- 2.6.5 การใช้สีตามระบบการพิมพ์
- 2.6.6 การใช้สีตามวิธีการจับคู่สี
- 2.6.7 การใช้สีตามจิตวิทยาการใช้สี

2.6.1 การใช้สีตามระดับ หรือน้ำหนักของสี คือ การแบ่งสีออกเป็น 4 ระดับใหญ่ๆ ดังนี้

- ระดับสดเข้ม (Vivid Tone) เป็นสีที่มีความสดใส ความสดเข้มระดับสูงสุด เช่น สีแดงเข้ม สีเขียวสด สีเหลืองสด ให้ความรู้สึกที่เร้าใจ ตื่นเต้น มีชีวิตชีวา และดึงดูดความสนใจได้ดี
- ระดับสว่าง (Bright Tone) เป็นสีที่มีค่าน้ำหนักอ่อน หรือถูกเจือด้วยสีขาว ให้ความรู้สึกที่สว่างสดใส ให้ความรู้สึกที่อ่อนหวานนุ่มนวล
- ระดับหม่น (Subdued Tone) เป็นสีที่ถูกเจือด้วยสีเทา หรือสีตรงกันข้าม แต่ไม่ถึงกับทำให้มืด สีในระดับนี้ให้ความรู้สึกถึงความเรียบง่าย เยียบสงบ สง่างาม
- ระดับมืด (Dark Tone) เป็นสีที่ถูกเจือด้วยสีดำหรือสีตรงกันข้ามในปริมาณค่อนข้างมาก เช่น สีน้ำตาลเข้ม สีกรมท่า สีในระดับนี้จะทำให้ความรู้สึกถึงความจริงจัง เคร่งขรึม มั่นคง

ซึ่งวิธีการใช้สีแบบนี้ ยังไม่มีงานวิจัยใดทำวิจัยออกมาว่า ภาพประกอบที่ใช้สีในกลุ่มใด ที่เด็กชื่นชอบมากที่สุด ผู้วิจัยจึงสนใจวิธีการแบ่งระดับสี 4 ระดับดังกล่าว และจะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างเครื่องมือวิจัย รายละเอียดต่างๆ จะระบุอยู่ในบทที่ 3

The colors used in this book (Hue and Tone System)

tone \ hue		R	YR	Y	GY	G
Vivid	Vivid tone	P.22	P.34	P.46	P.58	P.70
	Strong tone	P.23	P.35	P.47	P.59	P.71
Bright	Bright tone	P.24	P.36	P.48	P.60	P.72
	Pale tone	P.25	P.37	P.49	P.61	P.73
Very pale	Very pale tone	P.26	P.38	P.50	P.62	P.74
	Light grayish tone	P.27	P.39	P.51	P.63	P.75
Light	Light tone	P.28	P.40	P.52	P.64	P.76
	Grayish tone	P.29	P.41	P.53	P.65	P.77
Dull	Dull tone	P.30	P.42	P.54	P.66	P.78
	Deep tone	P.31	P.43	P.55	P.67	P.79
Dark	Dark tone	P.32	P.44	P.56	P.68	P.80
	Dark grayish tone	P.33	P.45	P.57	P.69	P.81

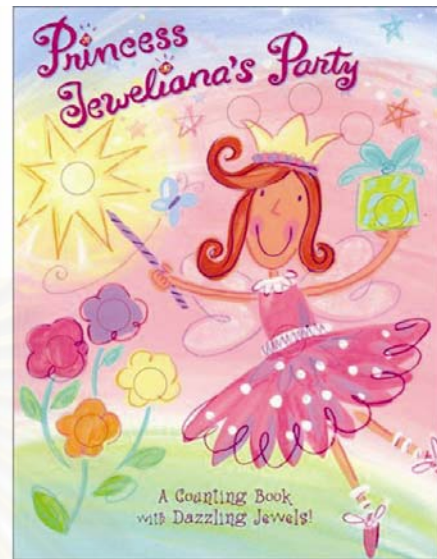
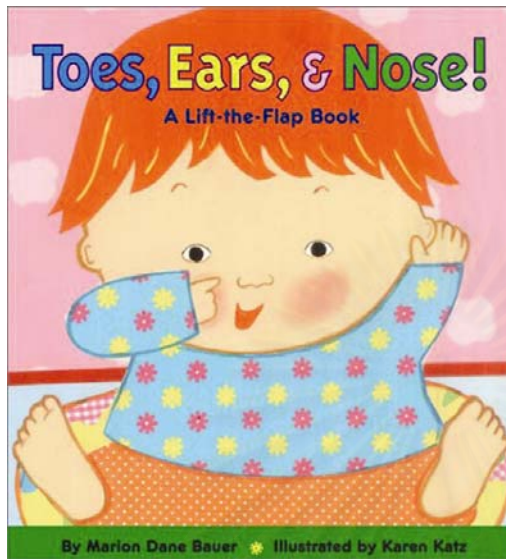
The 120 chromatic colors and 10 achromatic colors used in this book are arranged below by tone (along the vertical axis) and hue (along the horizontal axis)

BG	B	PH	P	RP	Neutral
P.82	P.94	P.106	P.118	P.130	N9.5
P.83	P.93	P.107	P.119	P.131	N9
P.84	P.96	P.108	P.120	P.132	N8
P.85	P.97	P.109	P.121	P.133	N7
P.86	P.98	P.110	P.122	P.134	N6
P.87	P.99	P.111	P.123	P.135	N5
P.88	P.100	P.112	P.124	P.136	N4
P.89	P.101	P.113	P.125	P.137	N3
P.90	P.102	P.114	P.126	P.138	N2
P.91	P.103	P.115	P.127	P.139	N1.5
P.92	P.104	P.116	P.128	P.140	N1
P.93	P.105	P.117	P.129	P.141	N0.5
					P.142
					P.143
					P.144
					P.145
					P.146
					P.147
					P.148
					P.149
					P.150
					P.151

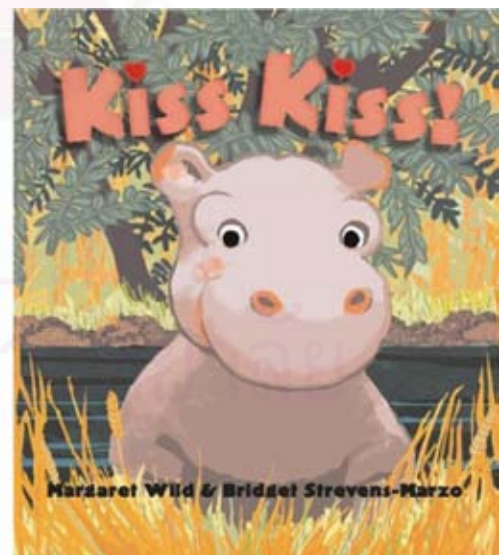
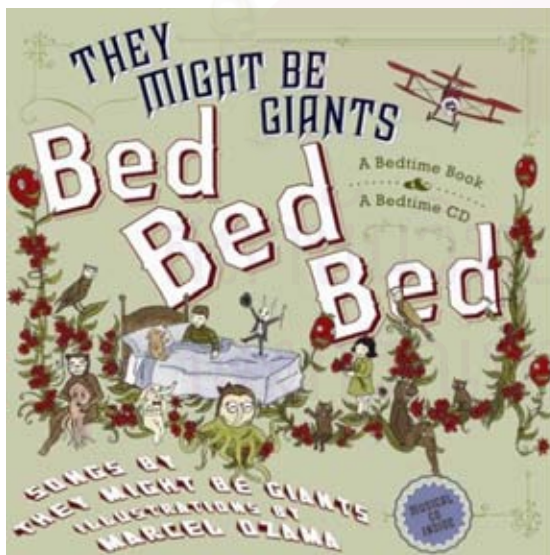
ภาพที่ 8 แสดงการแบ่งกลุ่มสีออกตามระดับหรือน้ำหนักสี (Vivid Tone, Bright Tone, Subdued Tone, Dark Tone)

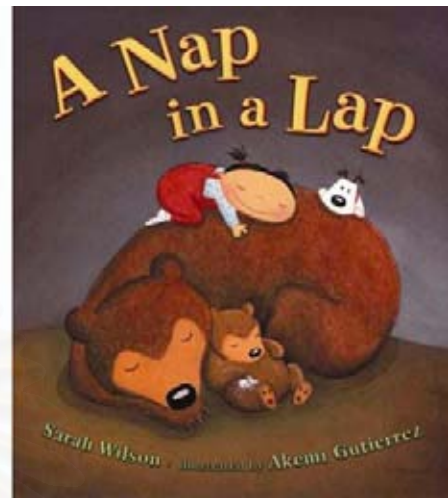
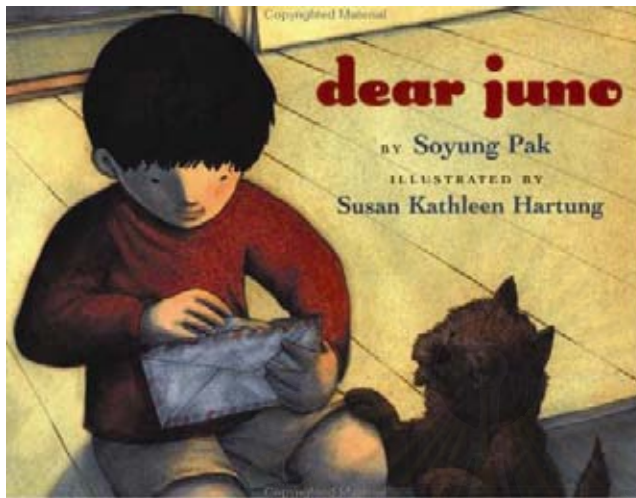
ภาพที่ 9 แสดงตัวอย่างหนังสือสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบใช้สีกลุ่ม Vivid Tone สีระดับสดเข้ม

ภาพที่ 10 แสดงตัวอย่างหนังสือสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบใช้สีกลุ่ม Bright Tone สีส้มขาว - สีระดับสว่าง

ภาพที่ 11 แสดงตัวอย่างหนังสือสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบใช้สีกลุ่ม Subdued Tone สีส้มเทา - สีระดับหม่น

ภาพที่ 12 แสดงตัวอย่างหนังสือสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบใช้สีกลุ่ม Dark Tone สีมืดดำ - สีระดับมืด

2.6.2 การใช้สีตามวรรณะ หรืออุณหภูมิของสี คือ การแบ่งอุณหภูมิของสีในวงจรสีออกแบบ 2 แบบ คือสีร้อน หรือสีอุ่น (Warm color) และสีเย็น (Cool color)

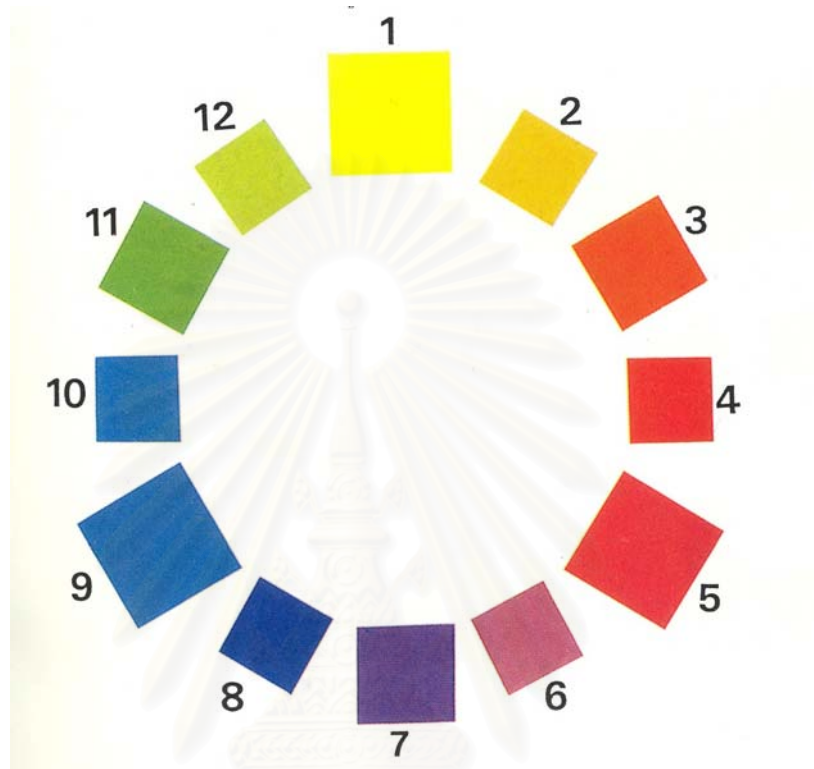
- สีร้อน หรือสีอุ่น (Warm color) คือ สีภายในวงจรสีที่ให้ความรู้สึกอุ่นหรือร้อน ซึ่งได้แก่ สีเหลือง สีเหลือง-ส้ม สีส้ม-แดง สีแดง และสีแดง-ม่วง สีอุ่นจะให้ความรู้สึกตื่นเต้น มีชีวิตชีวา สนุกสนาน ร่าเริง สดใส

- สีเย็น (Cool color) คือ สีภายในวงจรสีที่ให้ความรู้สึกเย็น ซึ่งได้แก่ สีเหลือง-เขียว สีเขียว สีเขียว-ฟ้า สีฟ้า สีฟ้า-ม่วง สีเย็นจะให้ความรู้สึกเย็นสดชื่น สงบ สบาย

วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์¹ ได้ทำวิจัยศึกษาเปรียบเทียบความชอบและไม่ชอบของเด็กอนุบาลและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบภาพประกอบหนังสือภาพ พบว่า เด็กในระดับชั้นอนุบาลชอบภาพที่ใช้สีวรรณะอุ่น หรือสีโทนร้อน ในขณะที่ผู้ปกครองชอบภาพที่ใช้สีในวรรณะเย็น

¹ วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์, “การเปรียบเทียบความชอบและไม่ชอบของเด็กอนุบาลและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบภาพประกอบหนังสือภาพ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสัตตศาสตร์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), หน้า 66.

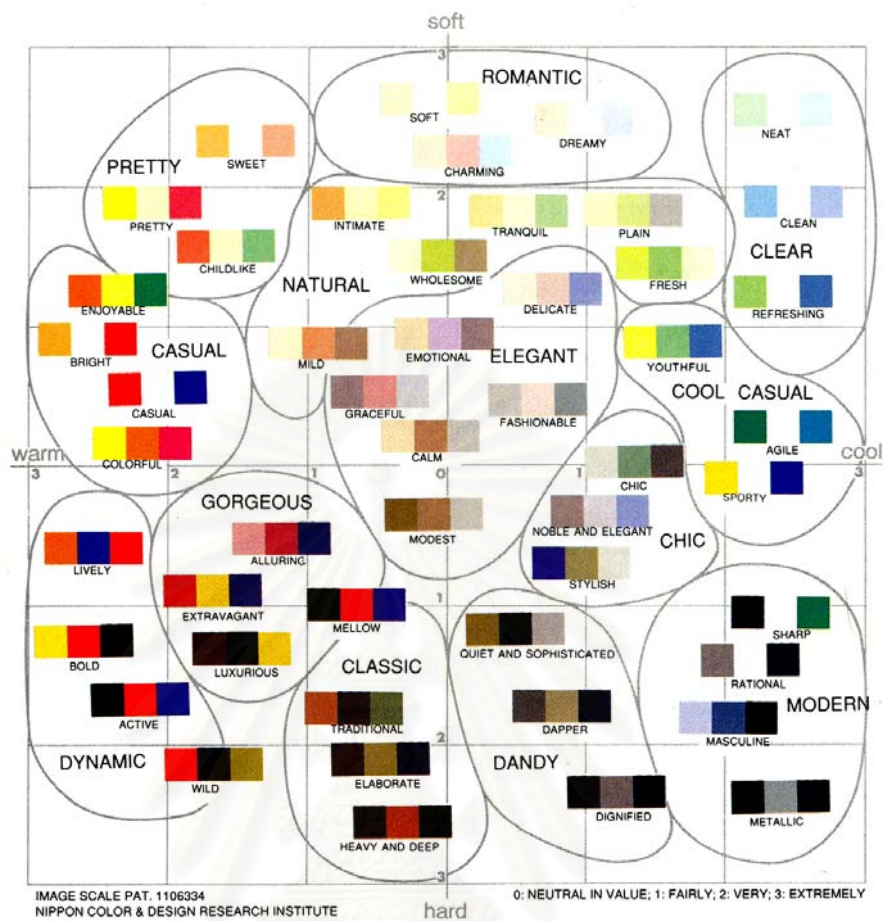
ฉัตรชัย สุภรกาญจน์² กล่าวว่า “การใช้สีในกลุ่มวรรณะอุ่นนั้นจะช่วยเร่งเร้าและดึงดูดความสนใจของเด็กเล็กได้ดีกว่าสีวรรณะเย็นซึ่งไม่ดึงดูดความสนใจเท่าที่ควร ควรหลีกเลี่ยงการใช้สีที่ทำให้เกิดอารมณ์เศร้าโศก ไม่สนุกสนานเบิกบาน”

ภาพที่ 13 แสดงตัวอย่างสีตามวรรณะหรืออุณหภูมิ หากแบ่งครึ่งวงกลมหมายเลข 1 กับ 7 ฝั่งซ้ายคือสีโทนเย็น และฝั่งขวาคือสีโทนร้อน

2.6.3 การใช้สีที่สื่อสารถึงบุคลิกภาพ การใช้สีตามวิธีการนี้มักนิยมใช้สำหรับงานออกแบบที่เกี่ยวข้องการโฆษณา เพราะสามารถสื่อสารถึงบุคลิกภาพของสินค้าออกมาได้ตรงตามเป้าหมาย

² เรื่องเดียวกัน, หน้า6.

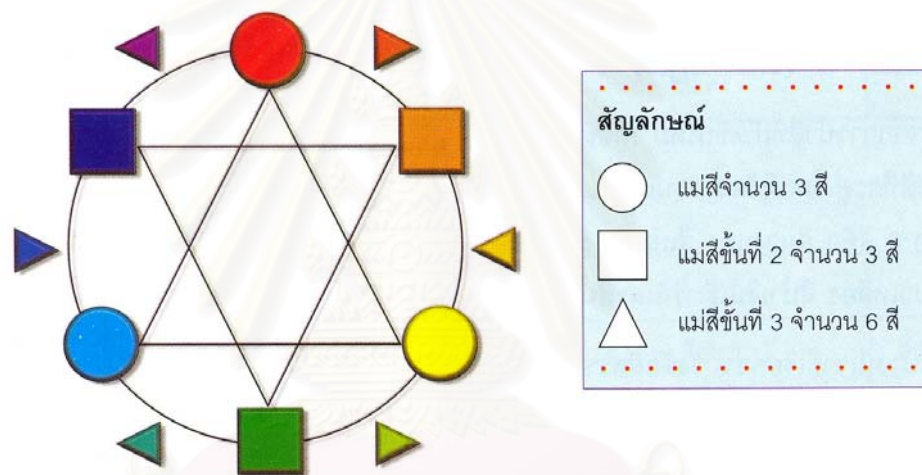
ภาพที่ 14 แสดงการใช้สีที่สื่อสารถึงบุคลิกภาพต่างๆ

2.6.4 การใช้สีตามวงล้อ วงจรของสี คือ การแบ่งสีออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่

- แม่สี หรือสีขั้นที่ 1 สีปฐมภูมิ ซึ่งแม่สีนี้มี 3 สี ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน
- สีขั้นที่ 2 สีทุติยภูมิ เกิดจากนำแม่สีมาผสมกันทีละคู่ โดยมีอัตราส่วนเท่ากัน จะทำให้เกิดสีขึ้นมาอีก 3 สี คือ สีส้ม สีเขียว สีม่วง
- สีขั้นที่ 3 สีตติยภูมิ เกิดจากการนำสีใหม่ (สีขั้นที่ 2) มาผสมกับแม่สีทีละคู่ โดยมีอัตราส่วนเท่ากัน จะทำให้ได้สีใหม่อีก 6 สี คือ สีม่วงแดง สีแดงสด สีเหลืองแสด สีเขียวเหลือง สีน้ำเงินเขียว และสีน้ำเงินม่วง

สุดาพร ประหัสฎางกูร³ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สีของอุปกรณ์การสอนที่นักเรียนระดับอนุบาลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เมื่อ พ.ศ.2514 โดยใช้ลูกบาศก์สีขนาด 1 ลูกบาศก์นิ้วที่สร้างขึ้นตามหลักเกณฑ์ของสี 4 จำพวก คือ สีปฐมภูมิ สีทุติยภูมิ สีตติยภูมิ และสีขาว-ดำ รวม 14 สี จำนวน 10 ชุด ให้นักเรียนเลือกตามลำดับความชอบจากมากไปหาน้อย โดยทดสอบกับประชากรชายหญิงจำนวน 100 คน ผลปรากฏว่า

- เด็กอนุบาลชอบสีปฐมภูมิมากที่สุด รองลงมาคือสีตติยภูมิ สีทุติยภูมิ และสีขาวดำ
- สีที่เด็กชอบมากที่สุดคือ สีแดง รองลงมาคือสีเหลือง สีแสด สีแสดเหลือง สีเขียวเหลือง สีแสดแดง สีขาว สีน้ำเงิน สีเขียว สีม่วงน้ำเงิน สีม่วงแดง สีม่วง สีเขียวน้ำเงิน และสีดำ

ภาพที่ 15 แสดงวงล้อสี

2.6.5 การใช้สีตามระบบการพิมพ์ คือ การใช้สีตามระบบสี CMYK ในระบบการพิมพ์ เป็นระบบสีที่ตรงข้ามกับระบบสี RGB สีกลุ่ม CMYK เมื่อรวมกันเข้าก็จะกลายเป็นสีดำ แต่ในความเป็นจริงในระบบการพิมพ์นั้นเป็นการยากที่จะรวมสีทั้ง 3 ให้กลายเป็นสีดำ เพราะเมื่อ

³ สุดาพร ประหัสฎางกูร, “สีของอุปกรณ์การสอนที่นักเรียนระดับอนุบาลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514)

เอาสีทั้ง 3 มารวมกันแล้ว จะได้เป็นสีน้ำตาลเข้ม ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาในการใช้งานมักจะรวมเอาสีดำเข้ามาใช้อีกหนึ่งสีเสมอ

สีเหลือง	(Yellow)	ใช้อักษรย่อ Y
สีม่วงแดง	(Magenta)	ใช้อักษรย่อ M
สีน้ำเงินเขียว	(Cyan)	ใช้อักษรย่อ C
สีดำ (Black)		ใช้อักษรย่อ K

ในระบบสี CMYK นี้ เราสามารถใช้พิมพ์เพื่อให้ได้ภาพสีที่เหมือนต้นฉบับมากที่สุด ภาพสีสีนี้หมายถึงการนำแม่พิมพ์ที่ทำจากฟิล์มแยกสีจำนวน 4 แผ่น มาพิมพ์ด้วยหมึกพิมพ์ 4 สีของ CMYK

ระบบกำหนดสีในการพิมพ์สอดสีจะระบุเป็นเปอร์เซ็นต์พื้นที่เม็ดสกรีนของหมึกพิมพ์แม่พิมพ์สีทั้ง 4 สี ตัวอย่างสีที่สั่งแล้วถ้าเป็น 10%Y 50%M 20%C หมายความว่าสีนั้นเกิดจากหมึกพิมพ์สีเหลือง พิมพ์เป็นเม็ดสกรีนขนาด 10 เปอร์เซ็นต์ หมึกพิมพ์สีม่วงแดงพิมพ์เป็นเม็ดสกรีนขนาด 50 เปอร์เซ็นต์ และหมึกพิมพ์สีน้ำเงินเขียวพิมพ์เป็นเม็ดสกรีนขนาด 20 เปอร์เซ็นต์

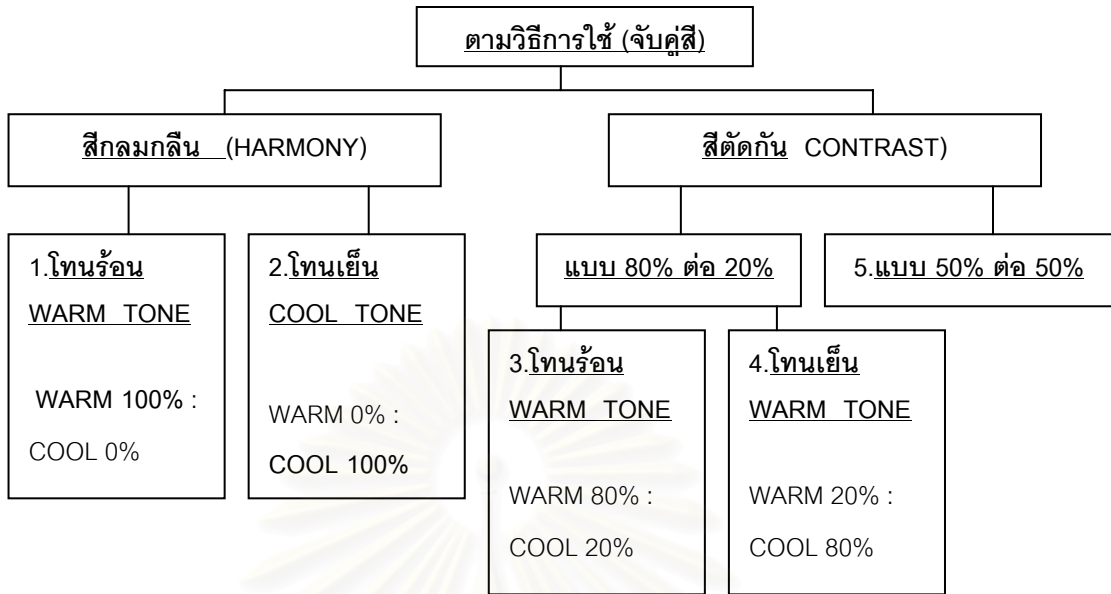
อย่างไรก็ตามในระบบสี CMYK นี้ยังสามารถพิมพ์ภาพสีได้แล้ว เรายังสามารถเลือกสั่งพิมพ์สีเฉพาะบางสีเท่านั้น ดังนั้น ในระบบนี้ก็จะสามารถพิมพ์ได้ทั้ง หนึ่งสี สองสี สามสี และสี่สี

ฉลองชัย สุรวัฒนบุรณ⁴ ได้ทำวิจัยในเรื่อง “แบบและสีของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กอนุบาล” พบว่า เด็กในระดับชั้นอนุบาล ชอบภาพสีหลายสีมากที่สุด รองลงมาคือภาพสี 1 สี และอันดับสุดท้ายคือภาพขาว-ดำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴ฉลองชัย สุรวัฒนบุรณ, “แบบและสีของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กอนุบาล,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515)

2.6.6 การใช้สีตามวิธีการจับคู่สี มีวิธีการจับคู่สีดังต่อไปนี้

ภาพที่ 16 แสดงแผนผังการจับคู่สี

จากแผนผัง จะเห็นได้ว่า วิธีการจับคู่สีนั้นนอกจากมีการแบ่งการใช้สีออกเป็น สีโทนร้อน สีโทนเย็น ในอัตราส่วนหรือเปอร์เซ็นต์ที่แตกต่างกันแล้ว ยังมีการใช้สีแบบตัดกัน 50%:50% รวมอยู่ด้วย เป็นที่ทราบกันว่า เด็กปฐมวัยชอบภาพที่ใช้สีโทนร้อนมากกว่าภาพที่ใช้สีโทนเย็น แต่ยังไม่มีการวิจัยใดได้ทดลองการใช้สีตัดกันมาเป็นตัวอย่างให้เด็กเลือกเปรียบเทียบกับภาพที่ใช้สีโทนร้อนและโทนเย็น และในเปอร์เซ็นต์โทนร้อนและโทนเย็นที่แตกต่างกัน ทั้งแบบ 100% และแบบ 80%: 20% ทางผู้วิจัยจึงสนใจและได้เลือกใช้วิธีการจับคู่สีนี้ มาเป็นข้อมูลในการสร้างเครื่องมือวิจัย (รายละเอียดอยู่ในบทที่3) จากแผนผังจะเห็นอันดับตัวเลข 1-5 นั่นคือจำนวนการแบ่งวิธีการใช้สีตามการจับคู่สีและจะเป็นจำนวนของการสร้างเครื่องมือวิจัยในเรื่องการใช้สีอีกด้วย

2.6.7 การใช้สีตามจิตวิทยาการใช้สี สี มีผลในเชิงจิตวิทยาต่ออารมณ์และการ

รับรู้ของมนุษย์ และแต่ละสีจะให้ความรู้สึกที่ต่างกันออกไปตามแต่ประสบการณ์ของผู้ดู เช่น เมื่อมองสีแดง เราอาจรู้สึกถึงความร้อน ไฟ หรือการระงับภัย ซึ่งรายละเอียดเรื่องสีที่สื่อความหมายถึงสิ่งต่างๆ มีดังต่อไปนี้

- สีขาว** ให้ความรู้สึกเรียบง่าย สะอาด สุขภาพ ไม่ตื่นเต้น บริสุทธิ์ใจ โล่งสบาย
- สีดำ** ให้ความรู้สึกเศร้าหมอง หดหู่ เย็นบ ึบตัน หรือบางครั้งอาจดูสง่า จริงจัง
- สีน้ำเงิน** ให้ความรู้สึกขรึม สง่างาม จริงจังเยียบ น่าเกรงขาม

สีม่วง	ให้ความรู้สึกมีน้ำหนัก หนักใจ กังวลน่าสงสัย
สีแดง	ให้ความรู้สึกเร่าร้อน รุนแรง ต้องต่อสู้ ไม่สงบ อันตราย
สีส้ม	ให้ความรู้สึกเร่าร้อน อุดขาด สว่าง กล้าคิด
สีเหลือง	ให้ความรู้สึกสดใส สว่าง ระมัดระวัง
สีเขียว	ให้ความรู้สึกพักผ่อน สดชื่น งอกงาม เจริญเติบโต ขยายตัว
สีน้ำตาล	ให้ความรู้สึกหนัก สงบเสถียร เก่า อยู่ในกรอบหรือกฎเกณฑ์ แต่บางครั้งก็แสดงความร่วมมือ

3. การจัดหน้าของหนังสือ

หลักในการจัดหน้าของหนังสือแยกเป็นประเภทกว้างๆ ได้ 2 ลักษณะคือ

3.1 การใช้หลักการทางศิลปะในการจัดวางส่วนประกอบในทางออกแบบ

3.2 หลักความสัมพันธ์ระหว่าง ภาพ กับตัวหนังสือ

3.1 การใช้หลักการทางศิลปะในการจัดวางส่วนประกอบในทางออกแบบ

เป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการออกแบบทั่วไป ในหลักการนี้ประกอบไปด้วย⁵

ความกลมกลืน (Harmony) เช่น ความกลมกลืนในด้านรูปร่าง กลมกลืนในด้านสี

สัดส่วน (Proportion) ได้แก่ ความเหมาะสมด้านสัดส่วน

ความสมดุล (Balance) แบ่งออกเป็น

- ความสมดุลแบบสมมาตร (Symmetrical balance) คือ ความสมดุลที่เหมือนกันหรือเท่ากันทั้งสองด้าน

- ความสมดุลแบบอสมมาตร (Asymmetrical balance) คือ ความสมดุลที่อาจมีรูปร่าง ขนาด สี ที่แตกต่างกันสองด้านแต่น้ำหนักเท่ากัน

- ความสมดุลที่เป็นในลักษณะกระจายเป็นรัศมี คือ การออกแบบรอบวงโดยมีจุดศูนย์กลางหรือจะออกแบบจากจุดศูนย์กลางไปหารัศมีก็ได้ ทำให้เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวโดยมีแกนกลาง

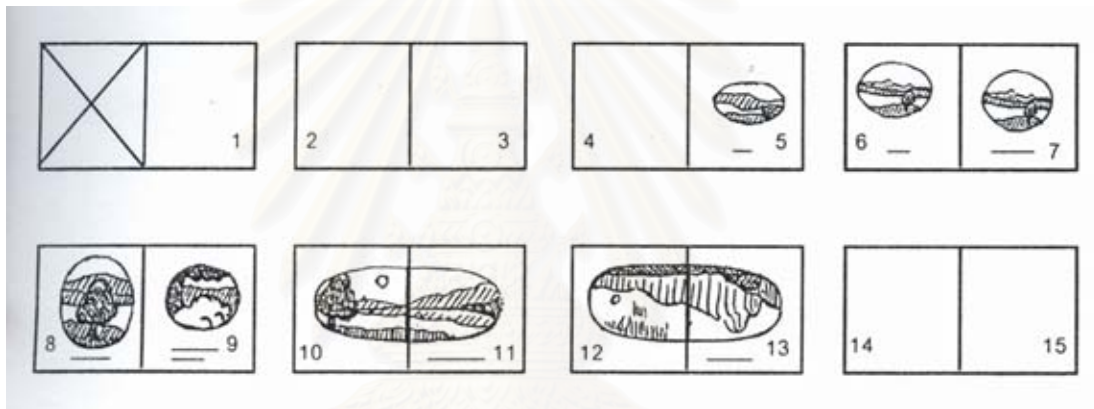
การเน้น (Emphasis) การเน้นเพื่อทำให้เกิดจุดเด่น เช่น เน้นด้วยรูปร่าง เน้นด้วยสี

⁵ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, เขาทำหนังสือกันอย่างไร, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544), หน้า69-72.

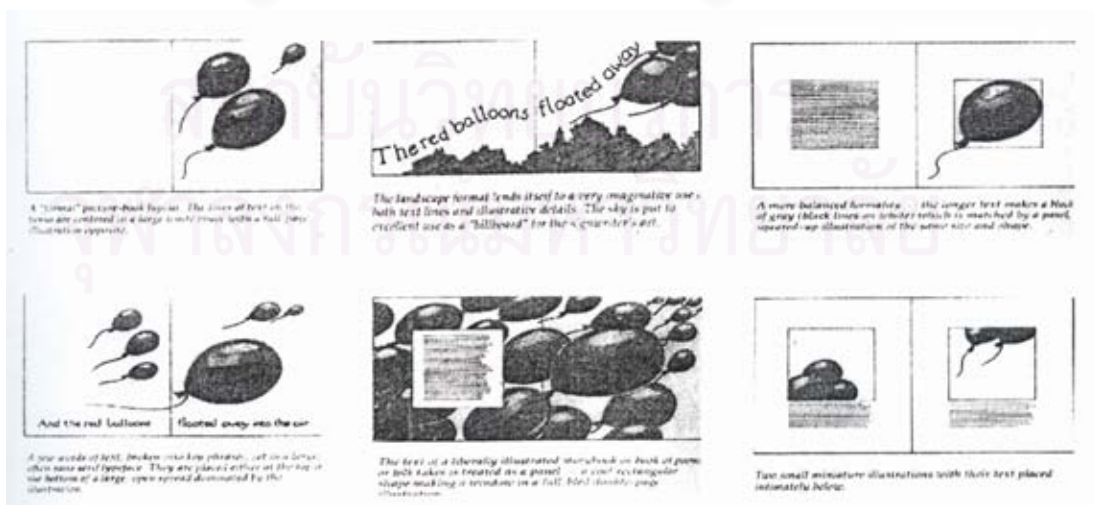
ช่วงจังหวะ (Rhythm) หมายถึง ความเคลื่อนไหวที่มีจังหวะ การเน้นระยะและการต่อเนื่องของรูปร่าง

- การจัดช่วงจังหวะซ้ำๆกัน (Repetition rhythm)
- การจัดช่วงจังหวะก้าวหน้า (Progression rhythm) คือ การจัดช่วงจังหวะให้เพิ่มขึ้น เช่น เพิ่มเส้นให้มีความหนาบาง เพิ่มสีอ่อนแก่
- การจัดช่วงจังหวะต่อเนื่อง (Continuous rhythm) คือ การออกแบบให้ผู้มองได้มองต่อเนื่องกันไปจากส่วนนี้แล้วอยากมองไปหาส่วนนั้น

การตัดกัน (Contrast) การตัดกันช่วยให้ดูไม่ซ้ำซาก อาจจะดูตัดกันในรูปลักษณะ แสง เงา สี สิ่งสำคัญคือจะต้องนำการตัดกันมาใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม จึงจะทำให้แลดูงามตา และใช้ในปริมาณที่ไม่มากเกินไป

ภาพที่ 17 แสดงการจัดหน้าหนังสือ แบบใช้หลักการ “ช่วงจังหวะแบบก้าวหน้า” แสดงการขยายมุมมองกรอบของภาพให้กว้างขึ้นเรื่อยๆ

ภาพที่ 18 แสดงการจัดหน้าหนังสือ แบบใช้หลักการ “การจัดช่วงจังหวะต่อเนื่อง” แสดงความต่อเนื่องของภาพลูกโป่งที่ค่อยๆลอยขึ้นจากซ้ายไปขวาจนหลุดกรอบภาพออกไป

3.2 หลักความสัมพันธ์ระหว่าง ภาพกับตัวหนังสือ มีรูปแบบแสดงความสัมพันธ์

ระหว่างภาพ+ตัวหนังสือ อย่างกว้างๆ 4 รูปแบบ คือ

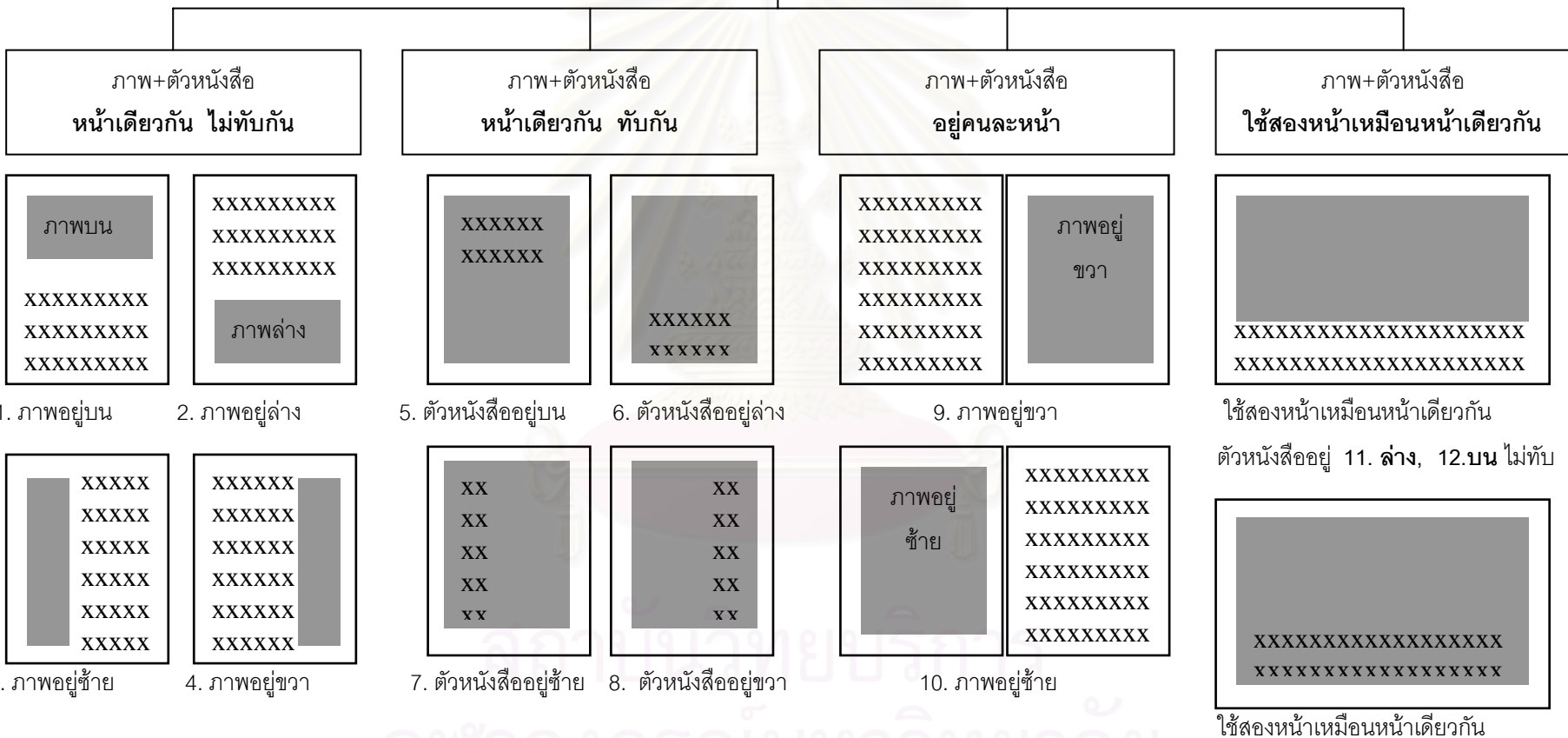
- ภาพ+ตัวหนังสือ ไม่ทับกัน
- ภาพ+ตัวหนังสือ ทับกัน
- ภาพ+ตัวหนังสือ อยู่คนละหน้า
- ภาพ+ตัวหนังสือ ใช้สองหน้าเหมือนหน้าเดียวกัน

ซึ่งในรายละเอียดการแบ่งหมวดหมู่การจัดหน้าหนังสือจะแสดงผังภาพต่อไปนี้ (หน้าถัดไป)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจัดหน้าหนังสือ

ภาพที่ 19 แสดงแผนผังการจัดหน้าหนังสือ 14 แบบ (แสดงเป็นภาพ12แบบ)

ตัวหนังสืออยู่ 13.ล่าง, 14.บน ทับกัน

อย่างไรก็ตาม **จินตนา ไบกาซูยี**⁶ กล่าวว่า หน้าหนังสือที่ได้รับการออกแบบที่ดีนั้น หมายถึงหน้าหนังสือที่มีเนื้อหาไปได้อย่างงามกับรูปภาพ โดยเฉพาะหนังสือภาพสำหรับเด็ก ซึ่งในปัจจุบันนิยมการจัด 2 หน้าคู่กันไป (Double spread) กล่าวคือ เมื่อผู้อ่านกางหนังสือออก จะเห็นภาพปรากฏอยู่บนหน้าสองหน้าคู่กันไป ผู้วาดภาพหรือผู้ออกแบบหนังสือจะต้องตัดสินใจว่าจะวาดภาพหน้าคู่ หรือจะวาดหน้าละภาพ หรือหน้าละครึ่งภาพ ในกรณีที่วาดหน้าคู่ จะต้องระวังการวาดให้ดูเป็นภาพเดียวกันในสองหน้า โดยใช้องค์ประกอบการจัดภาพ และน้ำหนักของภาพเข้ามาช่วย และพึงระวังหลีกเลี่ยงอย่าให้ภาพที่เป็นส่วนสำคัญ อยู่ตรงบริเวณกึ่งกลางรอยต่อระหว่างหน้า เนื่องจากเมื่อเวลาพิมพ์เข้าเล่ม เย็บเล่ม ภาพส่วนสำคัญจะหายไป

4. ตัวอักษร

4.1 ขนาดของตัวอักษร

วิริยะ สิริสิงห์⁷ กล่าวว่า “ขนาดตัวอักษรจะค่อยลดลงตามลำดับวัยที่เจริญเติบโตขึ้น หรือโดยกลับกัน ยิ่งเด็กอายุน้อยลง ขนาดของตัวอักษรก็จะโตขึ้นเป็นปฏิภาคกลับกัน”

จินตนา ไบกาซูยี⁸ กล่าวว่า “การเลือกชนิดตัวอักษร ไม่ควรใช้ตัวอักษรประดิษฐ์บรรจง ให้ใช้ตัวอักษรที่อ่านง่ายชัดเจน การเลือกขนาดตัวอักษรขึ้นอยู่กับปริมาณของเนื้อเรื่อง หรือความยาวของเรื่อง รูปเล่มของหนังสือ และวัยของผู้อ่าน หากเป็นเด็กเล็กถึงขั้นประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3) ควรใช้ขนาดตัวอักษรโตประมาณ 32-28 พอยต์”

หทัย ตันหยง⁹ ขนาดตัวหนังสือมีความสำคัญต่อการใช้สายตาของเด็กอย่างยิ่ง จากผลของการศึกษาพบว่า เด็กยิ่งเล็กกลับต้องใช้ตัวอักษรใหญ่ เด็กโตใช้ตัวอักษรเล็กลง โดยประมาณขนาดที่เหมาะสม คือ

เด็กเล็กช่วงแรก	ขนาด	48	พอยท์
เด็กเล็กช่วงหลัง	ขนาด	32	พอยท์
เด็กโต	ขนาด	24	พอยท์
วัยรุ่น	ขนาด	19	พอยท์ครึ่ง

⁶ จินตนา ไบกาซูยี, การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก, หน้า70-71.

⁷ วิริยะ สิริสิงห์, การสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน, หน้า34.

⁸ จินตนา ไบกาซูยี, เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก, หน้า17.

⁹ หทัย ตันหยง, การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก, (พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2525), หน้า220-221.

ณรงค์ ทองปาน¹⁰ ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก การรับรู้ทางสายตาของเด็กนั้นจะรับรู้สิ่งต่างๆในลักษณะรวมๆไม่สนใจรายละเอียด ลักษณะอย่างนี้สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องขนาดของตัวอักษรว่า จะต้องใช้อักษรขนาดโตสำหรับเด็กเล็กๆ ขนาดของตัวอักษรที่ควรใช้ในหนังสือสำหรับเด็ก มีดังนี้

เด็กเล็ก	ขนาด	40 พอยท์
เด็กอนุบาล	ขนาด	32 พอยท์
เด็กประถมศึกษา	ขนาด	24 พอยท์

โดยสรุป ขนาดของตัวอักษรที่ควรใช้ในหนังสือภาพสำหรับเด็กคือ 28 – 32 พอยท์ โดยคำนึงถึงความยาวของเนื้อเรื่องด้วย

4.2 สีของตัวอักษร¹¹

วิริยะ สิริสิงห์ กล่าวว่า หนังสือส่วนมาก พิมพ์สีดำนบนพื้นกระดาษขาว เพราะต้นทุนในการพิมพ์บนกระดาษขาวต่ำกว่าพิมพ์ลงบนกระดาษสี และหมึกสีดำก็ราคาถูกกว่าหมึกพิมพ์สีอื่นๆ อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่ต้องคิดถึงก่อนอื่นก็คือ การตัดกันของตัวอักษรกับพื้นที่พิมพ์ ถ้ายังตัดกันมาก ย่อมทำให้เห็นและอ่านชัดเจนมากขึ้นเท่านั้น

วรรณิ แยมประทุม วิจัยเรื่องความสามารถในการรับรู้อักษรสีต่างๆคือ สีเขียว สีน้ำเงิน และสีดำ ที่พิมพ์บนพื้นสีขาว พบว่าในกลุ่มเด็กชาย ความสามารถในการรับรู้อักษรสีต่างๆคล้ายๆกัน ซึ่งผิดกับเด็กหญิงที่มีความสามารถในการรับรู้อักษรสีต่างๆต่างกันมากในกลุ่ม แต่นี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่อาจไม่กระทบกระเทือนมากนักต่อการใช้อักษรสีมาออกแบบ และยังมีมองในแง่เด็กเก่งเด็กอ่อนแล้ว ไม่มีอะไรแตกต่างกันเลยในเรื่องการรับรู้อักษรทั้งสามสีนี้

อย่างไรก็ดี มีการค้นพบที่น่าสนใจ เช่นว่า ระหว่างอักษรสีน้ำเงิน กับสีเขียว อย่งไหนจะทำให้การรับรู้ในอัตราเร็วเท่ากัน ผลปรากฏว่า คำตอบคือ ทัดเทียมกัน นั่นก็คือจะพิมพ์อักษรเป็นสีเขียวหรือสีน้ำเงินก็ได้ เด็กรับรู้ได้เท่ากัน แต่เมื่อเปรียบเทียบอัตราเร็วของการรับรู้อักษรสีดำดูบ้าง ปรากฏว่า อักษรสีเขียวและสีน้ำเงินให้ผลดีกว่าอักษรสีดำ

ที่กล่าวมานี้ หมายถึงการพิมพ์อักษรสีใดสีหนึ่งบนพื้นสีขาว แต่ถ้าพิมพ์อักษรทั้งสามสีไว้ด้วยกันในหน้าเดียวกัน ผลการวิจัยบอกว่า จะไม่มีสีใดมีพลังมากกว่ากันอย่างเด่นชัด แต่แนวโน้มว่าอักษรสีดำจะทำให้เด็กสามารถรับรู้ได้ดีกว่าอีกสองสีเมื่อพิมพ์อยู่ด้วยกัน

5. การจัดรูปเล่มของหนังสือ

¹⁰ ณรงค์ ทองปาน, การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก, หน้า107-108.

¹¹ วิริยะ สิริสิงห์, การสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน, หน้า35-36.

5.1 รูปร่างของหนังสือ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์¹² รูปร่างลักษณะทั่วไปของหนังสือ มีทั้งแนวตั้ง และแนวนอน แต่หลักในการทำรูปเล่มหนังสือเพื่อให้คงทนนั้น มักจะออกแบบเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสเพราะตามหลักแล้วของที่มีลักษณะเป็นทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส เวลาตกน้ำหนักจะกระจาย ไม่เสียหายง่ายๆ หนังสือก็เช่นกัน ก็จะมีขนาดและการหยิบจับของเด็กก็สะดวก

ณรงค์ ทองปาน¹³ หนังสือสำหรับเด็กที่จำหน่ายอยู่ในท้องตลาดส่วนมากมีรูปเล่มอยู่ 2 แบบ คือรูปเล่มแบบแนวตั้ง และรูปเล่มแบบแนวนอน หลักของการออกแบบรูปเล่มของทั้งสองแบบนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกในการพิมพ์และความสะดวกในการหยิบฉวยของเด็ก ไม่ได้อยู่ที่ความสนใจ “หลักของความสนใจ” เกี่ยวกับรูปร่างของเล่มหนังสือที่แปลก เช่น รูปร่างรูปเล่มที่เข้ากับเนื้อหาภายใน หรือทรงหลายเหลี่ยม วงกลม วงรี แบบพับ เป็นต้น

5.2 ขนาดของหนังสือ

วิริยะ สิริสิงห¹⁴ กล่าวว่า “ขนาดรูปเล่มและการวางหน้า หนังสือเล่มใหญ่กับหนังสือเล่มเล็กเด็กชอบเท่ากัน แต่เนื่องจากขนาดหนังสือเด็กในประเทศเราที่นิยมใช้กันมีอยู่เพียง 2 ขนาด คือ 16 หน้ายก กับ 8 หน้ายก ทั้งนี้เพราะถือเอาหลักประหยัดเป็นสำคัญ”

สมศักดิ์ ศรีมานิช¹⁵ ได้กล่าวถึงเรื่องขนาดของหนังสือว่า “ขนาดของหนังสือที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเด็กนั้น ยังไม่มีการวิจัย จึงไม่สามารถระบุได้ และเด็กก็ชอบขนาดต่างๆ กันออกไป เช่นบางเวลาเด็กชอบขนาดเล่มเล็ก ต่อๆ มาอาจชอบขนาดใหญ่ และอาจกลับมาชอบขนาดเดิมก็ได้ ไม่แน่นอนเสมอไป”

5.3 จำนวนหน้า ความหนา ของหนังสือ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์¹⁶ กล่าวว่า จำนวนหน้าของหนังสือขึ้นอยู่กับวัยของเด็ก คือ

ถ้าเป็นหนังสือภาพสำหรับเด็กก่อนเข้าเรียน	ประมาณ 3 - 5 หน้า
เด็กเล็กอนุบาล - ป.1 (3-6ขวบ)	ประมาณ 10 - 20 หน้า
เด็กป.2 - ป.4	ประมาณ 20 - 60 หน้า
ประถมปลาย - ม.ต้น (ก่อนวัยรุ่น)	ประมาณ 100 - 200 หน้า

¹² ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การทำหนังสือสำหรับเด็ก, หน้า140.

¹³ ณรงค์ ทองปาน, การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก, หน้า101.

¹⁴ วิริยะ สิริสิงห, การสังเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน, หน้า38-39.

¹⁵ สมศักดิ์ ศรีมานิช, การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก, หน้า41.

¹⁶ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การทำหนังสือสำหรับเด็ก, หน้า142.

อย่างไรก็ตาม ในการกำหนดขนาดและจำนวนหน้าของหนังสือต้องมีความสัมพันธ์กับการเลือกชนิดและขนาดของกระดาษที่ใช้พิมพ์ด้วย เพราะการใช้กระดาษต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าของการตัดเศษทิ้งให้เหลือน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้ออกแบบจึงควรมีความรู้ในเรื่องขนาดกระดาษที่ใช้พิมพ์ตามโรงพิมพ์อยู่บ้าง

ขนาดกระดาษทางการพิมพ์¹⁷

การกำหนดขนาดของสิ่งพิมพ์ เป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงประการแรกในการวางแผนทางการพิมพ์ การกำหนดขนาดสิ่งพิมพ์ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานกระดาษพิมพ์ที่ใช้อยู่กระดาษที่ใช้ในการพิมพ์ปัจจุบันมีทั้งชนิดม้วนและชนิดแผ่น

- กระดาษม้วน คือ กระดาษชนิดต่างๆกัน ตั้งแต่กระดาษขรุขระไปจนถึงกระดาษอาร์ตที่ป้อนเข้าเครื่องพิมพ์เป็นม้วนกระดาษสำหรับงานพิมพ์ต่อเนื่อง มีขนาดต่างๆกัน ตามความต้องการของเครื่องพิมพ์

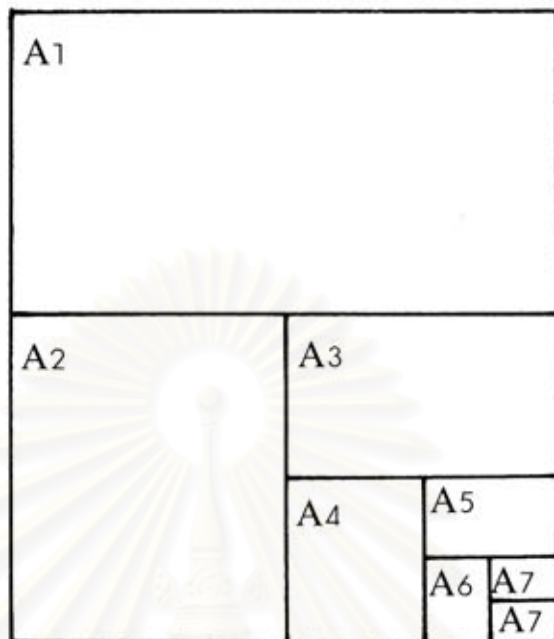
- กระดาษแผ่น เป็นกระดาษที่ป้อนเข้าเครื่องพิมพ์ในลักษณะเป็นแผ่นมีขนาดต่างๆ กันหลายขนาด

ปัจจุบันได้มีการกำหนดมาตรฐานขนาดกระดาษโดยหน่วยงานระหว่างชาติ เรียกว่ามาตรฐานสิ่งพิมพ์ของ ISO (International Organization for Standardization) ซึ่งขนาดกระดาษมาตรฐานแบ่งออกเป็น 3 ชุด คือ ชุดเอ(A) ชุดบี(B) และชุดซี (C) ขนาดของไอเอสไอนี้จะหมายถึงขนาดของกระดาษที่ตัดเฉียนแล้ว ซึ่งเป็นขนาดที่ใช้พิมพ์จริง เมื่อตัดขอบออกแล้วกระดาษชุด A และชุด B หรือกระดาษซีรี่ส์ A และ B จะเป็นขนาดที่ใช้พิมพ์สิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ หรือสิ่งพิมพ์ทั่วไป กระดาษซีรี่ส์ C เป็นขนาดของซองจดหมาย

กระดาษขนาดมาตรฐานทั้ง 3 ขนาดของ ไอเอสไอเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีการแบ่งให้ด้านข้างมีสัดส่วนเป็น 1:2 หรือประมาณ 1:1.414 โดยประมาณ คือ ด้านกว้างเป็น 841 มิลลิเมตรด้านยาวจะประมาณ 1.414 เท่าของด้านกว้างคือ 1,189 มิลลิเมตร

การกำหนดขนาดของกระดาษแต่ละซีรี่ส์ จะใช้ตัวเลขตามหลังตัวอักษร เช่น ขนาด A1 A2 A3 A4 เป็นต้น ขนาดกระดาษ A0จะเป็นกระดาษขนาดใหญ่ที่สุด A1จะมีขนาดเป็นครึ่งหนึ่งของ A0 และกระดาษขนาด A2 จะมีขนาดครึ่งหนึ่งของ A1 เป็นเช่นนี้ไปเรื่อยๆ

¹⁷ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, เขาทำหนังสือกันอย่างไร, หน้า52-56.

ภาพที่ 20 แสดงการตัดแบ่งขนาดของกระดาษชุด เอ (A-Series)

ตารางที่ 6 แสดงขนาดของกระดาษชุด เอ (A-Series)

ขนาดที่เรียก	ขนาดเป็นมิลลิเมตร	ขนาดเป็นนิ้ว
A0	$841 \times 1,189$	33.11×46.81
A1	594×841	23.39×33.11
A2	420×594	16.54×23.39
A3	297×420	11.69×16.54
A4	210×297	8.27×11.69
A5	148×210	5.83×8.27
A6	105×148	4.13×5.83
A7	74×105	2.91×4.13
A8	54×74	2.05×2.91
A9	37×54	1.46×2.05
A10	26×37	1.02×1.46

ตารางที่ 7 แสดงขนาดของกระดาษชุด บี (B-Series)

ขนาดที่เรียก	ขนาดเป็นมิลลิเมตร	ขนาดเป็นนิ้ว
B0	1.000 × 1.414	39.37 × 55.66
B1	707 × 1.000	27.83 × 39.37
B2	500 × 707	19.68 × 27.83
B3	353 × 500	13.89 × 19.68
B4	250 × 353	9.84 × 13.89
B5	176 × 250	6.92 × 9.84
B6	125 × 176	4.92 × 6.92
B7	88 × 125	3.46 × 4.92
B8	62 × 88	2.96 × 3.46
B9	44 × 62	1.73 × 2.96
B10	31 × 44	1.48 × 1.73

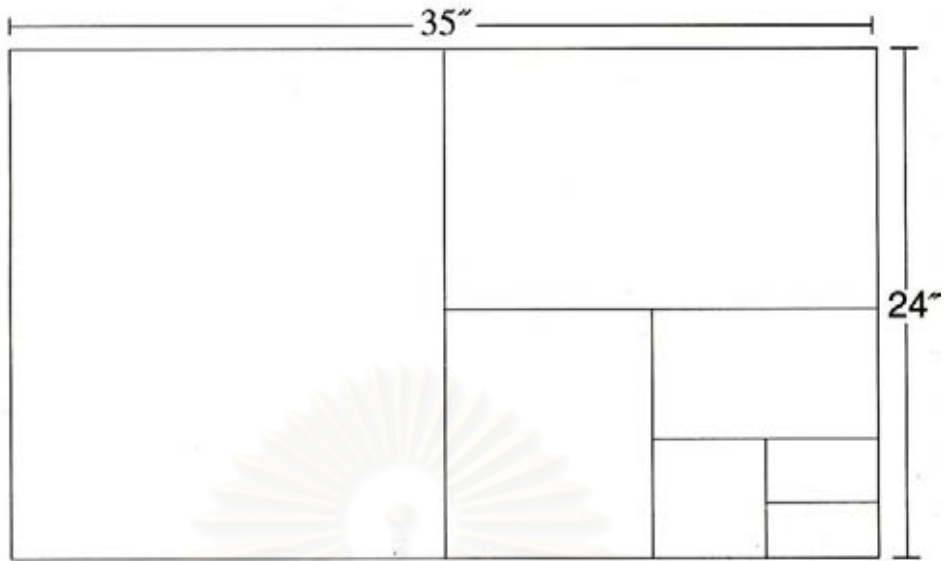
ขนาดกระดาษพิมพ์และสิ่งพิมพ์ในประเทศไทยในปัจจุบัน

ในประเทศไทยขนาดกระดาษแผ่นที่นิยมใช้กันแต่ดั้งเดิมมี 2 ขนาด คือ

- ขนาด 24 × 35 นิ้ว และ
- ขนาด 31 × 43 นิ้ว

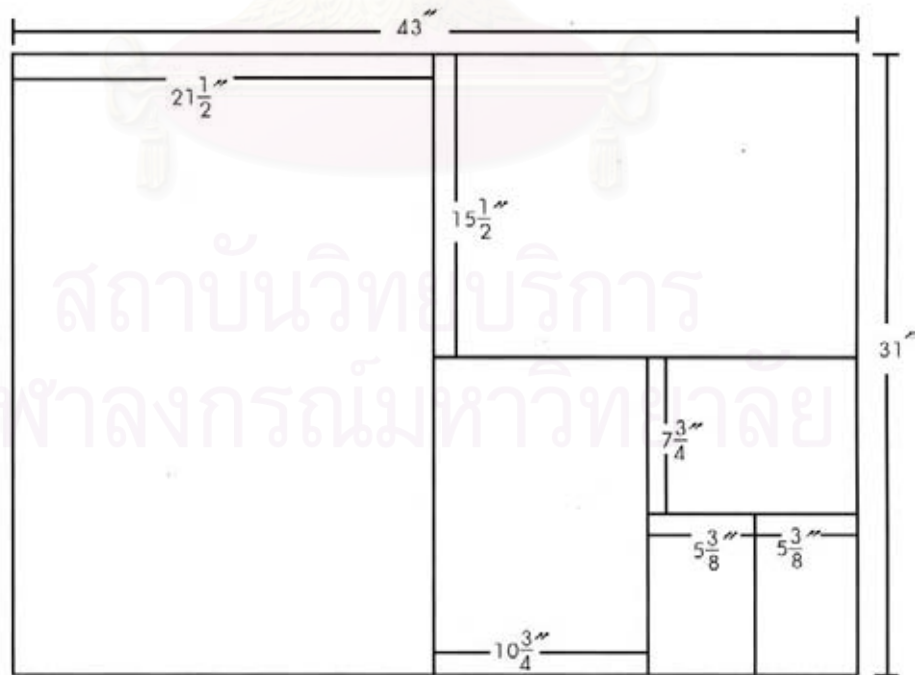
กระดาษขนาด 24 × 35 นิ้ว เป็นกระดาษที่มีขนาดสอดคล้องกับขนาดมาตรฐานไอเอสโอ คือกระดาษชุด A (กระดาษขนาด A1 = 23.39 × 33.39 นิ้ว) กระดาษขนาด 24 × 35 นิ้วนี้จะมาจากกระดาษแผ่นใหญ่ขนาด 48×35 นิ้วแล้วพับตัด 1 ครั้ง เราจะเรียกขนาดพิเศษ เช่น ขนาดตัดสองพิเศษ ขนาดตัดสี่พิเศษ เป็นต้น เหตุที่มีคำว่าพิเศษต่อท้ายเพราะขนาดกระดาษจะใหญ่กว่าปกติทั่วไปเล็กน้อย

สิ่งพิมพ์ที่ใช้กระดาษขนาด 24×35 นิ้ว ที่พบเห็นกันทั่วไปก็คือ นิตยสาร วารสารขนาด A4 (210×294 มิลลิเมตร หรือ 8 ¼ × 11 ¾ นิ้ว) และหนังสือขนาด A5 (148 × 210 มิลลิเมตร หรือ 5 ¾ × 9 ¼ นิ้ว) หรือโปสเตอร์ขนาด 24 × 35 นิ้ว หรือ 17 × 24 นิ้ว และแผ่นปลิวขนาด A4

ภาพที่ 21 แสดงขนาดกระดาษ 24 x 35 นิ้ว

กระดาษขนาด 31x43 นิ้ว เป็นขนาดมาตรฐานเดิมที่ใช้กันมานานแล้ว เรียกว่าเป็นขนาดธรรมดา เมื่อนำไปตัดเข้าเครื่องพิมพ์จะตัดเป็น 2 ส่วน หรือ 4 ส่วน ก็ได้ตามขนาดสิ่งพิมพ์ที่ต้องการ

ภาพที่ 22 แสดงขนาดกระดาษ 31x43 นิ้ว

นิตยสาร วารสาร ขนาด 4 หน้ายก ($10\frac{1}{4} \times 15$ นิ้ว) จะใช้กระดาษขนาด 31×43 นิ้ว ตัดครึ่งแผ่นเหลือ $21\frac{1}{2} \times 31$ นิ้ว แล้วนำไปพิมพ์ด้านหนึ่ง 2 หน้าและอีกด้านหนึ่ง 2 หน้ารวมเป็น 4 หน้า ส่วนหนังสือขนาด 8 หน้ายก ($7\frac{1}{2} \times 10\frac{1}{4}$ นิ้ว) จะใช้กระดาษขนาดเดียวกันพิมพ์ด้านละ 4 หน้า 2 ด้าน รวม 8 หน้า หน้า 1,4,5,8 อยู่ด้านหนึ่งหน้า 2,3,6,7 อยู่อีกหน้าหนึ่ง ในการพิมพ์หนังสือนั้น ถ้าใช้กระดาษ 31×43 นิ้ว เวลาพับเป็นเล่มจะได้หนังสือขนาดดังนี้

- 32 หน้ายกกระดาษ คือ 5×3.6 นิ้ว
- 16 หน้ายกกระดาษ คือ 5×7.25 นิ้ว
- 8 หน้ายกกระดาษ คือ 7×10.25 นิ้ว

คำว่า “ยก” จะเป็นการบอกความหนาของหนังสือ เช่น หนังสือขนาด 16 หน้ายก ถ้าพิมพ์ 32 หน้า ก็จะเป็นหนา 2 ยก เป็นต้น

การพับหน้ายกสำหรับกระดาษ 16 หน้ายก หมายความว่า ทั้ง 16 หน้า จะอยู่บนกระดาษแผ่นเดียว คือ ด้านหนึ่งมี 8 หน้า และอีกด้านหนึ่ง 8 หน้า

หน้าที่ 1, 4, 5, 8, 9, 12, 13 และ 16 อยู่ด้านหนึ่ง

หน้าที่ 2, 3, 6, 7, 10, 11, 14 และ 15 อยู่อีกหน้าหนึ่ง

1.4 ปก

จินตนา ไบกาชูยี¹⁸ กล่าวถึงการออกแบบปกหนังสือสำหรับเด็กว่า “ปกควรมีสีสัน สะดุดตา แต่ไม่ควรมีสีพื้นเข้มจัดที่ไม่น่าอ่าน ปกมีชื่อเรื่องที่เด่นชัด ภาพบนปกแสดงลักษณะบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง อาจเป็นตัวละครหรือฉากตอนใดตอนหนึ่งที่น่าสนใจในเนื้อเรื่อง เพื่อเร้าความสนใจของผู้อ่าน ให้อยากเปิดภายในหนังสืออ่าน การออกแบบปกพยายามไม่ให้เหมือนใคร ใช้ความคิดริเริ่ม ตัวอักษรชื่อเรื่อง ควรยึดหลักให้อ่านง่ายไม่หรูหรา แต่สะดุดตา ปัจจุบันมีความนิยมออกแบบปก ให้ปกหน้าและปกหลังติดต่อกันเป็นหน้าเดียว ฟังระวังอยู่เสมอว่า ปกหนังสือคือโฉมหน้าสำคัญของหนังสือเล่มนั้นทั้งเล่มเลยทีเดียว

¹⁸ จินตนา ไบกาชูยี, การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก, หน้า69-70.

บทที่3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ภายหลังการศึกษารวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากวรรณกรรม และเอกสารพื้นฐานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัยแล้ว จะได้แนวทางการดำเนินงานวิจัย ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดของขั้นตอนวิธีเก็บและรวบรวมข้อมูลต่างๆ ทั้งเกณฑ์เลือกกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือวิจัย วิธีเก็บข้อมูล ดังจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อค้นหารูปแบบการออกแบบภาพประกอบในหนังสือภาพ สำหรับเด็กปฐมวัย ที่เด็กชื่นชอบมากที่สุด โดยศึกษาในด้าน การใช้สีของภาพประกอบที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง และการจับคู่สี แบบสีกลมกลืนและสีตัดกันที่เด็กชื่นชอบมากที่สุด
2. ค้นหารูปแบบการออกแบบจัดหน้าของหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ดึงดูดใจและเด็กชื่นชอบมากที่สุด

คำจำกัดความ

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่อยู่ในช่วงก่อนวัยเรียน คือ ช่วงก่อนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือเด็กในระดับชั้นอนุบาล อายุระหว่าง 3-5 ปี

หนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง หนังสือที่มุ่งเน้นนำเสนอภาพสำคัญกว่าตัวหนังสือ สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี โดยปกติจะมีตัวหนังสือหรือไม่ก็ได้ และมีการแบ่งประเภทหนังสือภาพออกเป็นหลายประเภท ตัวอย่างเช่น หนังสือแสดงตัวเลขและจำนวนนับ หนังสือแสดงความคิดรวบยอด หนังสือภาพประกอบเรื่องๆ ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถจัดแยกรูปแบบหนังสือได้อีก 3 รูปแบบ คือ แบบที่มีเนื้อเรื่อง แบบที่ไม่มีเนื้อเรื่อง และแบบที่เด็กเล่นได้ ซึ่งในที่นี้เลือกศึกษาหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัยเฉพาะแบบที่มีเนื้อเรื่อง เพื่อจะได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการออกแบบภาพกับเนื้อเรื่องที่แตกต่างกันได้

การเลือกประชากรที่ใช้ในงานวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย คือเด็กที่อายุระหว่าง 3 - 5 ปีที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพและปริมณฑล จึงนำอัตราการเกิดของเด็กปฐมวัยชายและหญิงในกรุงเทพที่จะมีอายุครบ 3ปี 4ปี 5ปี ในปี2547(ปีล่าสุด ปัจจุบันซึ่งกำลังดำเนินงานวิจัยปี2548) มาหาค่าเฉลี่ยของประชากรที่จะใช้ในการวิจัย

ตารางที่8 แสดงสถิติการเกิดของเด็กที่จะมีอายุครบ 3ปี 4ปี และ 5ปี ในปีพ.ศ.2547ในกรุงเทพฯ โดยคัดเฉพาะผู้มีสัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน

อายุ	ชาย	หญิง	รวม
3 ปี	31,115	29,683	60,798
4 ปี	35,678	33,900	69,578
5 ปี	34,489	33,081	67,570

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ฉะนั้นจำนวนประชากรเด็กที่อายุระหว่าง 3-5 ปี ในกรุงเทพฯมีทั้งหมด 197,946 คน

กลุ่มประชากร ในการเลือกกลุ่มตัวแทนของประชากร โดยถ้าประชากรทั้งหมดมี 197,946 คน คำนวณจำนวนตัวอย่างประชากรที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างสำเร็จประเมินค่า¹ เพื่อศึกษาค่าเฉลี่ยประชากรที่จะนำมาวิจัย โดยที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีความผิดพลาดได้ไม่เกิน 15% จะมีกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 178 คนขึ้นไป ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้จะเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็น 200 คน

การแบ่งกลุ่มประชากร

คัดเลือกเด็กอายุ 3-5 ปีที่จะมาใช้เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัย โดยดูตามโรงเรียน ซึ่งสามารถแยกประเภทโรงเรียนตามหน่วยงานที่สังกัด ออกมาได้ 3 ประเภท คือ

1. โรงเรียนที่สังกัดกับกรุงเทพมหานคร
2. โรงเรียนอนุบาลที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็นของรัฐบาล ทั้งนี้รวมถึงโรงเรียนอนุบาลสาธิตต่างๆที่เคยสังกัดกับทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งปัจจุบันโอนย้ายมาเป็นของกระทรวงศึกษาธิการ
3. โรงเรียนอนุบาลที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน

¹ ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุขโข, การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่3(กรุงเทพมหานคร: บริษัท บุญศิริการพิมพ์ จำกัด, 2544), หน้า 133.

กลุ่มประชากรในการวิจัยจำนวน 200 คน แบ่งตามโรงเรียนสังกัดต่างๆดังนี้
 ตารางที่ 9 แสดงการแบ่งกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ที่	โรงเรียน	จังหวัด	สังกัด	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1.	โรงเรียนวัดสุทัศน์	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร	= 40 คน
2.	โรงเรียนกลาโหมอุทิศ	นนทบุรี	กระทรวงศึกษาธิการ	= 40 คน
3.	โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ	กรุงเทพฯ	กระทรวงศึกษาธิการ	= 40 คน
4.	โรงเรียนพร้อมพรรณวิทยา	กรุงเทพฯ	สนง.คณะกรรมการศึกษาเอกชน	= 40 คน
5.	โรงเรียนอนุบาลสุนี	กรุงเทพฯ	สนง.คณะกรรมการศึกษาเอกชน	= 40 คน
			รวม	= 200 คน

ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของเครื่องมือวิจัย

ในการเก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือซึ่งเป็นแผนภาพคำถามทั้งหมด 6 ชุด คำถามคำถาม 7 ข้อ ใช้ถามกับเด็กปฐมวัยซึ่งมีอายุระหว่าง 3-5 ปี โดยเนื้อหาโดยรวมของคำถามทั้งหมดจะมุ่งหาคำตอบ เพื่อตอบกับสิ่งที่ปัญหาของงานวิจัยต้องการทราบดังต่อไปนี้

- การใช้สีตามระดับหรือน้ำหนักสี(Tone)ในภาพประกอบ ที่มีเนื้อหาแตกต่างกัน 3 แบบ เด็กจะชอบภาพที่เหมือนหรือต่างกันหรือไม่ อย่างไร (ในที่นี้การใช้สีตามระดับหรือน้ำหนักสีคือ สีผสมขาว -หรือสีระดับสว่าง Bright Tone, สีผสมเทา -หรือสีระดับหม่น Subdued Tone, สีผสมดำ -หรือสีระดับมืด Dark Tone, สีแท้ -หรือสีระดับสดเข้ม Vivid Tone)
- ลักษณะการใช้สีตามการจับคู่สีการจับคู่สี (สีกลมกลืน, สีตัดกัน) ใน 5 รูปแบบ คือ โทนร้อน 100%, โทนร้อน 80%, โทนเย็น 100%, โทนเย็น 80%, และสีตัดกัน ในภาพประกอบ ที่เด็กชอบการจับคู่สีแบบใดมากที่สุด
- ลักษณะการจัดหน้าหนังสือแบบเดี่ยวที่เด็กชอบมากที่สุด
- ลักษณะการจัดหน้าหนังสือแบบคู่ที่เด็กชอบมากที่สุด
- และในการจัดหน้าหนังสือทั้งแบบหน้าเดี่ยวและแบบหน้าคู่ เด็กชอบการจัดหน้าแบบใดมากกว่ากัน

การสร้างเครื่องมือวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 1 แบ่งเนื้อหาของหนังสือภาพ และเลือกรื่องของนิทานที่จะนำมาสร้างเครื่องมือ

ต้องมีการแบ่งเนื้อหาของหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัยได้เสียก่อน แล้วจึงเลือกเรื่องของหนังสือที่ใช้เป็นตัวแทนของเนื้อหาของเรื่องแต่ละประเภท และนำมาสร้างเครื่องมือวิจัย เพื่อหาคำตอบเรื่องการใช้สี ว่าสีแบบใด(สีแท้-สีระดับสดเข้ม, สีผสมขาว-สีระดับสว่าง, สีผสมเทา-สีระดับหม่น, สีผสมดำ-สีระดับมืด)ตามน้ำหนักหรือระดับของสีนี้ ที่เด็กชอบมากที่สุด และมีเหตุผลของความชอบระหว่างสีที่ชอบกับเนื้อหาของนิทานแต่ละเล่มที่แตกต่างกันหรือไม่ เช่น นิทานที่ให้อารมณ์ตื่นเต้น ตีใจ หรือโศกเศร้า เด็กจะชอบภาพในแบบที่ใช้สีต่างกันหรือไม่

ทั้งนี้เมื่อสืบค้นข้อมูลการแบ่งประเภทเนื้อหาของหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ในปัจจุบันมีการแบ่งเนื้อหาของหนังสือ โดยพูดรวมหนังสือสำหรับเด็กทั้งหมด คือตั้งแต่หนังสือสำหรับเด็กเล็กจนถึงเด็กโตระดับมัธยม และรวมหนังสือทุกประเภทเข้าด้วยกัน ทั้งหนังสือนิทาน หนังสือเรียน การแบ่งเนื้อหาจึงหลากหลายและกว้างมาก ไม่มีการแบ่งเนื้อหาโดยเฉพาะเจาะจง หนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการเข้าพบกับผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือสำหรับเด็ก รศ.เกริก ยุ้นพันธ์ และเอาข้อมูลการแบ่งประเภทเนื้อหาของเรื่องทั้งหมดนี้ให้อาจารย์ช่วยเลือกว่า ในหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย มักจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใดได้บ้าง ซึ่งอาจารย์ได้แบ่งเนื้อหาในหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัย
2. หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตสัตว์
3. หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก

เมื่อแบ่งเนื้อหาของเรื่องได้แล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการเลือกเรื่องของนิทาน ที่จะนำมาใช้เป็นตัวแทนของเนื้อหาที่ต่างกัน และสร้างภาพประกอบให้เด็กปฐมวัยเลือกภาพที่ชอบ การเลือกเรื่องนี้ทำโดย เข้าพบคุณครูประจำชั้นระดับอนุบาลจำนวน 6 คน ใน 3 โรงเรียน ให้คุณครูทั้ง 6 ท่านเขียนรายชื่อนิทานที่คิดว่า เด็กในชั้นเรียนรู้จักอย่างดี มาคนละ 6 เรื่อง โดยจะต้องมีเนื้อหาของเรื่องเกี่ยวกับ การผจญภัย ชีวิตสัตว์ และความรัก เมื่อได้รายชื่อเรื่องมาทั้งหมด ผู้วิจัยได้คัดเลือกชื่อเรื่องที่ซ้ำกันที่คุณครูประจำชั้นเสนอมา ได้แก่

เรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย ได้แก่เรื่อง หนูน้อยหมวกแดง ลูกหมูสามตัว

เรื่องเกี่ยวกับชีวิตสัตว์ ได้แก่เรื่อง ราชสีห์กับหนู กบเลือกนาย กระจ่างกับเต่า

เรื่องเกี่ยวกับความรัก ได้แก่เรื่อง เจ้าชายกบ สโนไวส์กับคนแคระทั้งเจ็ด เจ้าหญิงนิทรา

และให้ผู้เชี่ยวชาญหนังสือสำหรับเด็ก รศ.เกริก ยุ้นพันธ์ เลือกเรื่องที่เป็นตัวแทนของนิทานที่มีเนื้อหาต่างๆ สรุปได้ว่า

1. หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัย เลือกเรื่อง หนูน้อยหมวกแดง
2. หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตสัตว์ เลือกเรื่อง ราชสีห์กับหนู
3. หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก เลือกเรื่อง เจ้าชายกบ

ขั้นตอนที่2 สร้างภาพประกอบให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง(สร้างแบบสอบถามข้อ1-3)

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะได้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามที่เป็นแผ่นภาพให้เลือกตอบจำนวน 3 ชุด ชุดละ 4 ภาพ ซึ่งภาพหนึ่งๆมีขนาด 17x19 cm. ติดลงบนฟิวเจอร์บอร์ดสีขาวขนาด 27x29cm. ซึ่งจะใช้ถามเด็กปฐมวัย ถึงรูปแบบการใช้สีตามน้ำหนักหรือระดับของสี(Tone)ที่เด็กชอบมากที่สุด และจะทราบเพิ่มขึ้นอีกว่าเนื้อหาของเรื่องที่แตกต่างกัน เด็กจะชอบภาพที่ใช้สีต่างกันหรือไม่

ชุดที่ 1 แผ่นภาพแสดงภาพประกอบเรื่องหนูน้อยหมวกแดง (เนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัย)

แผ่นที่ A1 ภาพใช้สีผสมขาว - สีระดับสว่าง(Bright Tone) เท่านั้น

แผ่นที่ A2 ภาพใช้สีผสมเทา - สีระดับหม่น(Subdued Tone) เท่านั้น

แผ่นที่ A3 ภาพใช้สีผสมดำ - สีระดับมืด(Dark Tone) เท่านั้น

แผ่นที่ A4 ภาพใช้สีแท้ - สีระดับสดเข้ม(Vivid Tone) เท่านั้น

(ดูตัวอย่างแผ่นภาพได้ที่ภาคผนวก)

และถามเด็กปฐมวัยว่า “หนูชอบภาพใดมากที่สุด”

ชุดที่ 2 แผ่นภาพแสดงภาพประกอบเรื่องราชสีห์กับหนู (เนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตสัตว์)

แผ่นที่ B1 ภาพใช้สีผสมขาว - สีระดับสว่าง(Bright Tone) เท่านั้น

แผ่นที่ B2 ภาพใช้สีผสมเทา - สีระดับหม่น(Subdued Tone) เท่านั้น

แผ่นที่ B3 ภาพใช้สีผสมดำ - สีระดับมืด(Dark Tone) เท่านั้น

แผ่นที่ B4 ภาพใช้สีแท้ - สีระดับสดเข้ม(Vivid Tone) เท่านั้น

(ดูตัวอย่างแผ่นภาพได้ที่ภาคผนวก)

และถามเด็กปฐมวัยว่า “หนูชอบภาพใดมากที่สุด”

ชุดที่ 3 แผ่นภาพแสดงภาพประกอบเรื่องเจ้าชายกบ (เนื้อหาเกี่ยวกับความรัก)

แผ่นที่ C1 ภาพใช้สีผสมขาว - สีระดับสว่าง(Bright Tone) เท่านั้น

แผ่นที่ C2 ภาพใช้สีผสมเทา - สีระดับหม่น(Subdued Tone) เท่านั้น

แผ่นที่ C3 ภาพใช้สีผสมดำ - สีระดับมืด(Dark Tone) เท่านั้น

แผ่นที่ C4 ภาพใช้สีแท้ - สีระดับสดเข้ม(Vivid Tone) เท่านั้น

(ดูตัวอย่างแผ่นภาพได้ที่ภาคผนวก)

และถามเด็กปฐมวัยว่า “หนูชอบภาพใดมากที่สุด”

ขั้นตอนที่3 สร้างภาพประกอบที่แสดงถึงการใช้สีตามการจับคู่สี ในอัตราส่วนที่ต่างกัน 5 รูปแบบ (สร้างแบบสอบถามข้อ4)

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะได้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามที่เป็นแผ่นภาพให้เลือกตอบ จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 5 แผ่นภาพ ซึ่งแต่ละภาพมีขนาด 16x16 cm. ติดลงบนฟิวเจอร์บอร์ดสีขาว

ขนาด 26x26 cm.ซึ่งจะใช้ถามเด็กปฐมวัยว่า รูปแบบการใช้สีตามการจับคู่สี(สีกลมกลืน, สีตัดกัน) ใน 5 รูปแบบ คือ โทนร้อน100%, โทนร้อน80%, โทนเย็น100%, โทนเย็น80%, และสีตัดกันแบบใดที่เด็กชอบมากที่สุด

ชุดที่4 แผ่นภาพแสดงภาพประกอบการใช้สีตามการจับคู่สี

แผ่นที่ D1 ภาพใช้สีโทนเย็น100%

แผ่นที่ D2 ภาพใช้สีโทนร้อน100%

แผ่นที่ D3 ภาพใช้สีโทนร้อน80% : โทนเย็น20%

แผ่นที่ D4 ภาพใช้สีโทนเย็น80% : โทนร้อน20%

แผ่นที่ D5 ภาพที่ใช้สีตัดกัน 50 : 50

(ดูตัวอย่างแผ่นภาพได้ที่ภาคผนวก)

และถามเด็กปฐมวัยว่า “หนูชอบภาพใดมากที่สุด”

ขั้นตอนที่4 สร้างแผ่นภาพที่แสดงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดียว (สร้างแบบสอบถามข้อ5)

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะได้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามที่เป็นแผ่นภาพให้เลือกตอบ อีก 1 ชุด มี 8 ภาพ ซึ่งแต่ละภาพมีขนาด 14x14cm. แบ่งติดลงฟิวเจอร์บอร์ดสีขาวแผ่นละ 4 ภาพ ขนาด ฟิวเจอร์บอร์ด 37x37 cm. แบบสอบถามแผ่นภาพนี้แสดงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดียว 8 รูปแบบ โดยบนแผ่นภาพจะประกอบด้วยการวางภาพและตัวหนังสือลักษณะต่างๆกันดังนี้

ชุดที่5 แผ่นภาพแสดงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดียว

แผ่นที่1 E1 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาว ด้านบนของภาพ

แผ่นที่2 E2 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาว ด้านล่างของภาพ

แผ่นที่3 E3 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาว ด้านซ้ายมือผู้ดูภาพ

แผ่นที่4 E4 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาว ด้านขวามือผู้ดูภาพ

แผ่นที่5 E5 ตัวหนังสือวางทับบนภาพ ด้านบนของภาพ

แผ่นที่6 E6 ตัวหนังสือวางทับบนภาพ ด้านล่างของภาพ

แผ่นที่7 E7 ตัวหนังสือวางทับบนภาพ ด้านซ้ายมือผู้ดูภาพ

แผ่นที่8 E8 ตัวหนังสือวางทับบนภาพ ด้านขวามือผู้ดูภาพ

(ดูตัวอย่างแผ่นภาพได้ที่ภาคผนวก)

และถามเด็กปฐมวัยว่า “หนูชอบหน้าหนังสือแบบใดมากที่สุด”

หมายเหตุ : รูปที่วางบนแผ่นภาพใช้รูปเดียวกันหมด เพราะเด็กจะได้ไม่เลือกจากความแตกต่างของรูป และตัวหนังสือ ก็แสดงข้อความเดียวกันหมด สิ่งที่แตกต่างกันของแต่ละแผ่นภาพคือ ตำแหน่งการวางรูปและตัวหนังสือเท่านั้น

ขั้นตอนที่6 สร้างแผ่นภาพที่แสดงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าคู่ (สร้างแบบสอบถามข้อ6)

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะได้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามที่เป็นแผ่นภาพให้เลือกตอบ อีก 1 ชุด มี 6 ภาพ ซึ่งแต่ละภาพมีขนาด 14x28cm. แบ่งติดลงฟิวเจอร์บอร์ดสีขาวแผ่นละ 2 ภาพ ขนาด ฟิวเจอร์บอร์ด 37x37 cm. แบบสอบถามแผ่นภาพนี้แสดงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าคู่ จำนวน 6 รูปแบบ โดยบนแผ่นภาพจะประกอบด้วยการวางภาพและตัวหนังสือลักษณะต่างๆกันดังนี้

ชุดที่6 แผ่นภาพแสดงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าคู่

แผ่นที่1 F1 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาวหน้าขวา ภาพอยู่หน้าซ้าย(ยึดตำแหน่งซ้าย-ขวาของผู้ดูภาพ)

แผ่นที่2 F2 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาวหน้าซ้าย ภาพอยู่หน้าขวา

แผ่นที่3 F3 ตัวหนังสือวางทับบนภาพสองหน้าต่อกัน ด้านล่างของภาพ

แผ่นที่4 F4 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาวสองหน้าต่อกัน ด้านล่างของภาพ

แผ่นที่5 F5 ตัวหนังสือวางทับบนภาพสองหน้าต่อกัน ด้านบนของภาพ

แผ่นที่6 F6 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาวสองหน้าต่อกัน ด้านบนของภาพ

(ดูตัวอย่างแผ่นภาพได้ที่ภาคผนวก)

และถามเด็กปฐมวัยว่า “หนูชอบหน้าหนังสือแบบใดมากที่สุด”

หมายเหตุ : รูปที่วางบนแผ่นภาพใช้รูปเดียวกันหมด เพราะเด็กจะได้ไม่เลือกจากความแตกต่างของรูป และตัวหนังสือ ก็แสดงข้อความเดียวกันหมด สิ่งที่แตกต่างกันของแต่ละแผ่นภาพคือ ตำแหน่งการวางรูปและตัวหนังสือเท่านั้น

ขั้นตอนที่7 แบบสอบถามข้อ7

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามในข้อ7นี้ ใช้แผ่นภาพของแบบสอบถามทั้งข้อ5และข้อ6 รวมกัน (แผ่นภาพชุดE+F) วิธีการใช้แบบสอบถามข้อ 7 คือ

นำแผ่นภาพการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดี่ยวที่เด็กเลือกที่ชอบมากที่สุด 1ภาพ (ในแผ่นภาพชุด E) และแผ่นภาพการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าคู่ที่เด็กเลือกที่ชอบมากที่สุด 1ภาพ (ในแผ่นภาพชุด F) มาเปรียบเทียบกันว่าเด็กชอบภาพไหนมากกว่ากัน ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบว่า เด็กชอบการจัดหน้าหนังสือแบบเดี่ยวหรือแบบคู่มากกว่ากัน

หมายเหตุ ในเรื่องของการสร้างเครื่องมือใช้ในงานวิจัยที่ต้องอาศัยการเลือกใช้รูปแบบของภาพแบบต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยขอเลือกใช้ภาพประเภทภาพการ์ตูน มาใช้ในการสร้างเครื่องมือวิจัย เนื่องจาก ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำว่าเป็นภาพที่ได้รับความสนใจจากเด็กที่สุด โดยเครื่องมือวิจัย

ชุดนี้ไม่ได้มุ่งหาคำตอบเรื่องแบบของรูปแบบการดูที่เด็กชอบแต่ประการใด แต่เครื่องมือชุดนี้มุ่งหาคำตอบในเรื่องสีของภาพประกอบที่เด็กชอบมากที่สุด ดังนั้นแบบภาพการ์ตูนจึงไม่ได้มีอิทธิพลต่อการเลือกคำตอบในเรื่องสี แต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ช่วยดึงดูดใจเด็กให้สนใจทำการทดสอบ

และเมื่อดูตามขั้นตอนทั้ง 7 ขั้นตอนนี้ จะทราบถึงรายละเอียดทั้งหมดของแบบสอบถามที่เป็นแผ่นภาพทั้งหมด 7 ข้อ ซึ่งวิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรคือ ใน 1 โรงเรียน จะเลือกเด็กปฐมวัยระดับอนุบาล 1-3 มา 40 คน โดยเป็นชาย 20 คน หญิง 20 คน การเฉลี่ยของอายุคือ เด็กอายุ 3 ปี 10 คน อายุ 4 ปี 15 คน อายุ 5 ปี 15 คน คละกัน เข้ามาดูแผ่นภาพทีละคน ทีละชุด และเลือกตอบภาพที่ตนชอบมากที่สุด ชุดละ 1 แผ่นภาพ ในทั้งหมด 8 ชุดแผ่นภาพ โดยผู้วิจัยเป็นคนบันทึกคำตอบว่าเด็กคนใดเลือกแผ่นภาพใดบ้าง ทั้งนี้ การเก็บข้อมูลจะไม่รบกวนกิจกรรมภายในห้องเรียน เพราะ จะจัดห้องขึ้นต่างหากในการทำเก็บข้อมูลนี้ และเรียกเด็กที่จะทำการตอบคำถามออกมาทีละคนตามรายชื่อจากห้องเรียน เมื่อเสร็จการถามตอบจึงให้เด็กกลับเข้าห้อง และเรียกเด็กคนใหม่เข้ามาตอบคำถามจากแผ่นภาพต่อไป

ข้อจำกัดการเก็บข้อมูล

เนื่องจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กในระดับชั้นอนุบาล การเก็บข้อมูลจึงทำได้เฉพาะช่วงเวลา 9.00 น. – 11.00 น. เท่านั้น เพราะในช่วงเวลา 8.30-9.00น. เด็กจะมีกิจกรรมกับทางโรงเรียน เช่น ออกกำลังกาย การเตรียมพร้อมร่างกายก่อนทำกิจกรรม ช่วงเวลา 11.00 น. เด็กจะรับประทานอาหารกลางวัน และช่วงบ่าย เด็กจะนอนหลับพักผ่อน

การเก็บข้อมูล เรียกเด็กมาตอบคำถามทีละคนโดยการดูแผ่นภาพที่จัดเป็นกลุ่มๆที่จัดไว้แล้ว ผู้วิจัยเป็นคนจดคำตอบ มีข้อดีคือ ได้คำตอบที่แท้จริงจากเด็กเอง ไม่มีการเลือกคำตอบเลียนแบบกัน แต่ข้อเสียคือ ใช้ระยะเวลาตอบคำถามของเด็กทีละคนช้ามาก ประกอบกับเด็กบางคนที่ไม่คุ้นเคยกับคนแปลกหน้า หรือตัวผู้วิจัยเอง จึงไม่ยอมพูด หรือตอบคำถาม จนต้องเปลี่ยนเด็กคนใหม่มาทำการวิจัย หรือเด็กที่อายุน้อยมากคือ 3 ปี มักพูดจาสื่อสารกับผู้วิจัยไม่ค่อยเข้าใจ ส่วนใหญ่พูดไม่ชัดฟังไม่ออกบ้าง หรือไม่เข้าใจคำถามผู้วิจัยบ้าง การคุยกับเด็กจึงต้องใช้คำที่ง่ายที่สุดหรือบางครั้งก็ให้ครูพี่เลี้ยงซึ่งคุ้นเคยกับเด็กมาช่วยทำความเข้าใจการสื่อสารระหว่างผู้วิจัยและเด็ก เด็กบางคนเลือกตอบจากการชี้รูปซึ่งอยู่ใกล้ตัวมากกว่ารูปที่ตนชอบจริงๆ ดังนั้นเวลาถามต้องลองสลับตำแหน่งการวางแผ่นภาพด้วย และลองถามซ้ำว่ายังได้คำตอบที่เป็นเช่นเดิมหรือไม่หรือไม่เวลาเด็กเลือกตอบแล้ว ลองถามเหตุผลว่าทำไมชอบภาพนี้ เพราะถ้าเด็กชอบภาพนั้นจริงเด็กจะมีเหตุผลในการเลือกอยู่ในใจแล้ว เช่นตอบว่า ภาพนี้สวยที่สุด ซึ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเด็กทีละคนนี้ ในเวลา 1 ชั่วโมง ได้คำตอบจากเด็กประมาณ 15 -20 คน ขึ้นอยู่กับการใช้เวลาคิดเลือกรูปของเด็กแต่ละคนด้วย เด็กบางคนเลือกภาพได้เร็วมากขณะที่เด็กบางคนก็เลือก

ภาพได้เข้ามาเหมือนกัน บางโรงเรียนผู้วิจัยใช้เวลามากในการเก็บข้อมูล คือต้องไป 2 วัน เก็บข้อมูลกับเด็กได้วันละ 20 คนเท่านั้น แต่บางโรงเรียนก็เก็บข้อมูลวันเดียวครบ 40 คน

ผู้วิจัยเคยทดลองเก็บข้อมูลให้เร็วขึ้นโดยการเรียกเด็กมาเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 2 คนบ้าง 3 คนบ้าง เพื่อมาตอบคำถาม แต่มีปัญหาอื่น ๆ เกิดขึ้น เช่น เด็กเลือกรูปเลียนแบบเพื่อนของตน บางทีเพื่อนบังคับอีกคนให้เลือกตามตนเอง หรือแก้งกระซิบใส่หูเพื่อนให้เลือกเหมือนตน ผู้วิจัยจึงต้องบอกว่า “ชอบภาพไหนรู้แล้วเก็บไว้ในใจอย่าบอกกันนะ” เพื่อกันเด็กเลือกตามกัน หรือบางทีเด็กห้ามเพื่อนเลือกรูปซ้ำกับตนเองจนถึงกับร้องไห้หรือตีกันเลยทีเดียว เด็กจะใช้คำว่า “ภาพนี้จองแล้วห้ามคนอื่นเลือก” และเอามือปิดหรือถือแผ่นภาพไว้ไม่ให้เพื่อนดู พอเพื่อนจะเลือกภาพนั้น เด็กคนนั้นก็จะร้องไห้ทันที จนผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจกับเด็กว่าเลือกภาพซ้ำกันได้ แต่อย่าเลือกตามกัน การเรียกเด็กมาเป็นกลุ่มและถามตอบทีละคน เด็กมักจะทะเลาะกันเรื่องให้ถามตนเองก่อนเพื่อน หรือต้องการให้ผู้วิจัยสนใจตนเองก่อนเพื่อนจนแย่งกันตอบ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีขานชื่อเด็กทีละคน ถึงชื่อใครให้ยกมือและตอบคำถามทีละคน หากใครคือไม่เชื่อฟังผู้วิจัยจะแก้งไม่ถามหรือข้ามชื่อเด็กคนนั้นไปก่อน ซึ่งวิธีนี้ทำให้เด็กเชื่อฟังมากขึ้น

โดยสรุปแล้ว การเก็บข้อมูลกับเด็ก เรียกเป็นกลุ่มมาตอบคำถามก็จะประหยัดเวลาดี แต่หากเกิดปัญหาก็จะใช้เวลาพอกๆกับเรียกเด็กมาทีละคนและผู้วิจัยก็จะปวดหัวมากขึ้น ผู้วิจัยจึงเลือกเก็บข้อมูลกับเด็กทีละคน หากต้องการให้เร็วขึ้นก็เก็บข้อมูลที่ละ 2 ชุด ชุดหนึ่ง ผู้วิจัยเป็นผู้คุมขั้นตอนและบันทึกคำตอบเอง อีกชุดหนึ่งให้ครูพี่เลี้ยงหรือครูประจำชั้นช่วยทำหน้าที่แทนผู้วิจัยในการบันทึกคำตอบอีกกลุ่ม ทั้งนี้ ต้องทำความเข้าใจกับครูถึงขั้นตอนการเก็บข้อมูลและวิธีการบันทึกข้อมูลเสียก่อน ก็จะทำให้การเก็บข้อมูลเร็วขึ้นได้ ซึ่งในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ทำกับประชากรจำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นแผ่นภาพ 7 ชุด สำหรับคำถาม 8 ข้อ แต่ทำทั้งหมด 4 ชุดของแบบสอบถาม เพราะ เด็ก 100 คน ผู้วิจัยใช้กับเครื่องมือ 1 ชุด (7ชุดแผ่นภาพ) เด็ก 400 คน จึงใช้เครื่องมือ 4 ชุด เพื่อเก็บข้อมูลได้ที่ละ 2 ชุด และแก้ปัญหาแผ่นภาพบอบช้ำจากการใช้งานจากเด็ก

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด ก็นำมาคำนวณวิเคราะห์หาค่าทางสถิติแบบคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ แยกเป็นข้อๆตามคำถามของที่เครื่องมือวิจัยทำขึ้น ก็จะทราบว่า เด็กชอบภาพ และการออกแบบต่างๆในหนังสือภาพเป็นแบบใด ซึ่งผลที่ได้นี้ จะนำเสนอ และสรุปผลในบทต่อไป

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากการสอบถามเด็กปฐมวัยถึงรูปแบบความชอบในการออกแบบवेशิตศิลป์ในหนังสือภาพด้านต่างๆ ตามชุดคำถามที่เป็นแผนภาพให้เลือกตอบ จำนวน 7 ข้อแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์คำนวณหาค่าทางสถิติแบบคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ สรุปตามคำถามข้อต่างๆตามชุดเครื่องมือวิจัย ซึ่งผลของข้อมูลมีดังต่อไปนี้

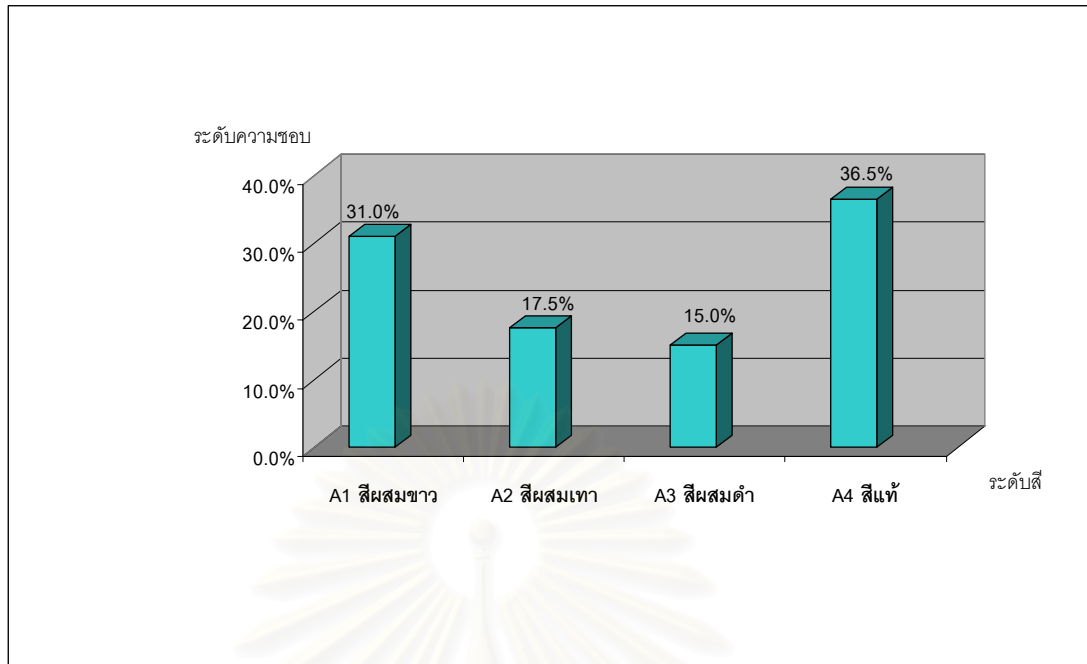

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 แสดงผลความชอบของเด็กต่อการใช้สีตามระดับแบบต่างๆในภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัย
(หนูน้อยหมีแดง)

ที่	โรงเรียน	จังหวัด	สังกัด	A1 - สีผสมขาว		A2 - สีผสมเทา		A3 - สีผสมดำ		A4 - สีแท้		รวม (คน)
				ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	
1.	โรงเรียนวัดสุทัศน์	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร	5	8	2	2	4	3	11	5	= 40
2.	โรงเรียนกลาโหมอุทิศ	นนทบุรี	กระทรวงศึกษาธิการ	6	6	3	7	1	1	10	6	= 40
3.	โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ	กรุงเทพฯ	กระทรวงศึกษาธิการ	5	8	4	5	5	0	6	7	= 40
4.	โรงเรียนพร้อมพรรณวิทยา	กรุงเทพฯ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	8	7	2	1	3	3	7	9	= 40
5.	โรงเรียนอนุบาลสุณี		สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	5	4	5	4	4	6	6	6	= 40
รวมทั้งหมด				29	33	16	19	17	13	40	33	= 200
				62 (31%)		35 (17.5%)		30 (15%)		73 (36.5%)		

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 1 แสดงความชอบของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพฯและปริมณฑลต่อการใช้สีตามระดับต่างๆในภาพประกอบนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัย (หนูน้อยหมวกแดง)

จากตารางที่ 10 แสดงผลความชอบของเด็กต่อการใช้สีตามระดับแบบต่างๆในภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัย (หนูน้อยหมวกแดง) สรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยทั้งหมดชอบภาพประกอบที่

- อันดับที่ 1 ภาพ A4 ภาพที่ใช้สีแท้ มากที่สุด คือ มีเด็กเลือก 73 คน คิดเป็น 36.5%
- อันดับที่ 2 ภาพ A1 ภาพที่ใช้สีผสมขาว คือ มีเด็กเลือก 62 คน คิดเป็น 31%
- อันดับที่ 3 ภาพ A2 ภาพที่ใช้สีผสมเทา คือ มีเด็กเลือก 35 คน คิดเป็น 17.5%
- อันดับที่ 4 ภาพ A3 ภาพที่ใช้สีผสมดำ คือ มีเด็กเลือก 30 คน คิดเป็น 15%

A1

A2

A3

A4

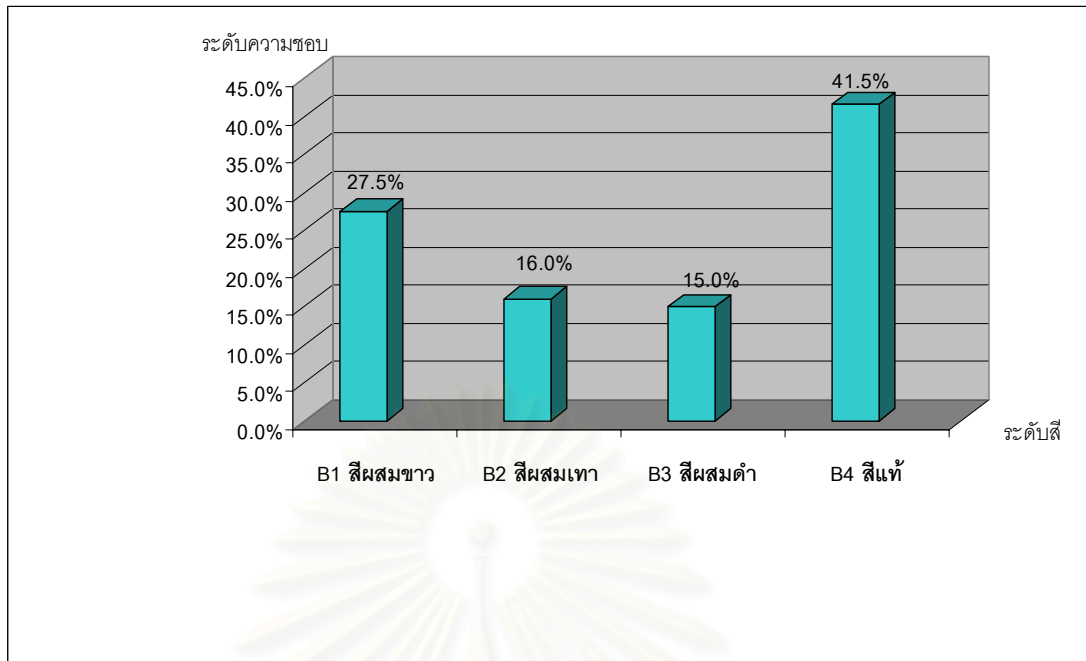

ภาพที่ 23 แสดงตัวอย่างชุดแผ่นภาพ A ที่ให้เด็กเลือก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 แสดงผลความชอบของเด็กต่อการใช้สีตามระดับแบบต่างๆในภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตสัตว์ (ราชสีห์กับหนู)

ที่	โรงเรียน	จังหวัด	สังกัด	B1 - สีผสมขาว		B2 - สีผสมเทา		B3 - สีผสมดำ		B4 - สีแท้		รวม (คน)
				ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	
1.	โรงเรียนวัดสุทัศน์	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร	7	4	4	4	2	3	9	7	= 40
2.	โรงเรียนกลาโหมอุทิศ	นนทบุรี	กระทรวงศึกษาธิการ	5	4	3	4	6	5	6	7	= 40
3.	โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ	กรุงเทพฯ	กระทรวงศึกษาธิการ	5	5	2	5	2	2	11	8	= 40
4.	โรงเรียนพร้อมพรรณวิทยา	กรุงเทพฯ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	6	7	1	2	2	3	11	8	= 40
5.	โรงเรียนอนุบาลสุนี		สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	6	6	4	3	1	4	9	7	= 40
รวมทั้งหมด				29	26	14	18	13	17	46	37	= 200
				55 (27.5%)		32 (16%)		30 (15%)		83 (41.5%)		

แผนภูมิที่ 2 แสดงความชอบของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพฯและปริมณฑลต่อการใช้สีตามระดับต่างๆในภาพประกอบนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตสัตว์ (ราชสีห์กับหนู)

จากตารางที่ 11 แสดงผลความชอบของเด็กต่อการใช้สีตามระดับแบบต่างๆในภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตสัตว์ (ราชสีห์กับหนู) สรุปได้ว่า

เด็กปฐมวัยทั้งหมดชอบภาพประกอบที่

อันดับที่ 1 ภาพ B4 ภาพที่ใช้สีแท้ มากที่สุด คือ มีเด็กเลือก 83 คน คิดเป็น 41.5%

อันดับที่ 2 ภาพ B1 ภาพที่ใช้สีผสมขาว คือ มีเด็กเลือก 55 คน คิดเป็น 27.5%

อันดับที่ 3 ภาพ B2 ภาพที่ใช้สีผสมเทา คือ มีเด็กเลือก 32 คน คิดเป็น 16%

อันดับที่ 4 ภาพ B3 ภาพที่ใช้สีผสมดำ คือ มีเด็กเลือก 30 คน คิดเป็น 15%

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

B1

B2

B3

B4

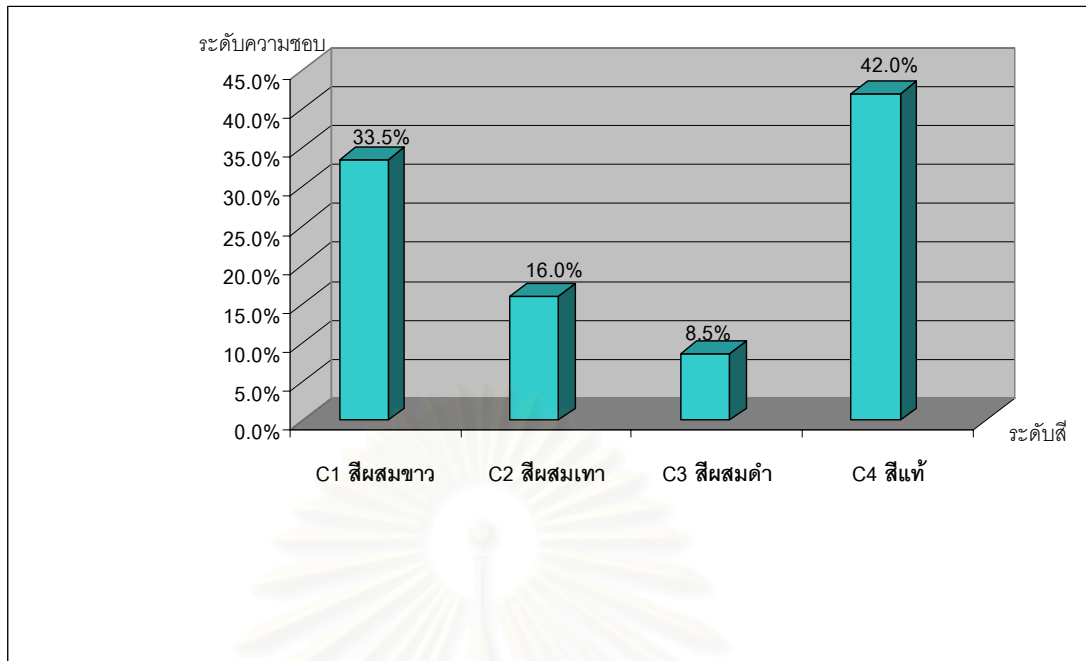

ภาพที่ 24 แสดงตัวอย่างชุดแผ่นภาพ B ที่ให้เด็กเลือก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 แสดงผลความชอบของเด็กต่อการใช้สีตามระดับแบบต่างๆในภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก (เจ้าชายกบ)

ที่	โรงเรียน	จังหวัด	สังกัด	C1 - สีผสมขาว		C2 - สีผสมเทา		C3 - สีผสมดำ		C4 - สีแท้		รวม (คน)
				ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	
1.	โรงเรียนวัดสุทัศน์	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร	7	3	6	3	2	2	7	10	= 40
2.	โรงเรียนกลาโหมอุทิศ	นนทบุรี	กระทรวงศึกษาธิการ	4	10	4	4	2	5	10	1	= 40
3.	โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ	กรุงเทพฯ	กระทรวงศึกษาธิการ	6	8	3	3	3	-	8	9	= 40
4.	โรงเรียนพร้อมพรรณวิทยา	กรุงเทพฯ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	11	6	2	4	-	1	7	9	= 40
5.	โรงเรียนอนุบาลสุนี		สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	6	6	3	0	2	0	9	14	= 40
รวมทั้งหมด				34	33	18	14	9	8	41	43	= 200
				67 (33.5%)		32 (16%)		17 (8.5%)		84 (42%)		

แผนภูมิที่ 3 แสดงความชอบของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพฯและปริมณฑลต่อการใช้สีตามระดับต่างๆในภาพประกอบนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก (เจ้าชายกบ)

จากตารางที่ 12 แสดงผลความชอบของเด็กต่อการใช้สีตามระดับแบบต่างๆในภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก (เจ้าชายกบ) สรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยทั้งหมดชอบภาพประกอบที่

- อันดับที่ 1 ภาพ C4 ภาพที่ใช้สีแท้ มากที่สุด คือ มีเด็กเลือก 84 คน คิดเป็น 42%
- อันดับที่ 2 ภาพ C1 ภาพที่ใช้สีชมพู คือ มีเด็กเลือก 67 คน คิดเป็น 33.5%
- อันดับที่ 3 ภาพ C2 ภาพที่ใช้สีส้มเทา คือ มีเด็กเลือก 32 คน คิดเป็น 16%
- อันดับที่ 4 ภาพ C3 ภาพที่ใช้สีส้มดำ คือ มีเด็กเลือก 17 คน คิดเป็น 8.5%

C1

C2

C3

C4

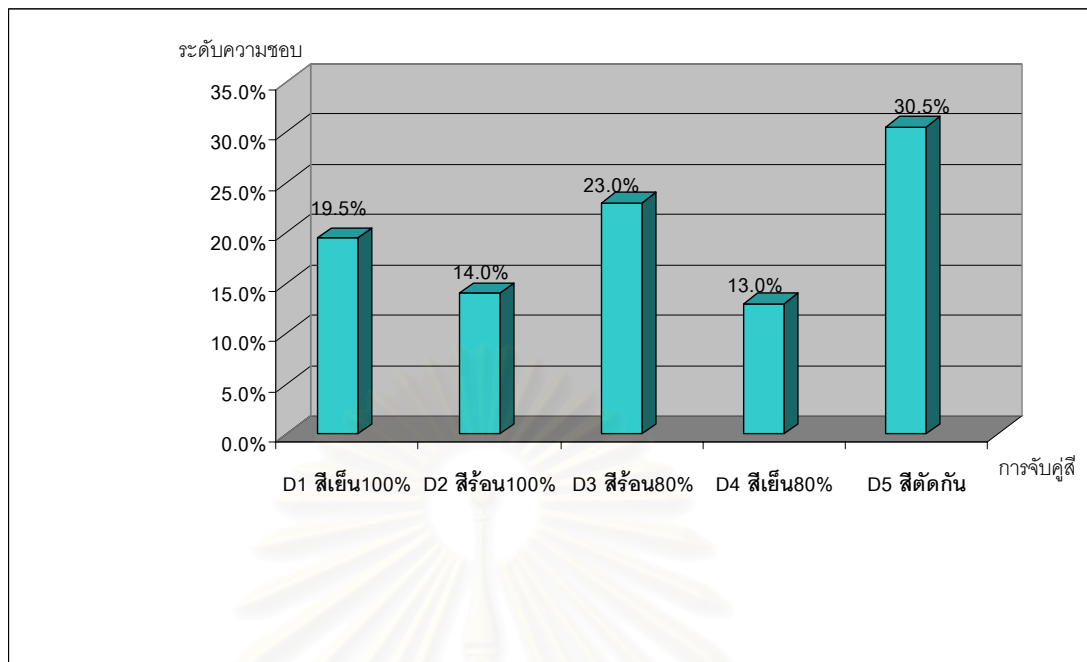

ภาพที่ 25 แสดงตัวอย่างชุดแผ่นภาพ C ที่ให้เด็กเลือก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 แสดงผลความชอบของเด็กต่อการใช้สีตามการจับคู่สี แบบสัดส่วนโทนร้อน : โทนเย็น ในภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

ที่	โรงเรียน	จังหวัด	สังกัด	D1 สีเขียว100%		D2 สีร้อน100%		D3 สีร้อน80%		D4 สีเขียว80%		D5 สีตัดกัน 50:50		รวม (คน)
				ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	
1	โรงเรียนวัดสุทัศน์	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร	5	2	5	5	2	6	3	3	7	2	= 40
2	โรงเรียนกลาโหมอุทิศ	นนทบุรี	กระทรวงศึกษาธิการ	5	4	3	5	3	5	4	3	5	3	= 40
3	โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ	กรุงเทพฯ	กระทรวงศึกษาธิการ	3	2	2	1	8	2	3	0	4	15	= 40
4	โรงเรียนพร้อมพรรณวิทยา	กรุงเทพฯ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	5	4	1	2	4	7	2	2	8	5	= 40
5	โรงเรียนอนุบาลสุนีย์	กรุงเทพฯ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	6	3	1	3	3	6	3	3	7	5	= 40
รวมทั้งหมด				24	15	12	16	20	26	15	11	31	30	=200
				39 (19.5%)		28 (14%)		46 (23%)		26 (13%)		61 (30.5%)		

แผนภูมิที่ 4 แสดงความชอบของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพฯและปริมณฑล ต่อการใช้สีตามการจับคู่สี แบบสัดส่วนโทนร้อน : โทนเย็น ในภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

จากตารางที่13 แสดงผลความชอบของเด็กต่อการใช้สีตามการจับคู่สี แบบสัดส่วนโทนร้อน : โทนเย็น ในภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยทั้งหมดชอบภาพประกอบที่

อันดับที่ 1 ภาพ D5 ภาพที่ใช้สีตัดกัน โทนร้อน50%: โทนเย็น50% มากที่สุด

คือ มีเด็กเลือก 61 คน คิดเป็น 30.5%

อันดับที่ 2 ภาพ D3 ภาพที่ใช้สีโทนร้อน80% : โทนเย็น20%

คือ มีเด็กเลือก 46 คน คิดเป็น 23%

อันดับที่ 3 ภาพ D1 ภาพที่ใช้สีโทนเย็น 100%

คือ มีเด็กเลือก 39 คน คิดเป็น 19.5%

อันดับที่ 4 ภาพ D2 ภาพที่ใช้ โทนร้อน100%

คือ มีเด็กเลือก 28 คน คิดเป็น 14%

อันดับที่ 5 ภาพ D4 ภาพที่ใช้สีโทนเย็น80% : โทนร้อน100%

คือ มีเด็กเลือก 26 คน คิดเป็น 13%

D1

D2

D3

D4

D5

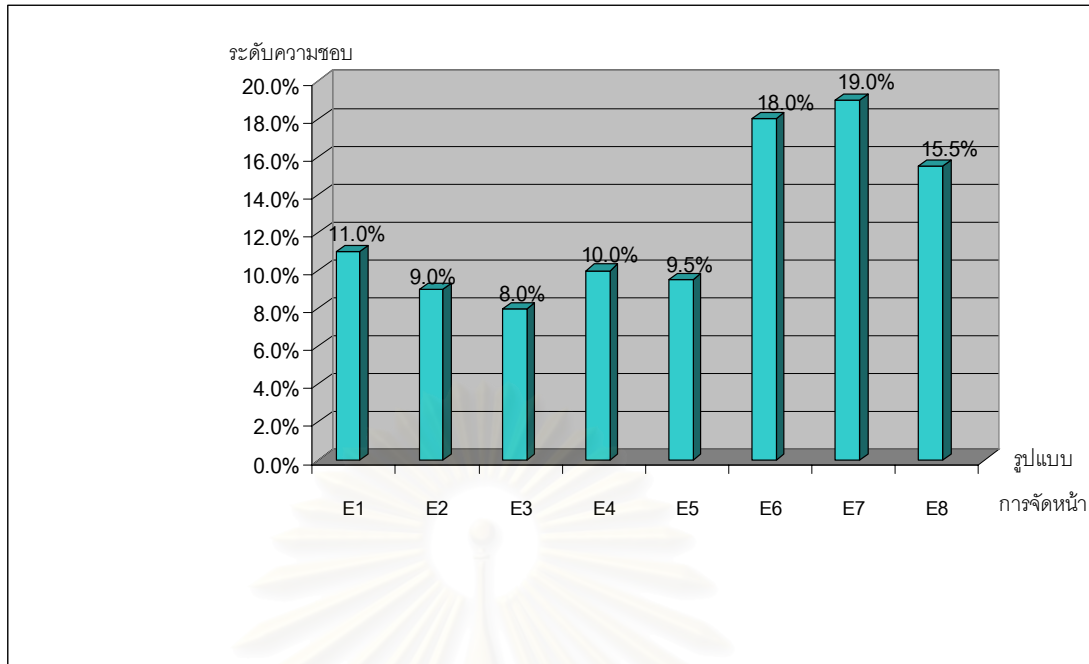

ภาพที่ 26 แสดงตัวอย่างชุดแผ่นภาพ D ที่ให้เด็กเลือก

ตารางที่ 14 แสดงผลความชอบของเด็กต่อการจัดหน้าหนังสือนิทานแบบหน้าเดียว

ที่	โรงเรียน	สังกัด	E1		E2		E3		E4		E5		E6		E7		E8		รวม (คน)
			ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	
1.	โรงเรียนวัดสุทัศน์	กรุงเทพมหานคร	4	4	1	3	5	2	2	0	1	2	1	2	4	6	0	3	= 40
2.	โรงเรียนกลาโหมอุทิศ	กระทรวงศึกษาธิการ	3	4	1	2	2	2	1	1	2	0	7	5	3	5	1	1	= 40
3.	โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ	กระทรวงศึกษาธิการ	2	0	2	2	4	0	2	1	2	2	4	5	1	3	3	7	= 40
4.	โรงเรียนพร้อมพรรณวิทยา	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	0	0	1	0	1	0	3	2	2	4	3	3	5	5	3	8	= 40
5.	โรงเรียนอนุบาลสุนี	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	2	3	2	4	0	0	4	4	2	2	3	3	2	4	5	0	= 40
รวมทั้งหมด			11	11	7	11	12	4	12	8	9	10	18	18	15	23	12	19	= 200
			22 (11%)		18 (9%)		16 (8%)		20 (10%)		19 (9.5%)		36 (18%)		38 (19%)		31 (15.5%)		

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 5 แสดงความชอบของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพฯและปริมณฑล ต่อการจัดหน้าหนังสือ นิทานแบบหน้าเดียว

จากตารางที่ 15 แสดงผลความชอบของเด็กต่อการจัดหน้าหนังสือนิทานแบบหน้าเดียว สรุปผลได้ว่าเด็กปฐมวัยทั้งหมดชอบการจัดหน้าหนังสือแบบเดี่ยว แบบที่

อันดับที่ 1 แบบ E7 ตัวหนังสือวางทับบนภาพ ด้านซ้ายมือผู้ดูภาพ

คือ มีเด็กเลือก 38 คน คิดเป็น 19%

อันดับที่ 2 แบบ E6 ตัวหนังสือวางทับบนภาพ ด้านล่างของภาพ

คือ มีเด็กเลือก 36 คน คิดเป็น 18%

อันดับที่ 3 แบบ E8 ตัวหนังสือวางทับบนภาพ ด้านขวามือของผู้ดูภาพ

คือ มีเด็กเลือก 31 คน คิดเป็น 15.5%

อันดับที่ 4 แบบ E1 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาว ด้านบนของภาพ

คือ มีเด็กเลือก 22 คน คิดเป็น 11%

อันดับที่ 5 แบบ E4 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาว ด้านขวามือผู้ดูภาพ

คือ มีเด็กเลือก 20 คน คิดเป็น 10%

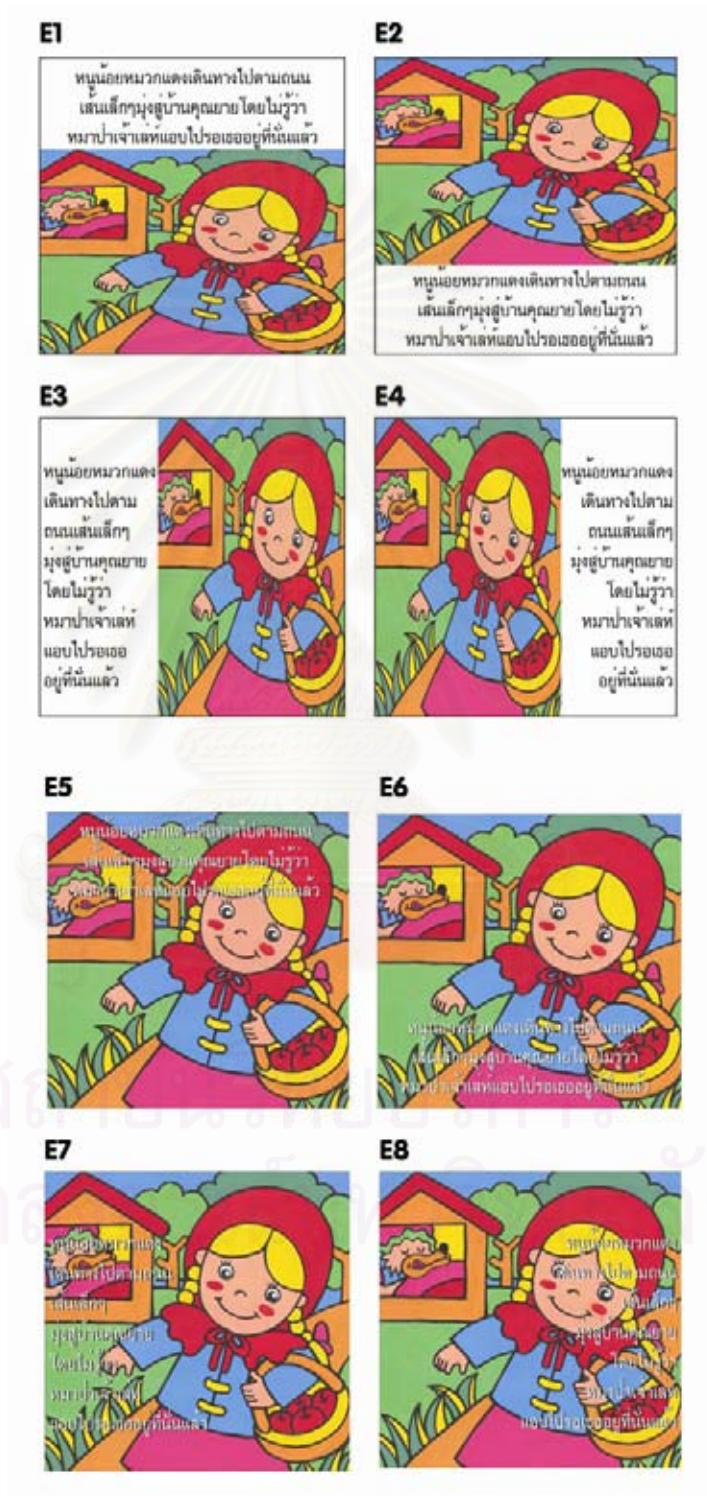
อันดับที่ 6 แบบ E5 ตัวหนังสือวางทับบนภาพ ด้านบนของภาพ

คือ มีเด็กเลือก 19 คน คิดเป็น 9.5%

อันดับที่ 7 แบบ E2 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาว ด้านล่างของภาพ

คือ มีเด็กเลือก 18 คน คิดเป็น 9%

อันดับที่ 8 แบบ E3 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาว ด้านซ้ายมือผู้ดูภาพ
คือ มีเด็กเลือก 16 คน คิดเป็น 8%

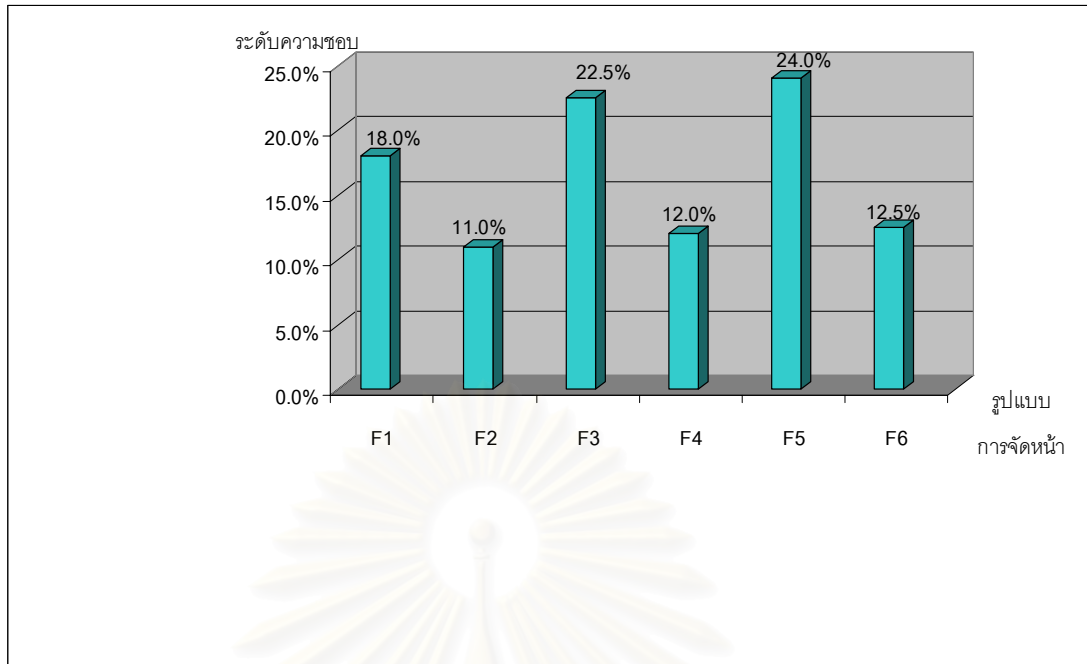

ภาพที่ 27 แสดงตัวอย่างชุดแผ่นภาพ E ที่ให้เด็กเลือก

ตารางที่ 15 แสดงผลความชอบของเด็กต่อการจัดหน้าหนังสือนิทานแบบหน้าคู่

ที่	โรงเรียน	สังกัด	F1		F2		F3		F4		F5		F6		รวม (คน)
			ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	
1.	โรงเรียนวัดสุทัศน์	กรุงเทพมหานคร	0	4	0	0	7	5	3	1	7	9	3	1	= 40
2.	โรงเรียนกลาโหมอุทิศ	กระทรวงศึกษาธิการ	0	4	0	0	7	5	3	1	7	9	3	1	= 40
3.	โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ	กระทรวงศึกษาธิการ	4	7	3	3	7	1	1	4	3	4	2	1	= 40
4.	โรงเรียนพร้อมพรรณวิทยา	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	7	4	7	3	2	4	1	2	0	2	3	5	= 40
5.	โรงเรียนอนุบาลสุณี	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	2	4	2	4	2	5	7	1	4	3	3	3	= 40
รวมทั้งหมด			13	23	12	10	25	20	15	9	21	27	14	11	= 200
			36 (18%)		22 (11%)		45 (22.5%)		24 (12%)		48 (24%)		25 (12.5%)		

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 6 แสดงความชอบของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพฯและปริมณฑล ต่อการจัดหน้าหนังสือนิทานแบบหน้าคู่

จากตารางที่ 17 แสดงผลความชอบของเด็กต่อการจัดหน้าหนังสือนิทานแบบหน้าคู่ สรุปผลได้ว่าเด็กปฐมวัยทั้งหมดชอบการจัดหน้าหนังสือแบบคู่ แบบที่

อันดับที่ 1 แบบ F5 ตัวหนังสือวางทับบนภาพสองหน้าต่อกัน ด้านบนของภาพ(ยึดตำแหน่งซ้าย-ขวาของผู้ดูภาพ)

คือ มีเด็กเลือก 48 คน คิดเป็น 24%

อันดับที่ 2 แบบ F3 ตัวหนังสือวางทับบนภาพสองหน้าต่อกัน ด้านล่างของภาพ

คือ มีเด็กเลือก 45 คน คิดเป็น 22.5%

อันดับที่ 3 แบบ F1 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาวหน้าขวา ภาพอยู่บนหน้าซ้าย

คือ มีเด็กเลือก 36 คน คิดเป็น 18%

อันดับที่ 4 แบบ F6 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาวสองหน้าต่อกัน ด้านบนของภาพ

คือ มีเด็กเลือก 25 คน คิดเป็น 12.5%

อันดับที่ 5 แบบ F4 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาวสองหน้าต่อกัน ด้านล่างของภาพ

คือ มีเด็กเลือก 24 คน คิดเป็น 12%

อันดับที่ 6 แบบ F2 ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาวหน้าซ้าย ภาพอยู่บนหน้าขวา

คือ มีเด็กเลือก 42 คน คิดเป็น 11%

F1

หนูน้อยหมวกแดงเดินทางไปตามถนน
เห็นเด็กมุงดูบ้านคุณยายโดยไม่รู้ว่า
หมาป่าเจ้าเล่ห์แอบไปรอเธออยู่ที่นั่นแล้ว

F2

หนูน้อยหมวกแดงเดินทางไปตามถนน
เห็นเด็กมุงดูบ้านคุณยายโดยไม่รู้ว่า
หมาป่าเจ้าเล่ห์แอบไปรอเธออยู่ที่นั่นแล้ว

F3

หนูน้อยหมวกแดงเดินทางไปตามถนนเห็นเด็กมุงดูบ้านคุณยายโดยไม่รู้ว่า
หมาป่าเจ้าเล่ห์แอบไปรอเธออยู่ที่นั่นแล้ว

ภาพที่ 28 แสดงตัวอย่างชุดแผ่นภาพ F ที่ให้เด็กเลือก (F1-F3)

F4

หนูน้อยหมวกแดงเดินทางไปตามถนนเส้นเล็กๆ มุ่งสู่บ้านคุณยายโดยไม่รู้ว่ามีหมาป่าเจ้าเล่ห์แอบไปรอเธออยู่ที่นั่นแล้ว

F5

หนูน้อยหมวกแดงเดินทางไปตามถนนเส้นเล็กๆ มุ่งสู่บ้านคุณยายโดยไม่รู้ว่ามีหมาป่าเจ้าเล่ห์แอบไปรอเธออยู่ที่นั่นแล้ว

F6

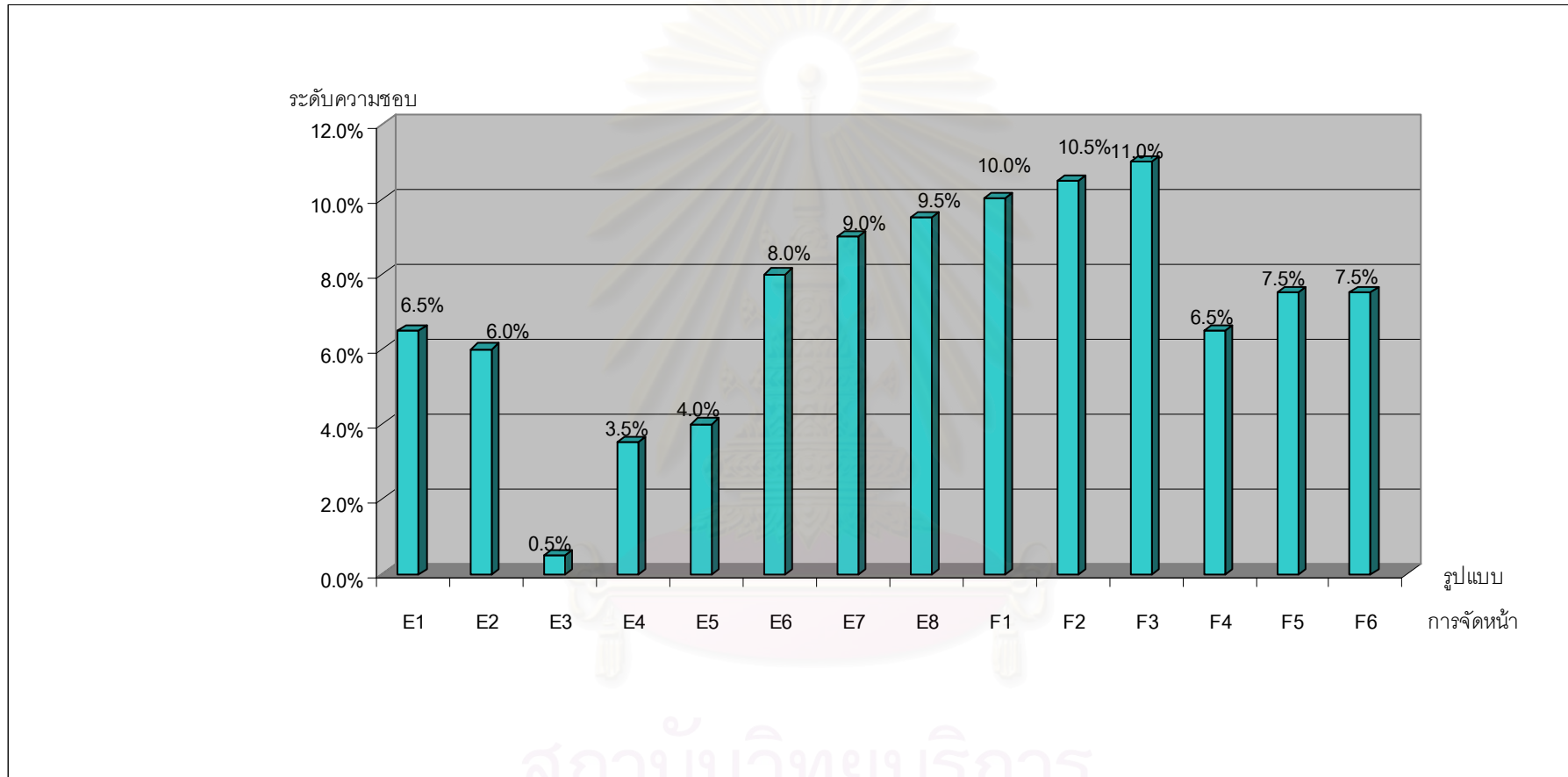

หนูน้อยหมวกแดงเดินทางไปตามถนนเส้นเล็กๆ มุ่งสู่บ้านคุณยายโดยไม่รู้ว่ามีหมาป่าเจ้าเล่ห์แอบไปรอเธออยู่ที่นั่นแล้ว

ภาพที่ 29 แสดงตัวอย่างชุดแผ่นภาพ F ที่ให้เด็กเลือก(F4-F6)

ตารางที่ 16 แสดงผลความชอบของเด็กปฐมวัย หากให้เลือกการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดียวและหน้าคู่ที่ตนชอบเพียงแบบเดียวว่าชอบแบบใดมากที่สุด

ที่	โรงเรียน	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	F1	F2	F3	F4	F5	F6	รวม (คน)
1.	โรงเรียนวัดสุทัศน์	6	3	0	0	1	1	4	2	4	7	6	1	2	3	= 40
2.	โรงเรียนกลาโหมอุทิศ	3	2	0	1	0	6	4	2	1	0	6	4	8	3	= 40
3.	โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ	1	3	1	1	3	3	1	7	6	3	5	3	1	2	= 40
4.	โรงเรียนพร้อมพรรณวิทยา	0	0	0	3	3	3	6	8	5	6	2	1	0	3	= 40
5.	โรงเรียนอนุบาลสุนี	3	4	0	2	1	3	3	0	4	5	3	4	4	4	= 40
รวมทั้งหมด		13 6.5%	12 6%	1 0.5%	7 3.5%	8 4%	16 8%	18 9%	19 9.5%	20 10%	21 10.5%	22 11%	13 6.5%	15 7.5%	15 7.5%	= 200

แผนภูมิที่ 7 แสดงความชอบของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพฯและปริมณฑล หากให้เลือกการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดียวและหน้าคู่ที่ตนชอบที่สุดเพียงแบบเดียว

จากตารางที่19แสดงผลความชอบของเด็กปฐมวัย หากให้เลือกการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดียว และหน้าคู่ที่ตนชอบเพียงแบบเดียวว่าชอบแบบใดมากที่สุด ได้ผลสรุปออกมาว่าเด็กปฐมวัยชอบ

อันดับที่ 1 การจัดหน้าคู่แบบ F3

คือ มีเด็กเลือก 22 คน คิดเป็น 11%

อันดับที่ 2 การจัดหน้าคู่แบบ F2

คือ มีเด็กเลือก 21 คน คิดเป็น 10.5%

อันดับที่ 3 การจัดหน้าคู่แบบ F1

คือ มีเด็กเลือก 20 คน คิดเป็น 10%

อันดับที่ 4 การจัดหน้าเดี่ยวแบบ E8

คือ มีเด็กเลือก 19 คน คิดเป็น 9.5%

อันดับที่ 5 การจัดหน้าเดี่ยวแบบ E7

คือ มีเด็กเลือก 18 คน คิดเป็น 9%

อันดับที่ 6 การจัดหน้าเดี่ยวแบบ E6

คือ มีเด็กเลือก 16 คน คิดเป็น 8%

อันดับที่ 7 การจัดหน้าคู่แบบ F5 และ F6

คือ มีเด็กเลือก 15 คน คิดเป็น 7.5%

อันดับที่ 8 การจัดหน้าเดี่ยวแบบ E1และ การจัดหน้าคู่แบบ F4

คือ มีเด็กเลือก 13 คน คิดเป็น 6.5%

อันดับที่ 9 การจัดหน้าเดี่ยวแบบ E2

คือ มีเด็กเลือก 12 คน คิดเป็น 6%

อันดับที่ 10 การจัดหน้าเดี่ยวแบบ E5

คือ มีเด็กเลือก 8 คน คิดเป็น 4%

อันดับที่ 11 การจัดหน้าเดี่ยวแบบ E4

คือ มีเด็กเลือก 7 คน คิดเป็น 3.5%

อันดับที่ 12 การจัดหน้าเดี่ยวแบบ E3

คือ มีเด็กเลือก 1 คน คิดเป็น 0.5%

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อค้นหารูปแบบการออกแบบภาพประกอบในหนังสือภาพ สำหรับเด็กปฐมวัย ที่เด็กชื่นชอบมากที่สุด โดยศึกษาในด้าน การใช้สีของภาพประกอบที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง และการจับคู่สี แบบสีกลมกลืนและสีตัดกันที่เด็กชื่นชอบมากที่สุด
2. เพื่อค้นหารูปแบบการออกแบบจัดหน้าของหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ดึงดูดใจและเด็กชื่นชอบมากที่สุด

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในงานวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชายหญิงอายุระหว่าง 3-5 ปี ที่เรียนในระดับชั้นอนุบาล 1-3 ของโรงเรียนอนุบาล 3 ประเภท คือ

1. โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. โรงเรียนอนุบาลที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็นของรัฐบาล ทั้งนี้รวมถึงโรงเรียนอนุบาลสาธิตต่างๆที่เคยสังกัดกับทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งปัจจุบันโอนย้ายมาเป็นของกระทรวงศึกษาธิการ
3. โรงเรียนอนุบาลที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน

โดยแยกเป็นเด็กที่อยู่ในกรุงเทพฯและปริมณฑลจำนวน 200 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เพื่อเข้ารับการตอบแบบสอบถามที่เป็นชุดแผ่นภาพให้เลือกตอบตามความชอบของตน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นชุดคำถามแผ่นภาพให้เลือกตอบ จำนวน 6 ชุด 7 คำถาม โดยชุดแผ่นภาพที่

1. ถามถึงรูปแบบการใช้สีในภาพประกอบ ตามระดับหรือน้ำหนักสี(Tone) ในหนังสือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัย ว่าชอบการใช้สีแบบใดมากที่สุด

แผ่นภาพ A1 สีผสมขาว -สีระดับสว่าง (Bright Tone)

แผ่นภาพ A2 สีผสมเทา -สีระดับหม่น (Subdued Tone)

แผ่นภาพ A3 สีผสมดำ -สีระดับมืด (Dark Tone)

แผ่นภาพ A4 สีแท้ -สีระดับสดเข้ม (Vivid Tone)

2. ถามถึงรูปแบบการใช้สีในภาพประกอบ ตามระดับหรือน้ำหนักสี ในหนังสือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตสัตว์ ว่าชอบการใช้สีแบบใดมากที่สุด

แผ่นภาพWA1 สีส้มขาว -สีระดับสว่าง (Bright Tone)

แผ่นภาพWA2 สีส้มเทา -สีระดับหม่น (Subdued Tone)

แผ่นภาพWA3 สีส้มดำ -สีระดับมืด (Dark Tone)

แผ่นภาพWA4 สีแท้ -สีระดับสดเข้ม (Vivid Tone)

3. ถามถึงรูปแบบการใช้สีในภาพประกอบ ตามระดับหรือน้ำหนักสี ในหนังสือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก ว่าชอบการใช้สีแบบใดมากที่สุด

แผ่นภาพWA1 สีส้มขาว -สีระดับสว่าง (Bright Tone)

แผ่นภาพWA2 สีส้มเทา -สีระดับหม่น (Subdued Tone)

แผ่นภาพWA3 สีส้มดำ -สีระดับมืด (Dark Tone)

แผ่นภาพWA4 สีแท้ -สีระดับสดเข้ม (Vivid Tone)

4. ถามถึงรูปแบบการใช้สีในภาพประกอบตามการจับคู่สี (สีกลมกลืน, สีตัดกัน) ใน 5 รูปแบบ คือ โทนร้อน100%, โทนร้อน80%, โทนเย็น100%, โทนเย็น80%, และสีตัดกัน ในหนังสือภาพ ว่าชอบการใช้สีแบบใดมากที่สุด (แผ่นภาพ D1 โทนเย็น100%, D2 โทนร้อน100%, D3 โทนร้อน80%, D4 โทนเย็น80%, D5 สีตัดกัน 50 : 50)

5. ถามถึงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดียว ว่าชอบแบบใดมากที่สุด (แผ่นภาพ E1-E8)

6. ถามถึงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าคู่ ว่าชอบแบบใดมากที่สุด (แผ่นภาพ F1-F6)

7. ถามถึงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดียวที่ชอบที่สุด และแบบหน้าคู่ที่ชอบที่สุด หากเปรียบเทียบกันแล้ว ชอบแบบใดมากกว่ากัน (แผ่นภาพ E และ F ทั้งหมด)

การเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลทำโดย จัดวางชุดแผ่นภาพที่เตรียมไว้เป็นกลุ่มๆ 8 กลุ่ม ตามคำถามที่ตั้งไว้ 8 ข้อข้างต้น แล้วให้เด็กเข้ามาทีละคน ให้เลือกแผ่นภาพที่ตนชอบมากที่สุดเพียง1ภาพ ใน1กลุ่ม จนครบ 8 กลุ่ม และผู้วิจัยจดบันทึกคำตอบจากเด็กแต่ละคนจนครบตามจำนวน

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำจำนวนการเลือกภาพที่ชอบที่สุดของเด็กทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ แบบคิดค่าเฉลี่ยเป็นเปอร์เซ็นต์ เพื่อรู้ถึงระดับความชอบว่า ลักษณะการออกแบบหนังสือภาพแบบใดบ้างที่เด็กปฐมวัยชื่นชอบมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. การใช้สีในภาพประกอบ ตามระดับหรือน้ำหนักสี(Tone) ในหนังสือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัย เด็กปฐมวัยชอบภาพประกอบที่ใช้สีแบบสีแท้ หรือสีที่มีระดับสดเข้ม(Vivid Tone) มากที่สุด

ภาพที่ 30 แสดงการใช้สีระดับสดเข้ม(Vivid Tone) ในภาพประกอบที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการผจญภัย

2. การใช้สีในภาพประกอบ ตามระดับหรือน้ำหนักสี(Tone) ในหนังสือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตสัตว์ เด็กปฐมวัยชอบภาพประกอบที่ใช้สีแบบสีแท้ หรือสีที่มีระดับสดเข้ม(Vivid Tone) มากที่สุด

ภาพที่ 31 แสดงการใช้สีระดับสดเข้ม(Vivid Tone) ในภาพประกอบที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตสัตว์

3. การใช้สีในภาพประกอบ ตามระดับหรือน้ำหนักสี(Tone) ในหนังสือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก เด็กปฐมวัยชอบภาพประกอบที่ใช้สีแบบสีแท้ หรือสีที่มีระดับสดเข้ม(Vivid Tone) มากที่สุด

ภาพที่ 32 แสดงการใช้สีระดับสดเข้ม(Vivid Tone) ในภาพประกอบที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับความรัก

4. การใช้สีในภาพประกอบตามการจับคู่สี (สีกลมกลืน, สีตัดกัน) ใน 5 รูปแบบ คือ โทนร้อน 100%, โทนร้อน80%, โทนเย็น100%, โทนเย็น80%, และสีตัดกัน ในหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย เด็กชอบภาพประกอบที่ใช้สีแบบตัดกัน 50 : 50 มากที่สุด แต่เมื่อให้เลือกระหว่างภาพสีโทนร้อนและสีโทนเย็น เด็กจะชอบภาพสีโทนร้อนมากกว่า

ภาพที่ 33 แสดงการใช้สีแบบตัดกัน 50 : 50 ที่เด็กเลือก

5. รูปแบบของการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดียว ที่เด็กปฐมวัยชอบมากที่สุดคือ ตัวหนังสือวางทับบนภาพ ด้านซ้ายมือผู้ดูภาพ และ 3 อันดับแรกของการเลือก เด็กชอบการออกแบบหน้าเดียวที่ให้ตัวหนังสือทับบนภาพเลย โดยไม่ต้องมีพื้นสีขาว

ภาพที่ 34 แสดงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือแบบเดียวที่เด็กปฐมวัยชอบมากที่สุด

6. รูปแบบของการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าคู่ ที่เด็กปฐมวัยชอบมากที่สุดคือ ตัวหนังสือวางทับบนภาพสองหน้าต่อกัน ด้านบนของภาพ และ 2 อันดับแรกของการเลือก เด็กชอบการออกแบบหน้าคู่ที่ให้ตัวหนังสือทับบนภาพเลย โดยไม่ต้องมีพื้นสีขาว

ภาพที่ 35 แสดงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือแบบคู่ที่เด็กปฐมวัยชอบมากที่สุด

7. เมื่อถามถึงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดี่ยวที่ชอบที่สุด และแบบหน้าคู่ที่ชอบที่สุดที่ตนเลือกไปแล้ว หากเปรียบเทียบกัน เด็กจะชอบภาพใดมากกว่ากันนั้น 4 อันดับแรกของการเลือก เด็กจะชอบภาพหน้าคู่ มากกว่าภาพหน้าเดี่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลวิจัยที่ได้ว่า เด็กปฐมวัยชอบภาพประกอบที่ใช้สีแท้หรือสีที่มีระดับสดเข้ม(Vivid Tone) มากที่สุด ไม่ว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับ การผจญภัย ชีวิตสัตว์ หรือความรัก แสดงให้เห็นว่าเด็กชอบภาพที่มีสีสดและดูสะดุดตา และสิ่งแรกที่ดึงดูดความสนใจของเด็กได้นั้น คือตัวของภาพเอง เพราะในวินาทีแรกที่มองภาพเด็กยังไม่คำนึงถึงเนื้อหาหรือเรื่องราวของภาพมากนัก

ถึงแม้ว่าในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเนื้อเรื่องของนิทานที่เป็นที่รู้จักดีของเด็กมาสร้างภาพให้เด็กเลือก เพราะเด็กจะได้รับรู้เรื่องราวบรรยากาศของนิทานเรื่องนั้นๆ มาก่อนบ้าง และพอจะเข้าใจถึงอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในเรื่อง เพื่อจะมีผลต่อการเลือกสีของภาพที่จะสื่อถึงบรรยากาศ แต่ขณะเลือกภาพนั้น เป็นไปได้ว่า เด็กจะเลือกภาพจากสิ่งที่ดึงดูดอันดับแรก หรือสิ่งที่สะดุดตาดนมากกว่า ภาพที่ใช้สีแท้จึงถูกเลือกมากที่สุด

2. การจับคู่สีที่เด็กปฐมวัยชอบมากที่สุด ได้แก่ สีตัดกัน 50 : 50 ถึงแม้ตามหลักการสร้างภาพประกอบ การใช้สีแบบนี้จะดูค่อนข้างรุนแรง และอาจทำให้ปวดตาหากต้องจ้องในภาพหลายๆภาพติดต่อกัน แต่เป็นเพราะ เด็กวัยนี้ชอบภาพที่สดใสและดูขาดสะดุดตา ภาพที่ใช้สีตัดกัน เด็กจึงเลือกมากที่สุด ดังเช่น หากเป็นภาพในสีโทนร้อนและโทนเย็น เด็กก็จะเลือกภาพในสีโทนร้อน หรือหากให้เลือกลีแดง และสีน้ำเงิน เด็กก็จะชอบสีแดงมากกว่า ถึงแม้เราจะเห็นว่าสีน้ำเงินดูสบายตา แต่เด็กก็ยังชอบสีที่สะดุดตามากกว่า

3. การออกแบบจัดหน้าหนังสือ โดยสรุปแล้ว เด็กชอบภาพที่เป็นหน้าคู่มากกว่าภาพหน้าเดี่ยว นั่นเป็นเพราะ ภาพหน้าคู่จะมีขนาดใหญ่และกระตุ้นให้เด็กสนใจได้มากกว่า เด็กสามารถกวาดสายตาจากซ้ายไปขวาได้กว้างกว่า ในขณะที่การเลือกความชอบของการจัดหน้าแบบเดี่ยว และการจัดหน้าแบบคู่ เด็กจะเลือกการจัดหน้าที่ให้ตัวหนังสือวางทับบนภาพเลยโดยไม่ต้องมีพื้นขาวซึ่งไม่ได้แปลว่า เด็กไม่ชอบให้ตัวหนังสืออยู่บนพื้นขาวเพื่อให้อ่านได้สะดวกและชัดเจน แต่เพราะเด็กวัยนี้ ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถอ่านหนังสือเองได้ การมองตัวหนังสือ หรือข้อความบนภาพนั้น เด็กจึงมองตัวหนังสือเป็นส่วนหนึ่งของภาพ หรือมองรวมอยู่ในภาพโดยไม่คิดจะตีความหมายจากข้อความนั้นเลย แต่มุ่งสนใจภาพที่กำลังเล่าเรื่องราว สอดคล้องกับแนวคิดให้เห็นถึงความสำคัญของการออกแบบหนังสือภาพสำหรับเด็กในวัยนี้ ที่มุ่งนำเสนอให้ภาพสำคัญกว่าตัวหนังสือ และภาพเป็นตัวเล่าเรื่องราวมากกว่าตัวหนังสือ เพราะความสามารถในการอ่านออกของเด็กปฐมวัยยังไม่เท่ากับเด็กในระดับที่โตขึ้น การออกแบบหนังสือสำหรับเด็กช่วงอายุนี้นี้ให้น่าสนใจ จึงเป็น

เหมือนการสร้างเครื่องมือขั้นต้นให้เด็กอยากอ่านได้ รักหนังสือ รักการเรียนรู้จากการอ่านใน
อนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเราทราบว่า

1. เด็กปฐมวัยชอบภาพสีแท้หรือสีระดับสดเข้ม(Vivid Tone)ที่สุดได้
2. เด็กปฐมวัยชอบภาพที่ใช้สีแบบตัดกัน 50 : 50
3. เด็กปฐมวัย ชอบภาพหน้าคู้มากกว่าหน้าเดี่ยว
4. เด็กปฐมวัยสนใจภาพ มากกว่าตัวหนังสือ

เป็นที่น่าสนใจว่า ลักษณะการจัดหน้าหนังสือที่เด็กปฐมวัยชอบ มีความแตกต่างกับความ
คิดเห็นของผู้ใหญ่ หรือผู้ที่สามารถอ่านหนังสือได้แล้ว นั่นเป็นเพราะ การเลือกแบบของการจัด
หน้าหนังสือของเด็กปฐมวัย เลือกโดยมุ่งสนใจแต่ตัวภาพโดยไม่คำนึงถึงความอ่านได้หรืออ่าน
ง่ายของตัวหนังสือ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ เด็กวัยนี้ยังไม่สามารถอ่านเองได้ จึงมองตัวหนังสือเป็นเพียง
ส่วนหนึ่งของภาพเท่านั้น และไม่ได้มุ่งสนใจอ่านตัวหนังสือเพื่อเอาความหมายของภาพแต่อย่างไร
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไปสำรวจความชอบและขอข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากครูในระดับอนุบาล ที่เป็นผู้ดูแล
คลีและใช้หนังสือภาพกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ถึงแบบการจัดหน้าหนังสือแบบต่างๆว่าแบบใดจะ
เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยและเอื้ออำนวยต่อการใช้อ่านของครู ที่จะใช้หนังสือภาพเป็นเครื่องมือใน
การเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอย่างเหมาะสม

1. อาจารย์ประภัสสร ปัญญาสาร วุฒิการศึกษาปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต
(ประสภารณการทำงานสอนในระดับอนุบาล 12 ปี)
ความเหมาะสมการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดี่ยว
= E2 เพราะ ตัวหนังสือชัดเจนอ่านง่ายและไม่บังรูปภาพ
ความเหมาะสมการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าคู้
= F1 เพราะ ถนัดอ่านตัวหนังสือด้านขวาและดูภาพซ้ายมือ
2. อาจารย์ฐิติตาพร บัณฑิต วุฒิการศึกษาปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต
(ประสภารณการทำงานสอนในระดับอนุบาล 8ปี)
ความเหมาะสมการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดี่ยว
= E2 เพราะ ดูภาพข้างบนอ่านหนังสือด้านล่างชัดเจนดี
ความเหมาะสมการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าคู้

- = F1 เพราะ สะดวกถ้าดูภาพก่อนด้านซ้ายแล้วอ่านหนังสือด้านขวา
3. อาจารย์วไลพร เมตตารธรรม วุฒิกำรศึกษำปริญญาตรี ครุศำสตร์บัณฑิต
(ประสพกำรณำกำรทำงำนสอนในระดบอนุศำล 7ปี)
ควำมเหมำะสมกำรจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดี๋ยว
= E6 เพราะ เห็นภำพชัดเจนสะดุคตำ ไม่สนใจอำนตัวหนังสือ
ควำมเหมำะสมกำรจัดหน้าหนังสือแบบหน้าคู่
= F3 เพราะ ภำพใหญ่ชัดเจน ไม่โดนตัดหรือบังมำก
4. อำจารย์จิรำภำ ศรีสุระ วุฒิกำรศึกษำปริญญาตรี ครุศำสตร์บัณฑิต
(ประสพกำรณำกำรทำงำนสอนในระดบอนุศำล 9ปี)
ควำมเหมำะสมกำรจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดี๋ยว
= E2 เพราะ ตัวหนังสือและรูปภำพแยกออกจำกกันดูสวຍงำมและชัดเจน
ควำมเหมำะสมกำรจัดหน้าหนังสือแบบหน้าคู่
= F1 เพราะ ถนัดมองรูปภำพด้านซ้ายก่อนและอำนหนังสือด้านขวำ
5. อำจารย์สมวรำ อิ่งสวัสดี วุฒิกำรศึกษำปริญญาตรี ครุศำสตร์บัณฑิต
(ประสพกำรณำกำรทำงำนสอนในระดบอนุศำล 25ปี)
ควำมเหมำะสมกำรจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดี๋ยว
= E2 เพราะ ดูภำพขำงบนอำนหนังสือด้ำนล่ำงมีควำมถนัดและชัดเจนดี
ควำมเหมำะสมกำรจัดหน้าหนังสือแบบหน้าคู่
= F2 เพราะ เวล่ำเล่ำนิตำนให้เด็กฟังครูจะพบบนหนังสือครั้งนึ่งเพื่อโชว์ภำพให้นักเรียนดู
และครูอำนหนังสือด้ำนหลังที่พบบ

ควำมเบี่ยงเบนค้ำสถิติของงำนวิจัย

เด็กปฐมวัยที่นำมำใช้ในงำนวิจัยครั้งนึ่ง นอกจำกควำมแตกต่างในเรื่อง อำย เพศ และประภำทของโรงเรียนที่สังกัดแล้ว ผู้วิจัยสังเกตเห็นได้ว่ำ เด็กมีควำมแตกต่างกันในเรื่องอื่น ๆ อีก เช่น ระดบของสติปัญญำ ควำมสมำรถในกำรเรียนรูู้ รับผิดชอบ หรือตัดสินใจ ซึ่งสิ่งเหล่ำนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ำย่อมมีผลต่อค้ำทำงำนสถิติให้เกดควำมเบี่ยงเบนได้

ข้อสังเกตที่แสดงถึงควำมแตกต่างขณะทำกำรวิจัยที่อำจส่งผลให้ผลสถิติคลำดเคลื่อน ได้แก

1. กำรทำวิจัยกระทำกับเด็กกลุ่มอำย 3-5 ปี ซึ่งวิธีเก็บข้อมูลจะเฉลี่ยอำยปนกันนจำนวนใกล้เคียงกัน แต่ผู้วิจัยสังเกตได้ว่ำ ถึงแม้จะอำยห้ำงกันเพียง 1 ปี แต่ควำมแตกต่างของเด็กก็มีมำก

เช่น เด็ก 3 ขวบมักพูดจายังไม่ค่อยรู้เรื่อง ตัดสินใจช้า เวลาเลือกแผ่นภาพมักเลือกแผ่นภาพที่ใกล้ตัวไว้ก่อน ไม่ได้เลือกจากความชอบ จนผู้วิจัยต้องถามซ้ำเพื่อดูว่าเด็กเลือกแผ่นภาพเดิมหรือไม่ ขณะที่เด็ก 4 ขวบและ 5 ขวบ มักจะรู้เรื่อง ถามตอบเข้าใจมากกว่า

2. ความแตกต่างของโรงเรียนของเด็ก ผู้วิจัยสังเกตได้ว่า เด็กที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนมีชื่อ หรือเด็กในตัวเมือง จะมีความกล้าแสดงออกมากกว่า กระตือรือร้นในการเลือกแผ่นภาพอย่างสนุกสนาน ขณะที่ในโรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนต่างจังหวัดบางแห่ง จะมีเด็กที่มีลักษณะ กลัวและไม่พูดกับคนแปลกหน้า ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการวิจัยปนอยู่บ้าง หากเจอเด็กลักษณะที่ไม่ยอมพูดอะไรเลย และไม่ยอมเลือกแผ่นภาพ ผู้วิจัยจะเปลี่ยนเด็กคนใหม่มาทำการวิจัยแทน เมื่อสอบถามไปยังครูประจำชั้น จะทราบว่า โดยทั่วไปเด็กจะรำเริงแต่เมื่อเจอผู้วิจัยอาจกลัวเลยไม่พูดด้วย ซึ่งสาเหตุอาจเกิดจากการเลี้ยงดูหรือครอบครัวเด็กมีปัญหา แต่เด็กบางคนที่ไม่คุ้นเคยกับผู้วิจัย หากรู้สึกกลัว แต่ยังเลือกแผ่นภาพเพียงแต่ไม่ค่อยพูด ผู้วิจัยก็จะทำการวิจัยต่อ ซึ่งบางที่ผู้วิจัยไม่ทราบว่าเด็กเลือกภาพจากความชอบหรือเด็กเลือกภาพเพียงผ่านไป

3. ความแตกต่างเรื่องเพศ เด็กผู้หญิงมักเลือกภาพได้เร็วกว่าเด็กผู้ชาย

4. ความแตกต่างเรื่องระดับสติปัญญา เด็กบางคนสนุกและมีสมาธิในการเลือกแผ่นภาพ ขณะที่เด็กบางคนสมาธิสั้น ไม่ค่อยอยู่นิ่งและไม่จดจ่อในการเลือกแผ่นภาพ เพียงชี้ๆให้ผ่านๆจนผู้วิจัยไม่แน่ใจผลที่เด็กเลือก เด็กบางคนเบื่อง่ายและเร่งให้ถามคำถามเสร็จเร็วๆ ขณะที่เด็กบางคนก็เลือกแผ่นภาพไม่ค่อยได้ เลือกไปแล้วก็เปลี่ยนใจเลือกใหม่อยู่ตลอด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

การออกแบบ

จากผลการวิจัย ได้ทราบถึงความสนใจ ความชอบของเด็กปฐมวัย และวิธีการสร้างหนังสือ ให้มีคุณลักษณะที่ดึงดูดใจเด็ก ผู้วิจัยจึงจะนำข้อมูลทั้งหมดนั้นมาทดลองออกแบบหนังสือภาพ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยรายละเอียดต่างๆทางการออกแบบมีดังนี้

แบบสรุปย่อการออกแบบ (Design Brief)

1. **ชื่องาน (Title)** “การออกแบบหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย(แบบที่มีเนื้อเรื่อง)”

2. **ปัญหา (Problem) :**

การออกแบบหนังสือภาพสำหรับเด็ก มักเป็นไปตามใจของผู้ใหญ่ โดยไม่คำนึงถึงความชอบของเด็ก เมื่อหนังสือเล่มแรกๆที่เด็กรู้จักออกแบบไม่ดึงดูดใจ เด็กก็จะไม่สนใจหนังสือ ส่งผลให้ไม่รักและคุ้นเคยกับการเรียนรู้จากหนังสือ และกลายเป็นคนที่ไม่รักการอ่านในที่สุด

3. **วัตถุประสงค์ (Objective) :**

ออกแบบหนังสือให้ถูกใจเด็ก

4. **กลุ่มเป้าหมายหลัก (Main Target) :**

ด้านกายภาพ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 3-5 ปี เพศชายและหญิง

ด้านจิตภาพ กระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น ช่างสงสัย ชอบสิ่งแปลกใหม่ มีจินตนาการ
ดีและซน ไม่ค่อยระมัดระวัง

5. **ความคิดรวบยอด (Concept)**

เพื่อนใหม่ของคุณ

6. **เหตุผลสนับสนุนความคิดรวบยอด (Support)**

ให้หนังสือเป็นเพื่อนที่ดีสำหรับเด็ก ด้วยรูปลักษณะที่ดึงดูดใจ เนื้อเรื่องราวน่าสนใจ และเด็กสามารถนำหนังสือติดตัวไปได้ทุกที่

7. **อารมณ์และบุคลิกของงาน (Mood/Tone/Personality)**

Funny รูปแบบภาพประกอบ

Friendly ออกแบบให้หนังสือมีขนาดกะทัดรัด พกพาไปได้ทุกที่ ไม่หนักเกินไป รูปเล่มจัดดูสวยงาม
ต่อการตกกระแทกพื้นและไม่เสียหายง่ายๆ มุมหนังสือโค้งมนไม่ทำอันตรายแก่เด็ก

Colorful การใช้สีของภาพประกอบ

8. ขอบเขตงานออกแบบ (Scope)

หนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย(แบบมีเนื้อเรื่อง) เรื่องหนูน้อยหมวกแดง ขนาด 5.5"x5.5" จำนวน 26 หน้าเดี่ยว หรือ 13 หน้าคู่ โดยแยกเป็น เนื้อเรื่อง 14 หน้า เกม 6 หน้า ที่เหลือคือใบรองปกหน้าและหลัง ปกรอง หน้าลิขสิทธิ์

9. การตอบสนองที่คาดหวัง (Desired Response)

เด็กสนใจหนังสือมากขึ้น รักการเรียนรู้จากหนังสือ

การนำผลวิจัยไปใช้ในงานออกแบบ

รูปแบบภาพ

ภาพการ์ตูนที่คำนึงถึงความเหมือน

รูปแบบสี

ตามระดับหรือน้ำหนักสี(Tone) เลือกใช้สีในกลุ่มระดับสดเข้ม(Vivid Tone) เท่านั้น

ตามการจับคู่สี ใช้สีโทนร้อน : โทนเย็น แบบสีตัดกัน 50 : 50

การจัดหน้าหนังสือ

เลือกใช้การจัดหน้าแบบหน้าคู่ ตัวหนังสือวางทับบนภาพสองหน้าต่อกันด้านบนของภาพ (ในส่วนของเนื้อเรื่อง)

การออกแบบส่วนอื่นๆของหนังสือ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยอันได้แก่

ขนาดของตัวอักษรเนื้อเรื่อง

- ขนาดของตัวอักษรที่เหมาะสมกับเด็กวัย 3-5 ปี คือ 28-32 พอยท์ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความยาวของเนื้อเรื่องด้วย
- แบบของตัวอักษร ต้องอ่านง่ายชัดเจน
- สีของตัวอักษร คำนึงถึงความตัดกันของตัวอักษรกับพื้นที่พิมพ์

จำนวนหน้า

จำนวนหน้าของหนังสือที่เหมาะสมกับเด็กวัย 3-5 ปี คือ 10-20 หน้า

โดยตัวอย่างงานออกแบบนี้ ผู้วิจัยกำหนดจำนวนหน้าไว้ 20 หน้า (เนื้อเรื่อง + เกม) โดยส่วนเนื้อเรื่องอย่างเดียวมีจำนวน 14 หน้า แต่ออกแบบเป็นหน้าคู่ จึงมี 7 หน้า ใช้ขนาดกระดาษทางการพิมพ์คือ 24"x35" 32 หน้ายก ต่อการพิมพ์ 1 เล่ม

ภาพที่ 36 แสดงแบบของปกหน้าและปกหลังของหนังสือ

ภาพที่ 37 แสดงแบบของหน้าปกกรอง

ภาพที่ 38 แสดงแบบของหน้าหนังสือหน้าคู่ คู่ที่ 1

ภาพที่ 39 แสดงแบบของหน้าหนังสือหน้าคู่ คู่ที่ 2

ภาพที่ 40 แสดงแบบของหน้าหนังสือหน้าคู่ คู่ที่3

ภาพที่ 41 แสดงแบบของหน้าหนังสือหน้าคู่ คู่ที่4

ภาพที่ 42 แสดงแบบของหน้าหนังสือหน้าคู่ คู่ที่ 5

9

ภาพที่ 43 แสดงแบบของหน้าหนังสือหน้าคู่ คู่ที่ 6

ภาพที่ 44 แสดงแบบของหน้าหนังสือหน้าคู่ คู่ที่ 7

น้องๆ ลองดูซิว่า
หนูน้อยหมวกแดงตัวจริง คือคนไหนจ๊ะ

หมายเลข 1 หมายเลข 2

หมายเลข 3 หมายเลข 4

(เฉลยอยู่ด้านหลัง)

1

ภาพที่ 45 แสดงแบบของหน้าเกม หน้าที 1

ภาพที่ 46 แสดงแบบของหน้าเกม หน้าี่2

ภาพที่ 47 แสดงแบบของหน้าเกม หน้าี่3

ภาพที่ 48 แสดงแบบของหน้าลิขสิทธิ์

ภาพที่ 49 แสดงรูปเล่มของหนังสือเล่มจริง

ภาพที่ 50 แสดงรูปเล่มของหนังสือเล่มจริง

ภาพที่ 51 แสดงหน้าเกมที่มีการตัดครึ่งหน้า ให้เด็กพลิกเล่นเพื่อจับคู่ภาพ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กำธร สถิรกุล. ประวัติหนังสือและการพิมพ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุณพินอักษรกิจ, 2523.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5 ขวบ. กรุงเทพมหานคร : ไชติสุขการพิมพ์, 2542.
- จินตนา ไบกาชุกี. การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2534.
- จินตนา ไบกาชุกี. หนังสือการ์ตูน: ประโยชน์ในการเรียนการสอน. การส่งเสริมและพัฒนาหนังสือการ์ตูนไทย, หน้า61. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา, 2534.
- จินตนา ไบกาชุกี. เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- เจิมพันธ์ กอวัฒนาสกุล. ภาพประกอบในหนังสือไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- ฉลองชัย สุรวัฒนบุรณ. แบบและสีของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. พิมพ์ครั้งที่4. การทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์, 2527.
- ณรงค์ ทองปาน. การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร : ชวนการพิมพ์, 2526.
- ทาดาชิ มัตซึอิ. สร้างนิสัยรักการอ่านให้ลูกน้อย. แปลโดย พรอนงค์ นิยมคำ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2538.
- นิตา ชูโต และ กล่อมจิตต์ พลายเวช. สภาพและแนวโน้มหนังสือเด็ก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประชาชน, 2527.
- บันลือ พุกกะวัน. วรรณกรรมกับเด็ก. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- ปราณี เขียงทอง. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2526.
- ผดุง พรหมมูล. การสร้างภาพประกอบหนังสือ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2545.
- พัชรี สวนแก้ว. จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2536.
- วรพงศ์ วรรณดิษฏมพงศ์. การเปรียบเทียบความชอบและไม่ชอบของเด็กอนุบาลและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบภาพประกอบหนังสือภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาโสต

- ทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- วารสารณ์ รักวิจัย. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : แสงศิลป์การพิมพ์, 2535.
- วัฒน์เพ็ญ บุญประกอบ. โรคอารมณ์ในเด็ก. ตำราจิตเวชศาสตร์ สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, หน้า155. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- วิโชค มุกตมณี. การเขียนภาพและการจัดทำรูปเล่มหนังสือสำหรับเด็ก. การประชุมปฏิบัติการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (18 -28 พฤษภาคม 2523) : หน้า 1-2.
- วิริยะ สิริสิงห. การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก. การประชุมปฏิบัติการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ร่วมกับ UNESCO (2524) : หน้า14.
- วิริยะ สิริสิงห. การสร้างสรรคัวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2537.
- ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และ ดิเรก ศรีสุข. การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพมหานคร : บุญศิริการพิมพ์, 2544.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. ศูนย์พัฒนาหนังสือ. การประกวดหนังสือดีเด่นของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. เขาทำหนังสือกันอย่างไร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.
- สมทรง ลิมาลัย. การศึกษาค้นคว้าของเด็กที่มีต่อรูปแบบของเนื้อที่ภาพสำหรับหนังสือเด็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2514.
- สมพร จารุณฎ. คู่มือการเขียนเรื่องวรรณคดีและสารคดีสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2538.
- สมศักดิ์ ศรีมาโนชน. การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2523.
- สุโขทัยธรรมาราช, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. พฤติกรรมการวิจัยเด็ก. เล่ม2, พิมพ์ครั้งที่13. เอกสารการสอนชุดวิชา 21201. หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2539.
- สุดาพร ประหัสฎางกูร. สื่อของอุปกรณ์การสอนที่นักเรียนระดับอนุบาลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514.
- หทัย ดันหยง. การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2525.

อารี สุทธิพันธ์. ศิลปะที่มองเห็น. กรุงเทพมหานคร : สตรีเนติศึกษา แผนกการพิมพ์, 2516.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เกริก ยุ้นพันธ์. การออกแบบและเขียนภาพประกอบสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2543.

พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์. เทคนิคการออกแบบงานกราฟิก. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2544.

ภรดี พันธุมภกร. การวิจัยทางศิลปะและศิลปะประยุกต์. ชลบุรี : กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2542.

เสน่ห์ ธนรัตน์สฤษดี. ทฤษฎีสีภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2531.

ภาษาอังกฤษ

Kobaysshi, S. Color Image Scale. Japan: Kodansha, 1991.

Kobaysshi, S. Colorist. Japan: Kodansha, 1998.

Blicknell, T. P., and Trotman, F. How To Write Illustrate Children's Books And Get Them Published. U.S.A : North Light Book an imprint of F & W Publications, 1988.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A1

A2

A3

A4

B1

B2

B3

B4

C1

C2

C3

C4

D1

D2

D3

D4

D5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E1

หนูน้อยหมวกแดงเดินทางไปตามถนน
เส้นเล็กๆมุ่งสูบ้านคุณยายโดยไม่รู้ว่
หมาป่าเจ้าเล่ห์แอบไปรอเธออยู่ที่นั่นแล้ว

E2

หนูน้อยหมวกแดงเดินทางไปตามถนน
เส้นเล็กๆมุ่งสูบ้านคุณยายโดยไม่รู้ว่
หมาป่าเจ้าเล่ห์แอบไปรอเธออยู่ที่นั่นแล้ว

E3

หนูน้อยหมวกแดง
เดินทางไปตาม
ถนนเส้นเล็กๆ
มุ่งสู่บ้านคุณยาย
โดยไม่รู้ว่
หมาป่าเจ้าเล่ห์
แอบไปรอเธอ
อยู่ที่นั่นแล้ว

E4

หนูน้อยหมวกแดง
เดินทางไปตาม
ถนนเส้นเล็กๆ
มุ่งสู่บ้านคุณยาย
โดยไม่รู้ว่
หมาป่าเจ้าเล่ห์
แอบไปรอเธอ
อยู่ที่นั่นแล้ว

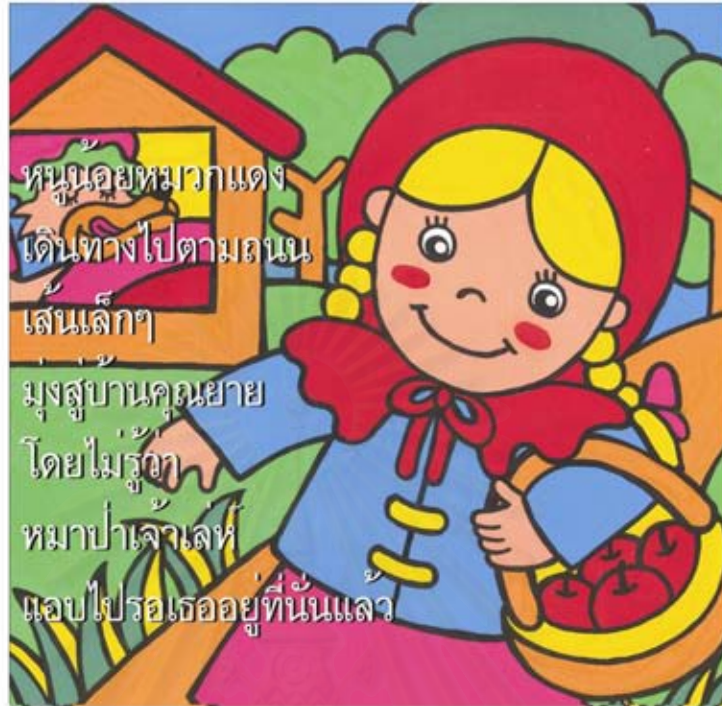
E5

E6

E7

E8

F1

หนูน้อยหมวกแดงเดินทางไปตามถนน
เส้นเล็กๆมุ่งสู่บ้านคุณยายโดยไม่รู้ว่
หมาป่าเจ้าเล่ห์แอบไปรอเธออยู่ที่นั่นแล้ว

F2

หนูน้อยหมวกแดงเดินทางไปตามถนน
เส้นเล็กๆมุ่งสู่บ้านคุณยายโดยไม่รู้ว่
หมาป่าเจ้าเล่ห์แอบไปรอเธออยู่ที่นั่นแล้ว

สถาบันวิทย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

F3

หนูน้อยหมวกแดงเดินทางไปตามถนนเส้นเล็กๆ มุ่งสู่บ้านคุณยายโดยไม่รู้ว่หมาป่าเจ้าเล่ห์
แอบไปรอเธออยู่ที่นั่นแล้ว

F4

หนูน้อยหมวกแดงเดินทางไปตามถนนเส้นเล็กๆ มุ่งสู่บ้านคุณยายโดยไม่รู้ว่หมาป่าเจ้าเล่ห์
แอบไปรอเธออยู่ที่นั่นแล้ว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

F5

F6

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุป แบบสำรวจความชอบการใช้สีในภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ที่มี
เนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัย (หนูน้อยหวมกแดง)

โรงเรียน.....

ภาพ	ชอบมากที่สุด (จำนวนคนเลือก)
A1	
A2	
A3	
A4	

แสดงว่า เด็กวัย 3-5 ปี โรงเรียน.....

ชอบภาพ_____มากที่สุด
 จำนวน__คน ชาย__คน หญิง__คน คิดเป็น__%
 ชอบภาพ_____ระดับปานกลาง
 จำนวน__คน ชาย__คน หญิง__คน คิดเป็น__%
 ชอบภาพ_____ระดับน้อย
 จำนวน__คน ชาย__คน หญิง__คน คิดเป็น__%
 ชอบภาพ_____ระดับน้อยที่สุด
 จำนวน__คน ชาย__คน หญิง__คน คิดเป็น__%

สรุป แบบสำรวจความชอบการใช้สีในภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ที่มี
เนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตสัตว์ (ราชสีห์กับหนู)

โรงเรียน.....

ภาพ	ชอบมากที่สุด (จำนวนคนเลือก)
B1	
B2	
B3	
B4	

แสดงว่า เด็กวัย 3-5 ปี โรงเรียน.....

ชอบภาพ_____มากที่สุด

จำนวน__คน ชาย__คน หญิง__คน คิดเป็น__%

ชอบภาพ_____ระดับปานกลาง

จำนวน__คน ชาย__คน หญิง__คน คิดเป็น__%

ชอบภาพ_____ระดับน้อย

จำนวน__คน ชาย__คน หญิง__คน คิดเป็น__%

ชอบภาพ_____ระดับน้อยที่สุด

จำนวน__คน ชาย__คน หญิง__คน คิดเป็น__%

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุป แบบสำรวจความชอบการใช้สีในภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ที่มี
เนื้อหาเกี่ยวกับความรัก (เจ้าชายกบ)

โรงเรียน.....

ภาพ	ชอบมากที่สุด (จำนวนคนเลือก)
C1	
C2	
C3	
C4	

แสดงว่า เด็กวัย 3-5 ปี โรงเรียน.....

ชอบภาพ_____มากที่สุด

จำนวน__คน ชาย__คน หญิง__คน คิดเป็น__%

ชอบภาพ_____ระดับปานกลาง

จำนวน__คน ชาย__คน หญิง__คน คิดเป็น__%

ชอบภาพ_____ระดับน้อย

จำนวน__คน ชาย__คน หญิง__คน คิดเป็น__%

ชอบภาพ_____ระดับน้อยที่สุด

จำนวน__คน ชาย__คน หญิง__คน คิดเป็น__%

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุป แบบสำรวจความชอบการใช้สีตามการจับคู่สี ตามสัดส่วนโทนร้อน : โทนเย็น ใน ภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

โรงเรียน.....

ชอบภาพที่ใช้สีแบบ_____มากที่สุด	
จำนวน_____คน ชาย_____คน หญิง_____คน	คิดเป็น_____%
ชอบภาพที่ใช้สีแบบ_____เป็นอันดับที่สอง	
จำนวน_____คน ชาย_____คน หญิง_____คน	คิดเป็น_____%
ชอบภาพที่ใช้สีแบบ_____เป็นอันดับที่สาม	
จำนวน_____คน ชาย_____คน หญิง_____คน	คิดเป็น_____%
ชอบภาพที่ใช้สีแบบ_____เป็นอันดับที่สี่	
จำนวน_____คน ชาย_____คน หญิง_____คน	คิดเป็น_____%
ชอบภาพที่ใช้สีแบบ_____เป็นอันดับที่ห้า	
จำนวน_____คน ชาย_____คน หญิง_____คน	คิดเป็น_____%

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปแบบสำรวจความชอบการจัดหน้าหนังสือนิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

โรงเรียน.....

การเลือกครั้งที่1 เลือกแบบที่ชอบที่สุดของการจัดหน้าแบบหน้าเดียว

ภาพหน้าเดียว	เด็กหญิงเลือก	เด็กชายเลือก	รวม
E1			
E2			
E3			
E4			
E5			
E6			
E7			
E8			

สรุป เด็กชอบภาพหน้าเดียวแบบ.....มากที่สุด จำนวน.....คน

คิดเป็น.....%

โดยแยกเป็น

เด็กหญิงชอบภาพหน้าเดียวแบบ.....มากที่สุด จำนวน.....คน

คิดเป็น.....%

เด็กชายชอบภาพหน้าเดียวแบบ.....มากที่สุด จำนวน.....คน

คิดเป็น.....%

การเลือกครั้งที่2 เลือกแบบที่ชอบที่สุดของการจัดหน้าแบบหน้าคู่

โรงเรียน.....

ภาพหน้าคู่	เด็กหญิงเลือก	เด็กชายเลือก	รวม
F1			
F2			
F3			
F4			
F5			
F6			

สรุป เด็กชอบภาพหน้าคู่แบบ.....มากที่สุด จำนวน.....คน

คิดเป็น.....%

โดยแยกเป็น

เด็กหญิงชอบภาพหน้าคู่แบบ.....มากที่สุด จำนวน.....คน

คิดเป็น.....%

เด็กชายชอบภาพหน้าคู่แบบ.....มากที่สุด จำนวน.....คน

คิดเป็น.....%

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเลือกครั้งที่3 เลือกแบบที่ชอบที่สุดหากเปรียบเทียบทั้งแบบหน้าเดียวและหน้าคู่
โรงเรียน.....

ภาพ	เด็กหญิงเลือก	เด็กชายเลือก	รวม
E1			
E2			
E3			
E4			
E5			
E6			
E7			
E8			
F1			
F2			
F3			
F4			
F5			
F6			

สรุป เมื่อเปรียบเทียบหน้าเดียวและหน้าคู่ เด็กชอบภาพแบบ.....มากที่สุด

จำนวน.....คน คิดเป็น.....%

โดยแยกเป็น

เด็กหญิงชอบภาพ.....มากที่สุด จำนวน.....คน คิด

เป็น.....%

เด็กชายชอบภาพ.....มากที่สุด จำนวน.....คน คิด

เป็น.....%

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวทรงสมน ศิริมงคล เกิดเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ.2523 ที่ จังหวัดนครนายก สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาจิตรศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี ในปีการศึกษา 2544 และเข้าศึกษาต่อปริญญาโท ภาควิชาอนุภูมิภาคศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ.2545 ในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

ผลงานที่ผ่านมาได้แก่

1. รางวัลชมเชย การประกวดภาพประกอบนิทานรางวัลมูลนิธิเด็กครั้งที่ 3 ปี 2543 เรื่อง ม้าขาวตัวคูผี
2. รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 โครงการออกแบบปกสมุด MOVIE WALK U-COVER DESIGN 2002 ของผลิตภัณฑ์นมเปรี้ยวปีทาเก้น วี-ฟู้ดตี้ จัดแสดงงาน ณ สยามดิสคัฟเวอรี เซ็นเตอร์
3. ผลงานเข้าร่วมสุดท้ายคัดร่วมแสดง นิทรรศการประกวดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนครั้งที่ 2 ILLUSTRATION FOR YOUNG READERS 2002 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ : 138/3 หมู่ 1 ซอยสุวรรณนคร 19 ต.วังกระโจม อ.เมือง จ.นครนายก

26000

เบอร์โทรศัพท์ : (037) 320176

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย